

Postoje studentů středních škol k homosexualitě

Ing. Bc. Hana Mrvová, DiS.

Diplomová práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Ing. Bc. Hana Mrvová, DiS.
Osobní číslo: H150113
Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Postoje žáků středních škol k homosexualitě

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti začlenění homosexuálů do společnosti, problematiky registrovaného partnerství a adopce dětí.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FANEL, Jiří. Gay historie. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-010-4.

HIML, Pavel, Jan SEIDL a Franz SCHINDLER. "Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí. Praha: Argo, 2013. ISBN 978-80-257-0876-7.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

JANDOUREK, Jan. Sociologický slovník. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-269-0.

JANOŠOVÁ, Pavlína. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5.

Vedoucí diplomové práce:

doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

22. listopadu 2016

Termín odevzdání diplomové práce:

20. dubna 2017

Ve Zlíně dne 22. listopadu 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použítou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 18. 4. 2017

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Ústředním tématem diplomové práce jsou postoje žáků středních škol k homosexualitě. Práce si klade za cíl zmapovat postoje a názory respondentů z řad středoškoláků. Konkrétně zkoumá postoje vůči homosexuálům ve čtyřech oblastech, oblasti společenské, výchovy dětí a registrovaného partnerství, školství a oblasti osobního života. Jedním ze závěrů práce je porovnání možných úhlů pohledu žáků gymnázia a odborné školy. Práce se ve své teoretické části zaměřuje na fenomén homosexuality, který je doplněn o historii homosexuality a současné postavení homosexuálů ve společnosti. Pozornost je také věnována problematice homosexuality v prostředí školy s důrazem na homofobii a dále charakteristice sociálního postoje.

Klíčová slova: společnost, homosexualita, gay, lesba, registrované partnerství, homofobie, postoj

ABSTRACT

The central topic of the diploma thesis is attitudes of secondary school students towards homosexuality. The goal of the thesis is to map attitudes and opinions of respondents studying at secondary school. Specifically, it examines attitudes towards homosexuals in four areas; the social area, child upbringing and registered partnership, schooling, and the area of personal life. One of the conclusions of the thesis is a comparison of possible points of view in students of a grammar school and a vocational school. The theoretic part of the thesis focuses on the phenomenon of homosexuality; this part is complemented with the history of homosexuality and the current position of homosexuals in society. Attention is also paid to the issue of homosexuality in the school environment with emphasis on homophobia and the characteristic of social attitudes.

Keywords: society, homosexuality, gay, lesbian, registered partnership, homophobia, attitude

Děkuji doc. PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi, CSc. za odborné vedení diplomové práce, za cenné rady, ochotu a vstřícnost, s kterou se mi po celou dobu věnoval při zpracování mé diplomové práce.

Poděkování patří také vedení středních škol a respondentům, kteří mi byli nápomocni při provádění dotazníkového šetření.

„Porozumět si neznamená přizpůsobit se druhým, ale pochopit navzájem svou identitu.“

Václav Havel

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A POJMŮM.....	12
1.1 K ZÁKLADNÍM POJMŮM.....	13
1.2 O STAVU VÝZKUMNÉHO TÉMATU V LITERATUŘE.....	15
1.3 VZTAH TÉMATU K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE.....	17
2 FENOMÉN HOMOSEXUALITY VE SPOLEČNOSTI.....	19
2.1 PROBLEMATIKA HOMOSEXUALITY	21
2.2 HOMOSEXUALITA V HISTORICKÝCH PROMĚNÁCH.....	31
2.3 HOMOSEXUALITA V SOUČASNOSTI	34
3 PROBLEMATIKA HOMOSEXUALITY V PROSTĚDÍ ŠKOLY	42
3.1 HOMOFOBIE	42
3.2 HOMOSEXUALITA A ŠKOLA	44
3.3 SOCIÁLNÍ POSTOJE.....	47
II PRAKTICKÁ ČÁST	54
4 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU A CÍLE VÝZKUMU	55
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A CÍLE VÝZKUMU	55
4.2 DESIGN VÝZKUMU.....	55
4.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	56
4.4 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY.....	57
4.5 POPIS SBĚRU DAT	59
5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	60
5.1 ANALÝZA DAT.....	60
5.2 PREZENTACE ZÁVĚRŮ.....	94
5.3 DISKUSE A DOPORUČENÍ.....	96
ZÁVĚR	98
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	99
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	103
SEZNAM TABULEK.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
SEZNAM TABULEK.....	104
SEZNAM GRAFŮ	105
SEZNAM PŘÍLOH.....	106

ÚVOD

Významným a stále velmi diskutovaným tématem současné společnosti je problematika lidské homosexuality. Přestože se homosexualitou zabývá spousta autorů, považujeme toto téma stále za aktuální a dosud nevyčerpané. Přístup k homosexualitě a k homosexuálům se v průběhu historie velmi změnil. Dříve byla homosexualita považována za nemoc, byla morálně odsuzována a dokonce i trestána. Dnešní pohled na homosexualitu je mírnější, postoje jsou tolerantnější, přesto existují ve společnosti stále předsudky. S uvolňováním pravidel sexuálního soužití přichází nové otázky týkající se registrovaného partnerství a především velmi diskutované problematiky rodičovství a výchovy dětí homosexuálními páry.

Vzdělávání a školní prostředí je významným faktorem, formujícím osobnost mladého člověka a jeho pohled na okolní svět. Názory současných žáků středních škol považujeme za důležité, protože v brzké budoucnosti to budou právě oni, kteří budou otázku homosexuality dále řešit. Zároveň předpokládáme, že mezi žáky se vyskytují homosexuálně orientovaní lidé, kteří o své orientaci již vědí, anebo se teprve hledají a stydí se tuto skutečnost veřejně prezentovat. Je potřeba si uvědomit, že období dospívání je pro mladého člověka velmi náročné, hledá si místo ve společnosti a zjištění homosexuální orientace v netolerantní společnosti pro něj může mít v krajním případě až sebevražedné následky.

Hlavním cílem práce je zjistit postoje žáků vybraných středních škol k homosexualitě, zda se jejich postoje liší v závislosti na pohlaví, vzdělání, místě bydliště a náboženské příslušnosti respondentů. Zároveň si dáváme za cíl zvýšit informovanost o odlišné sexuální orientaci, podporovat toleranci a demokratické myšlení mladých lidí.

Za přínos této práce považujeme zvýšení informovanosti o problematice homosexuality mezi studenty vybraných středních škol v městě Přerov, odhalit předsudky studentů vůči homosexuální minoritní skupině a zjištění nedostatků multikulturní, respektive sexuální výchovy na vybraných středních školách, která je zahrnuta do výuky prostřednictvím jiných vyučovacích předmětů, avšak doposud ne jako předmět samostatný.

Teoretická část je rozdělena do tří základních kapitol. Úvodní kapitola se zabývá teoretickými východisky a pojmy. Její součástí je ukotvení tématu v odborné literatuře, popsání vztahu vybrané problematiky k sociální pedagogice a charakteristika základních pojmů použitých v diplomové práci.

Druhá kapitola se zaměřuje na homosexualitu jako takovou. V této části práce popisujeme historické proměny homosexuality, včetně aktuálního postavení homosexuálů v naší společnosti. Blíže jsme se zaměřili na registrované partnerství a současné možnosti výchovy dětí homosexuálními páry, dále na postoj českého vojska k homosexuálům a také na aktuální postoj vybrané církve k této problematice.

Třetí, poslední kapitola je věnována problematice homosexuality v prostředí školy. Podrobněji se zde věnujeme homofobii a charakteristice postojů a předsudků. V závěru třetí kapitoly jsme uvedli výzkumy, zkoumající postoje žáků středních škol k otázkám souvisejícím s problematikou homosexuality.

V empirické části pracujeme s postoji studentů vybraných středních škol v městě Přerově. Základními tématy jsou postoje žáků vůči homosexuálům v oblasti společenské, v oblasti výchovy dětí a registrovaného partnerství, v oblasti školství a v oblasti osobního života. Chceme zjistit míru tolerance studentů k danému tématu. Zkoumáme rozdíly v postojích k homosexuálům mezi muži a ženami, dále v souvislosti s náboženským vyznáním nebo s realizací sexuální výchovy. Tato část diplomové práce je ukončena doporučením pro praxi.

Doufáme, že tato práce přispěje k lepšímu pochopení problematiky života homosexuálně orientovaných lidí a větší toleranci mezi studenty vybraných středních škol v městě Přerově.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A POJMŮM

V historii byla období, kdy byla homosexualita tolerována, ale také období, kdy byla zatracována a trestána smrtí. Postoje české společnosti se za posledních 30 let velmi změnily. Před rokem 1989 jsme se téměř nesetkali s homosexuálem. Neznamená to, že by homosexuálů bylo ve společnosti méně. Před strachem z reakce okolní společnosti svou homosexuální orientaci veřejně skrývali, anebo raději volili život v alternativním heterosexuálním manželství. Je zřejmé, že postoj společnosti se v posledních letech radikálně změnil.

Dnešní homosexuálové se již tolik neskrývají. Mohou uzavírat registrované partnerství a v nejbližší době budou pravděpodobně moci adoptovat děti či přisvojit dítě partnera. Neznamená to však, že by předsudky a negativní postoje vůči homosexuálům zmizeli, jen se změnil pohled na homosexualitu jako takovou. Významně tomu napomáhalo vynětí homosexuality z mezinárodní klasifikace nemocí a zvyšující se informovanost veřejnosti. Proměna společnosti

Situace ale dnes pořád není ideální. Ve společnosti existuje stále řada předsudků a negativních postojů. Především v generaci našich rodičů zůstává negativní postoj silně zakořeněn. Je také zřejmá neochota společnosti přiznat homosexuálům stejná práva jako mají heterosexuálové. Prosazením registrovaného partnerství se Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO) v ČR začalo zabývat již od roku 1992 a trvalo dalších 14 let, než se jim podařilo získat dostatečnou podporu odborné veřejnosti i politiků a prosadit zákon o registrovaném partnerství. Dalších 10 let trvá snaha prosadit možnost adopce dítěte registrovaným párem.

Ve společnosti se tak střetávají dvě zcela odlišné tendence. Absolutní přijetí homosexuality a absolutní nenávisť, často pramenící z homofobie. Právě ve školním prostředí je homofobie velmi nebezpečná a může vést až ke zničující šikaně. Pro mladého, dosud hledajícího se člověka, může mít tragické následky. Bohužel se stále objevují případy mladých lidí, kteří z důvodu své sexuální orientace, strachu z nepřijetí či dokonce zatracení ze strany své rodiny a blízkých přátel volí jako jediné východisko ze své životní situace sebevraždu. Z tohoto důvodu považujeme za důležité se homosexualitou stále zabývat.

1.1 K základním pojmům

I když sexualita vychází z lidské přirozenosti, je zde zřejmý i vliv sociální. Společnost, ve které žijeme, nám předává své vzorce chování, normy, hodnoty i přesvědčení. Chování, které dříve odsuzovalo člověka ke smrti nebo dokonce k vyhnanství, je dnes chápáno jako normální. Společnost a kultura, v níž jsme vychovávaní, nám říká, co je přijatelné a co je nepřijatelné.

Jandourek (2001, s. 235) chápe **společnost** v nejobecnějším měřítku jako „systém lidského soužití“. Termín společenské či sociální označuje takové jevy a procesy, které se vyskytují ve společnosti a jsou, ať již přímo nebo nepřímo, podmíněny vzájemným působením lidí (Jandourek, 2001, s. 235).

Společnost je ovlivňována kulturou. Současně je **kultura** touto společností vytvářena. Na konkrétní kultuře závisí, jaký bude obecný pohled společnosti vychovávané v určitém kulturním prostředí na homosexuální minoritu. Tak jak se společnost a kultura historicky proměňuje, tak se postupně mění i pohled na homosexuální chování.

Na kulturu lze pohlížet dvojím způsobem. V širším pojetí je chápána jako souhrn všeho, co vytváří lidská civilizace. Je to komplex materiálních a nemateriálních výtvorů lidí. Kultura zahrnuje artefakty lidské činnosti, jako jsou např. obydlí, oděvy, průmysl, technická infrastruktura, nástroje potřebné pro činnost, oděvy. Zároveň ale kultura v užším pojetí zahrnuje i duchovní výtvoř, mezi které řadíme například náboženství, umění, hodnotový systém, zvyklosti, symboly, vzdělávací systém, morálka, právní hodnoty a normy. (Průcha, 2007, s. 45).

V této práci chápeme kulturu ve smyslu sociologickém jako *souhrn životních forem, hodnotových představ a životních podmínek obyvatel na časově a prostorově omezeném úseku* (Jandourek, 2001, s. 136).

Kultura se skládá z dominantní kultury a několika **subkultur** lišících se více nebo méně od převládající kultury. Škála projevů vyjadřující odlišnost subkultury od převládající kultury je široká. (Jandourek, 2001, s. 243) Z tohoto hlediska považujeme homosexuály za subkulturu odlišující se od převládající kultury svou sexuální orientací. Ve společnosti jsou minoritní skupinou.

Většinová společnost je heterosexuálně orientovaná. Za **heterosexualitu** je považován celoživotní stav, který jeho nositel nezavinil a nemůže ho ani ovlivnit. Nositel tohoto stavu, nazývaný heterosexuálem, je sexuálně přitahován osobou odlišného pohlaví. (Brzek a Podělíčková-Mašlová, 1992, s. 19)

Výraz **homosexualita** poprvé použil Karl Maria Benkert (pozn. později používal jméno Károly Mária Kertbeny) v roce 1869. Homosexualitou pojmenoval lásku muže či ženy k osobě stejného pohlaví. Za lásku Benkert považuje *citový vztah i schopnost sexuálně reagovat na objekt stejného pohlaví, být jím vzrušen, s tendencí uskutečnit s ním pohlavní styk*. (Brzek a Podělíčková-Mašlová, 1992, s. 19)

Benkertova definice byla později označována jako medicínská, protože v tehdejší době se pohlíželo na homosexualitu jako na nemoc. Z hlediska sociálního homosexualitou rozumíme *geneticky determinovaný celoživotní a neměnný stav libida, při kterém jedinec za podmínek možnosti svobodné volby preferuje za účelem sexuálního a citového kontaktu objekt stejného pohlaví, přičemž takto vzniklý vztah se svojí kvalitou v plné míře vyrovná vztahu heterosexuálnímu* (Dubaj, 1994 cit. podle Janošová, 2000, s. 13).

Vnější projevem lidské sexuality je sexuální chování. Předpoklad, že heterosexuálové se chovají pouze heterosexuálně a obdobně homosexuálové vyhledávají pouze stejně zaměřené partnery, je chybná. Sexuální orientace se nemusí vždy projevovat odpovídajícím sexuálním chováním. Ve společnosti existují lidé, kteří ač jsou heterosexuálně nebo homosexuálně orientováni, tak se jakéhokoli sexuálního chování záměrně zdržují. Anebo existují lidé, kteří jsou homosexuálně orientováni a ve většině svého života se chovali heterosexuálně, založili rodinu a oženili se. Zjednodušeně o **homosexuálním chování** hovoříme tehdy, má-li člověk homosexuální styky s osobami stejného pohlaví. (Brzek a Podělíčková-Mašlová, 1992, s. 20-21)

Tato situace je ještě zkomplikována tím, že sexuální orientace člověka nemusí být vždy zcela stoprocentně určena. Člověk může sexuálně preferovat opačné pohlaví, zároveň je schopen pociťovat stejně silné vzrušení i k osobám stejného pohlaví. Tento stav nazýváme **bisexualitou**. (Brzek a Podělíčková-Mašlová, 1992, s. 20-21)

Obecně člověka orientovaného na osobu stejného pohlaví nazýváme **homosexuálem**. Tento výraz se používá i v konkrétnější rovině ve smyslu homosexuální muž používáme termín **gay**, pokud se jedná o ženu, nazýváme ji lesbickou ženou, **lesbou** případně lesbičkou. (Brzek a Podělíčková-Mašlová, 1992, s. 19)

Pro homosexuály byl přelomový rok 2006, kdy se otevřela homosexuálním párům nová možnost uzavřít tzv. **registrované partnerství**. Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným zákonem (Česko, 2006, s. 1362). Registrovaní partneři schválením tohoto zákona získali nová práva a otevřeli se jim nové příležitosti. S tímto uvolněním pravidel se začala diskutovat problematika biologické nemožnosti mít vlastní děti mezi osobami stejného pohlaví.

Za **homofobii** Jandourek (2001, s. 98) považuje v obecnější rovině strach z lidí. Konkrétněji homofobii pak charakterizuje jako strach z homosexuality a homosexuálů. *Homofobie se projevuje jako negativní a pohrdavý postoj k sexuálním vztahům mezi osobami stejného pohlaví a k těmto osobám jako takovým* (Jandourek, 2001, s. 98).

Sexuální identifikace se týká vlastního pochopení sebe samého, tedy za koho sebe sami považujeme, do jaké skupiny sami sebe řadíme. Na pochopení vlastní sexuální orientace závisí další citový život člověka, zaměření hledání sexuálního i životního partnera, případně možnost zakládání rodiny.

Dalším termínem provázejícím tuto práci je pojem postoj. Z českých autorů uvedeme odborný výklad Jandourka (2001, s. 189), který chápe sociální postoj jako *naučenou dispozici jedince reagovat pozitivně nebo negativně na nějaký objekt (předmět, osobu, ideu) určitými pocity, představami, hodnocením a způsoby chování*.

Podrobnější teoretické ukotvení vybraných pojmů nalezneme v dalších kapitolách této práce.

1.2 O stavu výzkumného tématu v literatuře

Diplomová práce zasahuje svým charakterem do více oblastí. O samotné homosexualitě a proměňování přístupu společnosti k homosexualitě existuje řada publikací. Nejnovější publikací je kniha od autorů Pavla Himla, Jana Seidla a Franze Schindlera *Miluji tvory svého pohlaví* (2013). Přínos této knihy spatřujeme především ve snaze autorů postihnout problematiku homosexuality v co nejširším měřítku. Autoři zde objasňují nejenom různé historické podoby stejnopohlavních vztahů, ale také se zaměřují na to, jak s fenoménem homosexuality zacházely konkrétní společenské instituce a rovněž také samotní homosexuálové.

Dalšími publikacemi zaměřujícími se na historii homosexuality jsou knihy *Od žaláře k oltáři* (Seidl, 2012) a kniha *Gay historie* (Fanel, 2000). Obě knihy jsou velmi obsáhlé a nabízí ucelené pohledy na konkrétní historická období. Publikace *Od žaláře k oltáři* (Seidl, 2012), ale mapuje postupnou emancipaci homosexuality od roku 1867 až do současnosti. Za významnou považujeme zmínku o prvním doloženém příkladu sebevyjádření homosexuální identity českého šlechtice z roku 1867. Kniha *Gay historie* (Fanel, 2000) naopak velmi obsáhle mapuje historii mužské i ženské homosexuality v celosvětovém měřítku.

V oblasti sexuality a zdravého životního stylu došlo v posledních letech k proměně přístupu. Na homosexualitu se už nepohlíží jako na nemoc a tedy z pohledu lékařské vědy není léčitelná. Tato oblast je mj. zaměřena také na funkci osvětovou, je orientována na zdravý sexuální život homosexuálů a prevence přenosu viru HIV. Orientuje také na osvětu v oblasti sexuální, případně na pomoc homosexuálům při procesu Coming out. Z dostupné literatury zmíníme publikaci *Reprodukční zdraví* (Machová a Hamanová, 2002). Jedná se o příručku k sexuální výchově, která shrnuje nejnovější poznatky týkající se reprodukce, gynekologické problematiky, ale také týkající se sexuálního chování v současné české společnosti. Přínosem je právě kapitola zaměřená na objasnění problematiky syndromu získaného imunodeficitu (AIDS). Právě mezi homosexuály se virus HIV nejvíce přenáší a osvěta chráněného sexuálního styku je tak zcela na místě.

Homosexualita je běžnou součástí naší společnosti. Pohled současné české společnosti na homosexualitu popisuje Pavlína Janošová ve své publikaci *Homosexualita v názorech současné společnosti* (2000). Ústředním tématem této publikace je problematika homosexuality a celkového postavení dané sexuální minority v kontextu české společnosti. Za přínos publikace považujeme především praktickou část, kde autorka provedla výzkumné šetření týkající se postojů k otázkám homosexuality mezi vybranými skupinami. V závěru publikace dále uvádí rozhovory, kdy se autorka ptala homosexuálně orientovaných lidí na jejich dětství, na jejich heterosexuální známosti, na reakce rodičů či plánování rodiny.

Další zajímavou publikací je kniha *Třetí pohlaví* (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992), popisující mj. možnost reálné heterosexuální adaptace homosexuálně orientovaného. Kniha je z roku 1992 a je potřeba si uvědomit, že dnešní homosexuálové mají zcela jiná práva a pohled společnosti na ně je vesměs tolerantnější. Problematika heterosexuální adaptace, která je v knize popsána jako jedna z alternativ života homosexuála ve společnosti, je však

stále aktuální a někteří ji stále považují za jedinou reálnou možnost života ve společnosti. Je potřeba si uvědomit, že adaptace je možná pouze v některých případech homosexuálně orientovaného. Na tuto skutečnost upozorňují také samotní autoři a rozhodně ji neprosazují jako možnost řešení, pouze upozorňují na fenomén, který se mezi homosexuály také objevuje.

V poslední řadě musíme zmínit dokument pro homosexuálně orientované osoby ze všech nejdůležitější a to je Zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství. Pro homosexuálně orientované je to v současné době nejvýznamnější dokument upravující jejich práva, především právo uzavřít registrované partnerství. Této problematice se budeme podrobněji věnovat v další části diplomové práce.

1.3 Vztah tématu k sociální pedagogice

Sociální pedagogika je zaměřena na řešení problémů dětí, mládeže i dospělých v různých obtížných, a rizikových životních situacích. Přiznání homosexuality můžeme považovat pro drtivou většinu homosexuálů za velmi obtížné. Sociální pedagogika by tedy měla nabízet spoustu kompetentních návodů pro celou společnost jak homosexuálům v těchto obtížných situacích pomoci.

O homosexualitě bylo napsáno mnoho odborné literatury. Častěji byla ale popisována na základě biologických aspektů a s tím spojených vlivů na sexuální chování člověka. Oproti tomuto je homosexualita také poměrně často popisována na základě psychologických nebo sociologických aspektů. Téma naší diplomové práce je velmi úzce spjata s dospívající mládeží, jejími postoji a mírou tolerance. V zaměření na tuto část naší populace spatřujeme největší potenciál pro práci sociálního pedagoga.

Sexuální výchova v České republice je v 21. století víceméně závislá na výchově v rodině. Na školách je výuka často omezena na pohlavní choroby a principy rozmnožování nebo jednorázovou přednášku sexuologa. Sexuální chování je ovšem i laskavé chování a schopnost komunikace s opačným či stejným pohlavím, které má být vyučováno a nacvičeno v rámci sexuální výchovy.

Sociální pedagog by měl svým výchovným a vzdělávacím působením pomoci se začleněním mladých homosexuálů do společnosti. Za jeho největší přínos v této oblasti považujeme rozšiřování sociálních kompetencí u studentů středních škol. Cílem tohoto

výchovně vzdělávacího procesu by měla být samostatně myslící socializovaná osobnost, která je schopna adekvátních reakcí na výzvy a otázky v oblasti homosexuality.

Úkolem sociální pedagogiky je také pomoci řešit problémy lidí, které vznikají na základě různých společenských změn a také změn v osobním životě. A nejsou to jen problémy, vzniklé rozpadem rodiny, nebo problémy které vznikají z rasové či národnostní diverzifikace, ale jsou to i problémy související s oblastí sexuálních vztahů a sexuální orientace. Sociální pedagogika může pomoci mladým lidem vyrovnat se, se svou sexuální odlišností. Proces coming-out spojený s nepřijetím blízké rodiny, případně okolní společnosti může vést až k suicidnímu jednání.

2 FENOMÉN HOMOSEXUALITY VE SPOLEČNOSTI

Jak jsme již zmínili, termín homosexualita poprvé použil Karl Maria Benkert. Dříve se pro homosexuální chování používal náboženský termín sodomie, který v sobě zahrnoval společensky neakceptované sexuální chování. Je zřejmé, že Benkert se tedy nezasloužil pouze o nové pojmenování lásky člověka ke stejnému pohlaví, ale má také velkou zásluhu na prosazování pojetí sexuální orientace jako vrozené a neměnné vlastnosti. (Brzek a Podělíčková-Mašlová, 1992, s. 19)

Odlíšnou terminologii pro popis stejné problematiky použil Karl Ulrich. Homosexuálního muže nazýval slovem „Urning“ a homosexuální ženu pak „Urning“. Toto označení se v odborné terminologii neujalo a pojem homosexualita se začal používat v odborné literatuře i obecné mluvě. Termín později popularizoval Richard von Krafft-Ebing, který ve své knize o sexuálních poruchách „Psychopatiasexualis“ hovoří o sexualitě jako o sexuální variantě, nikoli perverzi. Problematiku v roce 1914 podrobněji rozpracoval Magnus Hirschfeld v knize „Homosexualita muže a ženy“. Jeho dílo bylo později označováno za tzv. bibli homosexuálů. Uvádí se, že k odbornému zájmu o homosexualitu ho přivedla sebevražda jednoho jeho pacienta, který ji spáchal večer před svou svatbou. Zasloužil se o emancipaci homosexuality a stál u zrodu první organizace, která si kladla za cíl chránit práva homosexuálů. Uváděl, že homosexualita se nedá léčit, je to věc přirozená, která se nedá v životě nijak získat. Homosexuální lásku postavil na stejnou úroveň jako lásku heterosexuální. (Himl, Seidl a Schindler, s. 59-72, 90-95)

Homosexualitou chápeme sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví. Tato orientace provází člověka celý život a ani během života se nemění. Homosexuálně orientovaná osoba si tento stav nezapříčinila, nezvolila, tedy ani nezavinila sama. Nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví. Obecně člověka orientovaného na osobu stejného pohlaví nazýváme homosexuálem. Tento výraz se používá i v konkrétnější rovině ve smyslu homosexuální muž používáme termín gay, pokud se jedná o ženu, nazýváme ji lesbickou ženou, lesbou případně lesbičkou. (Brzek a Podělíčková-Mašlová, 1992, s. 19)

Soužití dvou homosexuálních žen nebudí ve společnosti tak velkou pozornost jako soužití dvou homosexuálních mužů, proto pokud spolu vychovávají dítě některé z nich, není to tak nápadné jako u mužských homosexuálních párů.

Lesbický vztah lze považovat za citově vřelejší oproti heterosexuálním párům, případně mužským homosexuálním párům. Zároveň ženy jsou méně promiskuitní a tak lze předpokládat u lesbického vztahu s větší stálostí. (Zvěřina a Budínský, 2004, s. 106-107)

Homosexuální muži mají na rozdíl od homosexuálních žen vyšší tendenci být sexuálně promiskuitní. Tato skutečnost vyplývá z jejich biologické dispozice k vyšší promiskuitě a sexuální aktivitě. Existuje ale i druhé vysvětlení, vycházející z obtížné realizace homosexuálního partnerství ve společnosti, které předpokládá, že pokud se zvýší tolerance společnosti k homosexuální minoritě, sníží se také jejich promiskuita. Ať už je příčina jakákoliv, realita je taková, že homosexuálové se oddávají nejrůznějším sexuálním praktikám, například vzájemnou masturbaci, orálně-genitální kontakty a anální koitus, případně bývají spojováni také s tzv. „záchodkovou erotikou“. Z důvodu vysokého počtu partnerů a sexuálních praktik se mezi homosexuály častěji šíří pohlavně přenosné nemoci, z nichž v současné době nejvíce diskutován je virus HIV a onemocnění AIDS. (Zvěřina a Budínský, 2004, s. 105-106)

Společnost nelze jednoznačně rozdělit na heterosexuální a homosexuální. Lidská sexualita je složitá. Ve spojitosti s odlišnou sexualitou mluvíme o tzv. LGBT komunitě. Tato komunita zahrnuje osoby vyznávající odlišnou sexuální orientaci, než vyznává majoritní heterosexuální společnost. Řadíme zde nejenom homosexuálně orientované lesby a gaye, ale také bisexuály, transsexuály a transgendery. Mezi pravé bisexuály patří lidé, kteří nejsou schopni rozlišit, zda jsou sexuální více přitahováni muži nebo ženami. Problematika bisexualitě ale není doposud tak prozkoumána jako problematika homosexuality. (Stehlíková, s. 8, 2007)

Brzek a Pondělíčková-Mašlová (1992, s. 14-18) jsou jako sexuologové na základě svých zkušeností přesvědčení, že bisexuálně žijících lidí je jen velmi málo, protože přitažlivost různým pohlavím se během života proměňuje a bisexuálové obvykle nejsou v jednom období přitahováni oběma pohlavími zároveň. Bisexualita bývá spíše přechodnou vývojovou fází změny sexuální orientace. I přes tento názor musíme respektovat fakt, že část minoritní společnosti se k bisexualitě hlásí.

2.1 Problematika homosexuality

Homosexualita byla dříve tabuizovaná a příliš se o ní nemluvalo. V dnešní době se stala součástí života společnosti, přesto vůči homosexuálům a odlišným sexuálním skupinám chová část populace určitou předpojatost.

Předpojatost společnosti souvisí s pohledem většinové společnosti na to, co je považováno za normální. Člověk potřebuje pro lepší orientaci ve společnosti určitou míru pochopení a ujištění svého postavení. Představu toho, co je ve společnosti normální a co naopak není, má každý člověk vlastní. Přesto ve společnosti existuje určitá snaha o nalezení shody v pohledu na normalitu a vytvoření obecně platné normy. Tyto normy se pak předávají celým společenským prostředím z generace na generaci. Jsou specifické pro konkrétní kulturu a určují, co je ve společnosti normální a co není.

Snaha o nalezení shody v pohledu na to co je a není normální, je i v oblasti sexuality. U nemocného člověka můžeme jednoznačně určit, jaký stav lze považovat za normální a jaký nikoliv, u sexuální orientace je tento přístup složitější, jelikož homosexualita dnes již není považována za nemoc a nelze na ni tak pohlížet.

Problematice normality osobnosti se podrobněji věnovala Eva Syřišťová. Ta charakterizovala tři normalitní hlediska. Rozlišovala normu ideální, statistickou a normu funkční. Při hodnocení normality vždy záleží na úhlu pohledu hodnotitele. (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 44-45)

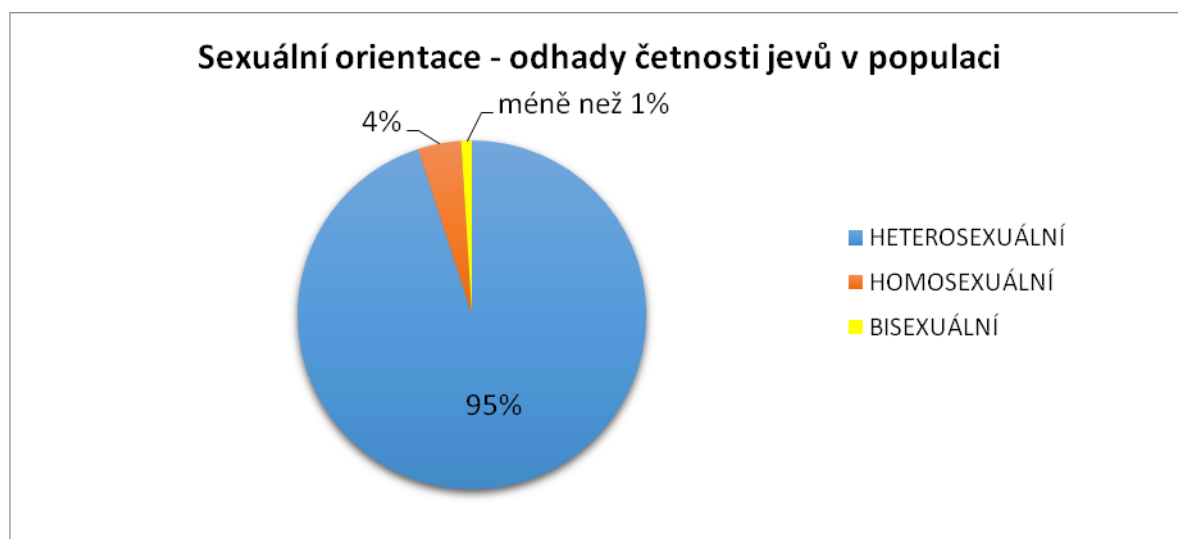
Norma ideální shrnuje naše ideální představy o perfektním člověku, dokonalém po všech stránkách, včetně stránky sexuální. Každý máme ale rozdílné představy o ideálním člověku. Snaha o vytvoření lidského ideálu může vést až ke genocidě, jak tomu bylo během Druhé světové války. Pohled na lidský ideál se měnil kulturně i historicky. Vzpomeňme si na Věstonickou venuši, jež zosobňovala ideál lidské ženy v době pravěku. Charakterizovat ideálního člověka není jednoduché, mnohem snazší je určit, jak by ideální člověk neměl vypadat. Je zřejmé, že blízko lidského ideálu stojí člověk zdravý, bez příznaků tělesné či duševní choroby, člověk obratný, tělesně přiměřeně rostlý či vzdělaný. Ideálním člověkem pravděpodobně nebude člověk s hendikepem, s tělesnou či duševní chorobou anebo člověk chovající se vůči svému okolí agresivně. Většina lidské společnosti se pohybuje v rozmezí těchto dvou extrémů. Homosexuální chování se tak z pohledu většinové společnosti dostává do polohy určité abnormality. (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, 44-45)

Z hlediska normy statistické lze považovat za normální průměrnou hodnotu, to co se vyskytuje ve společnosti nejčastěji. To, co se nějakým způsobem vymyká, nelze považovat za normální. Z tohoto pohledu je normální vystudovat školu, oženit či vdát se s obdobně starým partnerem a následně mít děti. Norma statistická není normou určující. Má jen malou vypovídající hodnotu o tom, jaký by měl či neměl člověk být. (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, 44-45)

Třetí hledisko je norma funkční, která posuzuje jev i člověka ze stránky určité funkce, jejíž uskutečňování se od něj očekává. Spisovatel, který bude mít autonehodu a stane se imobilní, stále zůstává normální spisovatelem, ale nevyhoví již normě ideální ani průměrové. Z tohoto hlediska homosexualita nespĺňuje všechny funkce sexuality. Homosexuální pár není neplodný, ale nemůže zplodit potomka přirozenou cestou, bez pomoci třetí osoby. Homosexuál ale může plnit spoustu jiných funkcí mnohem lépe než heterosexuál. (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, 44-45)

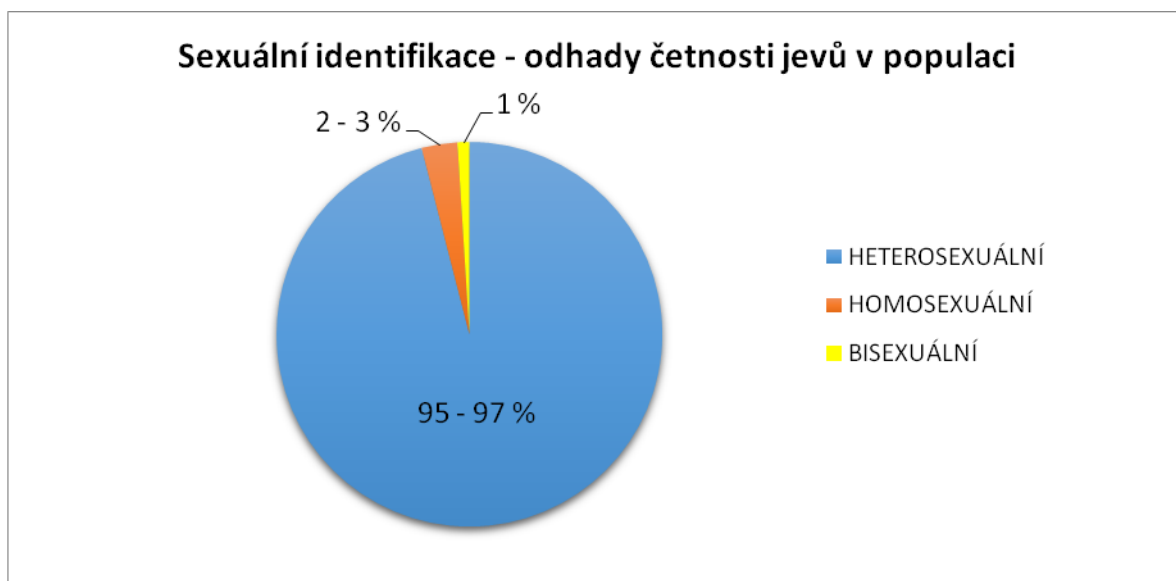
Vidíme, že z hlediska ideální normy je nejenom homosexuál, ale i každý člen společnosti nositelem celé řady nenormálních jevů. Dá se říci, že nikdo z nás není ideálně normální, pouze můžeme konstatovat, že někdo stojí ideální normě blíž, jiný je od ní dál. Homosexuál se sice svou sexuální orientací bude odlišovat, ve všech ostatních směrech ale může být mnohem blíž průměru než někteří heterosexuálové a bude schopen žít spokojeným a plnohodnotným životem. Odhady četnosti homosexuální orientace, identifikace a chování uvádíme v následujících grafech č.1, č.2 a č.3.

Graf č. 1 Sexuální orientace

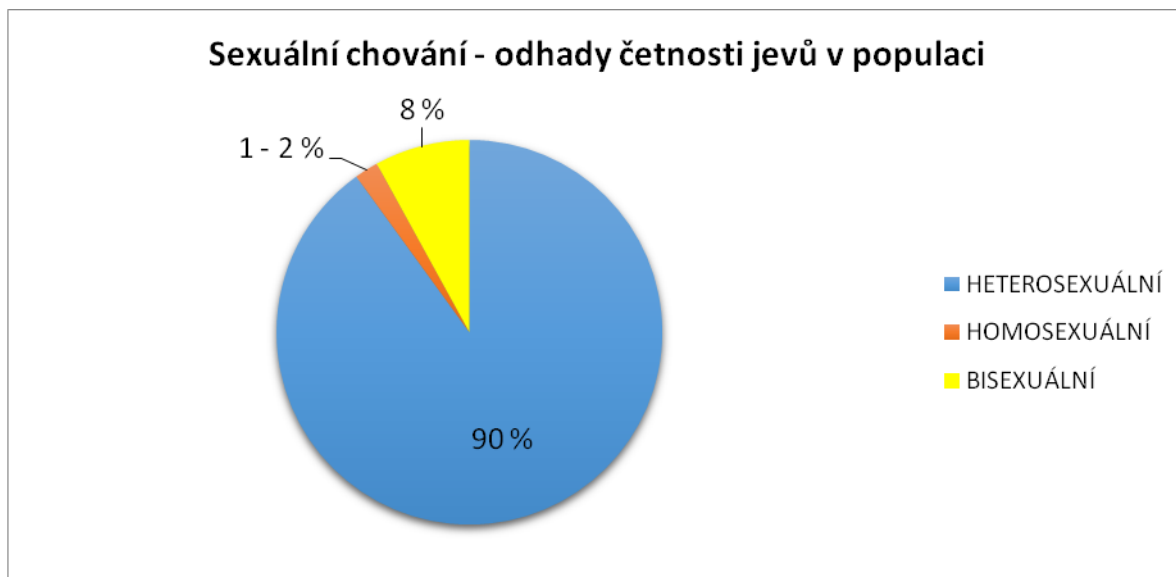
Zdroj: Gay iniciativa, 2017

Graf č. 2 Sexuální identifikace

Zdroj: Gay iniciativa, 2017

Graf č. 3 Sexuální chování

Zdroj: Gay iniciativa, 2017

Proměny v pohledu na příčiny vzniku homosexuality

Doposud neexistuje jasné a jednoznačné vysvětlení, proč je určitá část lidské populace sexuálně přitahována stejným pohlavím. S postupným rozvojem vědy se homosexualita přestala považovat za zvrhlost a začala být posuzována jako porucha sexuálního zdraví. Probíhaly různé pokusy o léčbu především mužské homosexuality, která byla v porovnání s ženskou homosexualitou mnohem nápadnější. (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 60)

Snahy o léčbu homosexuality uvádíme z toho důvodu, aby byl zřejmý posun v pohledu na problematiku homosexuality.

První pokusy o léčbu vycházely z předpokladu, že za vznik homosexuality u muže mohou špatně fungující mužská varlata. Pacientům byly podávány mužské hormony anebo jim byla varlata nahrazena varlaty od heterosexuálně orientovaného dárce. Snahy o léčbu dopadly katastrofálně, protože operací se pacient nestal heterosexuální a transplantovaná varlata nebyla organismem přijata. (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 60)

Další výzkum ukázal, že homosexuální muž má stejnou úroveň mužského pohlavního hormonu jako heterosexuál. Podáním hormonu nezmění jeho sexuální orientaci. Výška hladiny hormonu má vliv pouze na intenzitu prožívání a chování. Orientace není vázána na množství hormonu, ale souvisí s reakcí sexuálních center mezimozku na hormon. Obdobně to funguje i při kastraci jedince, ta nezpůsobí změnu sexuální orientace, ale způsobí jen pokles sexuálního pudu. (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 60)

Určitou dobu se prosazovala léčba averzivní, vycházející z představy, že homosexualitu lze naučit. Léčba měla za cíl budit odpor a odnaučit homosexuální chování. Snahou lékařů bylo spojovat nepříjemné prožitky s prožitky homosexuálními a naopak příjemné prožitky s prožitky heterosexuálními. Pro vytvoření nepříjemných prožitků byl používán lék vyvolávající zvracení, případně jedinci dostávali elektrošoky. Výsledky léčení byly zcela nepříznivé. (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 60-61)

Očití svědci vyprávějí, že po takové léčbě pacienti zvraceli, když doc. Freund, který léčebné procedury prováděl, přišel na vizitu, ale zato se mezi sebou ve volném čase čile sbližovali a také homosexuálně stýkali. (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 61)

Na základě neúspěšných pokusů o léčbu homosexuality se stal Kurt Freund odpůrcem jakéhokoli léčení homosexuality, naopak vedl své pacienty k tomu, aby svou orientaci přijali. Díky jeho angažovanosti se podařilo prosadit, že homosexualita přestala být trestná.

(Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 61)

Koncem šedesátých a počátkem sedmdesátých let se prosazovala metoda, která pro léčbu využívala drogu LSD. LSD způsobovala změny v duševních procesech v mozku. Vědci předpokládali, že díky použití LSD lze odbourat negativní zážitky z dětství a tím pádem lze odstranit současnou homosexuální orientaci pacienta. Od využívání této drogy se postupně ustoupilo a její výroba byla zakázána, protože důkazy o úspěchu využití LSD v léčbě sexuality byly rozporuplné a bylo zjištěno, že užívání LSD může vést až k propuknutí těžké duševní choroby. (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 61)

Přesto odborníci hledali i další možnosti léčby. Nový směr našli především v oblasti neurochirurgie. Rozvoj neurochirurgických odborných postupů umožnil lékařům rozrušit pouze malou část mozkové tkáně bez poškození okolních oblastí. Objevovali se úspěchy a v některých případech se jim podařilo sexuální orientaci změnit. Léčba ale byla velmi nebezpečná, často provázená úmrtím pacienta. (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 61-62)

Další postup se orientoval na prevenci u dosud nenarozených dětí a směřoval k zamezení rozvoje homosexuality v prenatálním období. Lékaři zjišťovali pohlaví nenarozeného dítěte a matkám mužských plodů z preventivních důvodů podávali mužské hormony. Matkám ženských plodů podávali naopak antihormony, aby se odstranil možný vliv mužských hormonů. Ani tento přístup nepřinesl očekávané výsledky, ale odborná veřejnost ho označila za nehumánní a v současnosti se o podobném způsobu léčby ani neuvažuje. (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 62)

Přes veškeré výzkumy a snaze o léčbu zatím společnost nedostala jednoznačnou odpověď na příčiny vzniku. Existuje několik teorií vzniku homosexuality. Tyto teorie jsou velmi různorodé v závislosti na vědeckém oboru, z kterého se při zkoumání vycházelo. V současné době rozlišujeme čtyři možné příčiny vzniku homosexuality.

První teorie vychází z předpokladu dědičnosti homosexuální orientace. Nedávné objevy v genetické oblasti podporují myšlenku, že na vzniku homosexuality se podílí zejména genetická dispozice. V roce 1993 bylo během zkoumání pohlavních chromozomů u mužů zjištěno, že na hrotu dlouhého raménka pohlavního chromozomu X se pravděpodobně

nachází gen nebo skupina genů odpovědných za homosexuální orientaci. U homosexuálně orientovaných žen však žádné genové zvláštnosti nalezeny nebyly. (Buryánek a Vaněčková, 2002, s. 492)

Druhá teorie vidí příčiny vzniku homosexuality ve vývoji lidského plodu v prenatálním období. Na počátku nitroděložního vývoje vzniká obojpolhavní lidský zárodek. K odlišnému vývoji dochází přibližně po čtyřech až pěti týdnech. Vnější pohlavní orgán se začíná diferencovat až okolo třetího měsíce. Mezi čtvrtým až šestým měsícem vývoje plodu dochází k formování sexuální diferenciaci centrálního nervového systému. Během této doby dojde v období trvajícím přibližně týden k nevyváženosti přísunu hormonů do center zodpovědných za sexuální orientaci. Situace má za následek homosexuální orientaci jedince. Z této teorie vycházeli odborníci, kteří se věnovali preventivní léčbě homosexuality v prenatálním období. (Janošová, 2000, s. 27-28)

Nejvíce současných odborníků podporuje třetí teorii, vycházející z předpokladu vlivu rodinného prostředí a výchovy. Většina z nich se shoduje na tom, že rodinné prostředí může mít vliv na predispozice k určitému sexuálnímu založení u dětí ve věku asi do tří let. Existuje předpoklad, že alespoň v některých případech lze vysvětlit přítomností dominantní matky a absencí silného otcovského vzoru v útlém dětství. Určitou nevýhodou a rozporem této teorie je, že tuto skutečnost nelze globalizovat na všechny homosexuálně orientované, protože řada homosexuálů pochází z rodin s tradičním rozdělením rolí v rodině. Rovněž existuje mnoho lidí vyrůstajících v rodinách bez otce s autoritativní matkou a jejich orientace je heterosexuální. Odborníci věnující se této problematice se ale shodují na existenci souvislosti mezi prostředím, v němž jedinec vyrůstá a jeho sexuální orientací. (Buryánek a Vaněčková, 2002, s.493)

Čtvrtá teorie vychází z předpokladu vlivu sexuálního zneužití. Připouští vznik homosexuální orientace z důvodu negativního sexuálního zážitku v období dospívání jedince. Dnes se k této teorii přiklání stále méně odborníků a současné poznatky v medicínských a psychologických oborech tuto teorii vyvracejí. (Janošová, 2000, s. 29)

Sexuální identifikace a proces coming-out

Již v mladším školním věku si většina homosexuálně orientovaných dětí začíná více či méně uvědomovat, že se v něčem liší od svých stejně starých vrstevníků. Jejich vnější chování nemusí zcela odpovídat očekávaným projevům. Homosexuálně orientované dívky preferují chlapecké hry a projevují se navenek spíše jako kluci. U chlapců se projevuje

nechuť k agresivitě, bojovým hrám se spíše vyhýbají. Mohou se u nich objevit záliby typické spíše pro dívky. Samozřejmě nelze to říci s určitostí, protože záliby dětí ovlivňuje nejenom jejich budoucí sexuální orientace. Je pochopitelné, že chlapec, který bude mít otce kuchaře, bude toužit po dětské kuchyňce a napodobovat otcovu profesi.

Během dospívání přichází období, kdy si člověk začne plně uvědomovat svoji sexualitu a narůstá frekvence sexuálních aktivit i jejich diferenciací. Není pochyb, že sexuální aktivita nezačíná teprve v době dospívání, ale už dávno předtím. U mladého člověka dochází v období pubescence a adolescence k proměňování fyziologických procesů a k prudkým změnám hormonální činnosti. Právě v této době si začínají své zaměření plně uvědomovat a často se mu po různě dlouhou dobu snaží bránit nebo ji překonávat. (Langmeier a Krejčířová, s. 155, 164, 2006)

Proces uvědomování si své individuality a tedy i své sexuality je nazýván termínem coming out. Tímto procesem prochází jak heterosexuálně, tak i homosexuálně orientovaní lidé obvykle ve věku 15 až 25 let. Není ale vyloučeno, že tímto procesem mohou lidé procházet i v pozdějším věku. Důvodem může být převzetí obvyklého vzorce chování od svých rodičů a potlačení své vlastní sexuality. U žen může dojít k zastření orientace touhou po dítěti a mateřstvím. Obecně sexualita ženy dozrává pomaleji než u muže. Ať už dojde k uvědomění si své homosexuální orientace v jakémkoli věku, vždy je pro jedince toto období psychicky náročné, obzvláště když se setká s nepochopením a odmítavým postojem ve svém okolí. (Janošová, 2000, s. 20-21)

Janošová (s. 20-21) rozděluje období coming outu na dvě hlavní fáze, kterými člověk během svého uvědomování obvykle prochází. V první fázi dochází ke zjištění skutečnosti o svém zaměření a její akceptaci. Součástí této fáze je tzv. precoming out, během něhož si dospívající začíná uvědomovat svou odlišnost, ale zatím ji není schopen vyjádřit. Následuje vlastní coming out, člověk je již schopen svou sexuální odlišnost pojmenovat. I přes počáteční možné vnitřní odmítnutí je schopen svou orientaci přiznat sobě i svému okolí. (Janošová, 2000, s. 20-21)

Zvěřina (2003, s. 123) uvádí, že homosexuálně orientovaného jedince často okolní společnost tlačí k tomu, aby se choval také heterosexuálně. První sexuální zkušenosti homosexuálů bývají často s osobami opačného pohlaví.

Předpokládáme, že patrně žádný homosexuál není nadšen z odhalení své sexuální orientace. Někteří se svými pocity bojují, nechtějí si svou „odlišnost“ přiznat, vyhledávají odbornou pomoc pro vyřešení zjištěné situace. Pomoc ale nepřichází, protože léčba homosexuality není možná. Nezbývá jim tedy nic jiného, než se svou orientací sžít.

Období vlastního coming outu bývá provázeno rozporuplnými pocity. Homosexuála čeká zápas s vlastním sebevědomím i s předsudky svého okolí. Právě sdělení rodičům bývá považována za nejobtížnější část coming outu. Zároveň podporu rodičů a kvalitní vztahy uvnitř rodiny lze považovat za významnou oporu. Negativní následky může mít nezvládnutí situace jak ze strany homosexuála, tak i jeho rodiny. Rodiče nechápou, jak je možné, že zrovna jejich dítě je homosexuálně orientované, dochází k odmítnutí a ke vzájemnému odcizení. V krajním případě může situace směřovat až k suicidním (tj. sebevražedným) tendencím jedince v podobě myšlenek i skutečných pokusů. Pomyslnou pomocnou ruku pak často podávají nejbližší přátelé homosexuála, kteří právě v procesu coming outu mají často stěžejní roli. (Talandová, 1997, s. 21-22)

Někteří jedinci trpí silnými úzkostmi, případně upadají do těžké deprese, jejíž příčinou může být odmítání sexuální orientace. Pro uvolnění psychického napětí utíkají k drogám a k alkoholu, tím ale situaci nevyřeší a spíše dochází k oslabení sebekontroly. Z důvodu deprese nebo suicidních tendencí pak často končí jako pacienti sexuologického ústavu. Uvádí se, že až polovina z homosexuálně orientovaných pacientů se pokusila o sebevraždu. (Gay iniciativa, 2016)

Proto považujeme za velmi důležité nepodceňovat práci s mládeží. Z pozice sociálního pedagoga být nápomocni a zvyšovat informovanost i ve školním prostředí. Cílem je pak snížení rizikového chování mládeže, odhalení a v rámci možností zamezení suicidního chování.

V druhé fázi si člověk postupně uspořádá svůj život. Přichází období explorace, během níž jedinec navazuje první sexuální vztahy a experimentuje. Následuje období utváření trvalejších sexuálních a partnerských vztahů. Stejně jako je tomu u heterosexuálně orientovaných jedinců, je i pro homosexuály důležité vytvořit harmonický partnerský vztah. Druhá fáze je uzavřena obdobím integrace, kdy dochází k integraci osobnosti a upevnění role homosexuálně orientovaného jedince ve společnosti a utváření vlastního hodnotového systému. Součástí je také přijetí statutu sexuální menšiny. (Janošová, 2000, s. 20-23)

Současná česká společnost je obecně považována za poměrně liberální. Přesto u homosexuálů nadále panují zvýšené obavy z veřejného přihlášení se ke své sexuální orientaci.

Homosexuální chování

U lidské sexuality je důležité rozlišovat, zda se jedná o skutečnou sexuální orientaci jedince anebo pouze o sexuální chování, protože vnější sexuální chování nemusí vždy odpovídat jeho niterné sexuální orientaci. Člověk je schopen chovat se v některých situacích v rozporu se svou skutečnou sexuální orientací.

Ne každé homosexuální chování je motivováno homosexuální orientací. Homosexuální chování u jinak heterosexuálních lidí se objevuje například ve stavu sexuální nouze, ke které dochází ve věznicích z důvodu absence možnosti heterosexuálních styků (Zvěřina, 2003, s. 120). Podle Brzka a Pondělíčkové-Mašlové (1992, s. 21) v tomto případě mluvíme tzv. náhražkovém sexuálním chování.

Známé jsou také případy heterosexuálně orientovaných lidí, kteří se chovají homosexuálně případně bisexuálně za úplatu nebo pro jiný prospěch. Rovněž antropologové popisují homosexuální chování členů některých přírodních národů v souvislosti s iniciačními ceremoniály mladých mužů. Takové chování je kulturně podmíněno a v určité situaci dokonce ostatními členy vyžadováno, jinak by hrozilo zavrnutí ze strany ostatních příslušníků kmene. To co je pro naše kulturní prostředí nepochopitelné, může být pro jiné považováno za naprosto normální (Zvěřina, 2003, s. 120).

Stejně tak i homosexuálové jsou schopni chovat se za určitých okolností heterosexuálně. Jejich skutečná sexuální orientace tak nemusí korespondovat s reálným chováním. Většina homosexuálů začínala svůj sexuální život v heterosexuálním partnerství a až nespokojenost s tímto typem vztahu je přivedla k uvědomění si své skutečné sexuální orientace. V homosexuálním vztahu pak našli vyšší uspokojení než v dosavadních vztazích.

Mezi homosexuály existuje skupina jedinců, kteří před okolní společností popírají svou homosexualitu a uzavírají tzv. krycí manželství. Navenek se mohou projevovat heterosexuálně, mít manželku a žít poklidným rodinným životem. Jejich homosexuální chování se nemusí projevit celý život, svou sexuální orientaci záměrně skrývají ve snaze vyhovět společenským normám a splynout s většinovou společností. Někteří svou homosexuální orientaci popírají celý život, jiní ji odhalí například až v pozdějším věku, kdy už jsou jejich vlastní děti dospělé.

Existuje také část homosexuálně orientovaných lidí, kteří ač žijí v heterosexuálním vztahu, tak si od svého partnera či partnerky „odskakují“ za objektem stejného pohlaví nebo dokonce vedle heterosexuálních styků soustavně udržují homosexuální styky. (Janošová, 2000, s. 15-16)

Případy, kdy homosexuál setrvává i v nějaké podobě heterosexuálního vztahu, jsou podmíněny schopností jedinců pociťovat určitou míru vzrušivosti i k osobě opačného pohlaví. Ne všichni homosexuálové jsou toho ale schopni. Především pro tu část homosexuálů, u nichž je schopnost heterosexuálního vzrušení velmi slabá a homosexuální potřeba vysoká, je to zcela nemožné. Setrvávání v heterosexuálním vztahu končí obvykle selháním a rozpadem vztahu. (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 22-23)

Současné poznatky zdůrazňují skutečnost, že sexuální orientace je neměnná. Jak je ale z předchozího textu zřejmé, její vyhraněnost není u každého stejná a u části homosexuálně orientovaných jedinců je přípustná možnost tzv. heterosexuální adaptace, kdy lze vnější projevy, tedy chování, určitým způsobem regulovat. Brzek a Pondělíčková-Mašlová (1992, s. 64) uvádí, že heterosexuální adaptace je schopno až 20 % homosexuálů. Adaptaci nelze považovat za způsob léčby, jelikož homosexualita z dnešního pohledu není nemoc a jako ji léčit nelze. Člověku sice zůstane po celý život zachován sklon být vzrušován osobami stejného pohlaví, ale především z důvodu nesexuální motivace, za kterou lze považovat rodičovství či požadavky křesťanské morálky, zvolí život s člověkem pro něj sice méně, ale stále dostatečně sexuálně přitažlivým, tedy s osobou opačného pohlaví. (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 62)

Někteří homosexuálové jsou schopni se, se svou orientací vyrovnat sami, jiní nejsou schopni zpracovat své pocity a raději vyhledají odbornou pomoc. Cílem odborníků pak je dosáhnout co nejlepší kvality života homosexuálů a naplnění smyslu jejich života. Provází je jejich coming-outem a napomáhají jim v pochopení své skutečné sexuální orientace tak, aby byli schopni naučit se s touto orientací žít v převážně heterosexuální společnosti. (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 65)

2.2 Homosexualita v historických proměnách

Starověk

Homosexualita je spojována s lidstvem již od nepaměti. V historii byla ale větší pozornost věnována homosexualitě mužské. Neznamená to, že by ženská homosexualita neexistovala, ale byla odsunuta více do pozadí. Zde je možno uvést snad nejznámější homosexuální ženu, a to z období starověkého Řecka, básnířku Sapphó. Přibližně v 6. stol. př. n. l se paralelně se zmínkami o mužské homosexualitě objevují informace o této ženě. Pravděpodobně již jako vdova se přesídlila na ostrov Lesbos a založila estetickou školu pro dívky, která byl známá pod názvem Múseion (Dům múz). Básně, v nichž se vyznává ze své lásky ke svým svěřenkyním, obdivoval Platón i Aristotelés. Sapphó byla první žena, která se přiznala k homosexuální lásce k ženě. Nešťastná láska se jí ale stala osudnou. Zemřela skokem do moře z důvodu neopětované lásky jedné ze svých žaček. (Fanel, 2000, s. 71)

Období starověkého Řecka bylo jediným obdobím v historii, kdy byla homosexualita po určitou dobu a v určitých kruzích považována za zcela rovnoprávnou v porovnání s heterosexualitou.

Hieronymos z Rhodu ve svých Historických vzpomínkách popisoval situaci, do které se dostal autor tragédií Sofoklés, označovaný za tzv. „hochomila“ díky své zálibě v mladých chlapcích. „Sofoklés potkal jednou na ulici hezkého chlapce, který se mu tak líbil, že ho vzal za bránu, aby se s ním pomiloval. Chlapec rozestřel na zem vlastní plášť a tím Sofoklovým se přikryli. (Fanel, 2000, s. 73)

Když byla dokonána oběť Erotovi“, popadl chlapec Sofoklův plášť a utekl s ním. Básník musel domů bez ukradeného oděvu a lidé si toho pochopitelně povšimli. Jeho sok v umění dramatik Eurípidés neopominul příležitosti vysmívat se mu nikoliv pro jeho styk s chlapcem, nýbrž proto, že si dal ukradnout plášť (Fanel, 2000, s. 73).

Vliv určité rovnosti byl patrný i v oblasti umělecké. V sochařských dílnách se ztvárňovalo božstvo podle tehdejšího ideálu krásy, málo vyvinutého dimorfismu. Tento ideál překračoval hranici pohlavnosti a spíše zasahoval do oblasti estetická. Staří Řekové věřili, že starší muž předává mladšímu homosexuálním stykem sílu a dospělost. I narcismus stárnoucích mužů zde zahrál svoji roli, jelikož si často vydržovali mladé a pohledné jinochy. (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 105-106)

Společné soužití zkušenějšího muže s mladíkem bylo spojováno s chlapcovou komplexní výchovou, včetně výchovy vojenské. Řekové věřili, že nejlepší armáda by měla být sestavena s navzájem se milujícími muži, jež se vzájemně inspirují k hrdinným výkonům. (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 105-106)

Starověký Řím byl v podstatě kopií Řecka, homosexuální chování bylo nazýváno „řeckým zvykem“. Římané upřednostňovali při vstupu do armády milenecké páry před heterosexuálními uchazeči. Později se začala homosexualita považovat za ztrátu mužnosti a byla na obtíž, obzvláště u vládců a státníků. (Janošová, 2000, s. 43)

Středověk

Obdobím temna pro homosexualitu by se dal nazvat nástup císaře Konstantina Velikého na trůn. Společnost byla v té době ovlivňována židovskými a křesťanskými tradicemi. Křesťanství ve svém principu vykazovalo sexualitu vždy jen v souvislosti se svátostí manželskou a mělo samozřejmě již od počátku negativní postoj k homosexualitě. V Čechách vládl křesťansky orientovaný Karel IV., na jehož popud byl v roce 1353 vydán tzv. Karolínský trestní kodex, podle něhož měly být homosexuální styky velmi přísně trestány. Inkvizice měla v rukou moc, která způsobila ztrátu mnoha lidských životů. (Janošová, 2000, s. 43-44)

Novověk

Období renesance je dobou návratu k původním antickým ideálům a odklonu od dosud dominujících postojů církve. Někteří významní muži, jako např. sochař Michelangelo, se opět veřejně hlásili k homosexuální lásce. Zmínky o homosexualitě jak mužské, tak i ženské se objevují i v souvislosti s královským dvorem ve Francii. Skupinka šlechticů zde založila řád sodomitů. Hlavním bodem jejich pravidel byl zákaz styku s ženami. Ludvík XIV. tento řád zrušil a jejich chování označil za „negalantní“. (Morus, 2007, s. 147-148)

Na konci 19. a počátkem 20. Století, za vlády císaře Viléma II., došlo ke konfliktům mezi některými příslušníky šlechty. Ti Viléma II. obviňovali, že ve státních záležitostech straní homosexuálně orientovaným lidem, když v roce 1901 povolil založení spolku homosexuálně zaměřených šlechticů. Z důvodu tlaku okolí se jej ale rozhodl zanedlouho zrušit. (Janošová, 2000, s. 45)

Téma homosexuality se začalo objevovat na stránkách novin a dostává se tak do povědomí širší veřejnosti. Situace využívá německý lékař Hirschfelda vytváří kampaň za zrušení trestnosti homosexuality, vytváří pro ni zcela nový pojem tzv. třetí pohlaví. V té době se na homosexualitu začíná pohlížet jako na problém zdravotní. Také o pár let později se objevuje názor, že člověk se s homosexualitou rodí. Dá se říct, že nastává změna k lepšímu z hlediska pohledu společnosti na tuto problematiku. Situace se proměňuje i ve středních a nižších vrstvách. Změnilo se také postavení ženy ve společnosti. Z pasivní role manželky se stala rovnocennou partnerkou prosazující své zájmy stejně jako muž. (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 108-109)

Tento vývoj je násilně potlačen nástupem fašismu. Jedním z prvních kroků proti gayům bylo v roce 1933 uzavírání jejich klubů. Po roce 1934 vznikaly tzv. růžové seznamy (Rosa Listen) na základě kterých bylo cca 10 000 gayů deportováno do koncentračních táborů. Aby byli homosexuálové v táborech odlišeni, byly na jejich oblečení našity růžové trojúhelníky. Někteří si zachránili život tím, že podstoupili kastraci, ostatní byli často mučeni, nebo se na nich prováděly různé experimenty. (Janošová, 2000, s. 47-48)

Po skončení 2. světové války začíná novodobá éra pro homosexuály, dochází k postupné dekriminálníci homosexuality. Významný je rok 1961, kdy dochází v Československu ke zrušení trestnosti homosexuality a zůstává pouze zákaz pohlavního styku s neplnoletými. Přes tyto změny byly homosexuální projevy mimo soukromí posuzovány jako jednání vzbuzující veřejné pohoršení. Z tohoto důvodu existoval až do konce 80. let zákaz otiskování homosexuálních seznamovacích inzerátů. V lidech ale i nadále zůstávaly pevně zakořeněné předsudky pohlížející na homosexualitu jako na něco nečistého. Pro homosexuály to znamenalo potlačování své skutečné sexuality na veřejnosti a jejich odsunutí na okraj společnosti. Někteří z nich tak raději odmítli žít v souladu se svými pocity a uzavírali tzv. „sňatky z rozumu“. Totalitní režim nepřál větší otevřenosti a snášenlivosti. (Janošová, 2000, s. 48-49)

Po sametové revoluci se postoj veřejnosti mění. Dne 1.7.1990 došlo k novelizaci zákona z roku 1961, na základě které byla posunuta povolená věková hranice pro homosexuální styky na 15 let (Česko, 1961). O homosexualitě se mluví i na školní půdě. Stala se součástí sexuální výchovy a v rámci toho ve školách probíhají přednášky o prevenci přenosných nemocí. Osvěta pomáhá ostatním porozumět těm „jiným, odlišným“. Nejvýznamnější změnou bylo vynětí homosexuality z nemocí v roce 1993.

2.3 Homosexualita v současnosti

V současnosti mají homosexuálové v porovnání s historií řadu nových práv, která jim umožňují jednodušší život ve společnosti. Za nejvýznamnější novinku řadíme možnost uzavřít od roku 2006 tzv. registrované partnerství. Rozhodnou-li se homosexuální partneři uzavřít registrované partnerství, má pro ně toto rozhodnutí obdobný význam jako uzavření manželství.

Registrované partnerství

Registrované partnerství je v České republice postaveno na úroveň manželství, i když mezi nimi existují rozdíly, které si dále zpřehledníme v tabulce. První pokusy o prosazení registrovaného partnerství a s tím souvisejících práv datujeme do let 1992 až 1995. V roce 1992 se Sdružení organizací homosexuálních občanů v ČR (dále jen SOHO) začalo zabývat prosazením a začleněním registrovaného partnerství do Zákona o rodině a Občanského zákoníku. Podařilo se jim získat pozitivní reakce řady odborníků a později i veřejnosti díky historicky první petici na podporu registrovaného partnerství v ČR. V roce 1995 SOHO předložili návrh zákona všem odpovědným státním institucím, nakonec byl ale 8. 11. 1995 zákon zamítnut tehdejší vládou Václava Klause. Václav Klaus zákon později nepodpořil ani jako prezident ČR, když ho v roce 2006 na základě svého práva vetoval. (Gay iniciativa, 2016a)

Po roce 1995 probíhaly další bezúspěšné pokusy o prosazení zákona o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví. První pozitivní zpráva se objevila až v roce 2000, kdy tehdejší vláda Miloše Zemana jednomyslně schválila návrh Rady vlády ČR pro lidská práva na přípravu věcného záměru zákona, o rok později pak tato vláda připravila vládní návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví. 25. 10. 2001 byl ale návrh poslaneckou sněmovnou vrácen vládě k přepracování. (Gay iniciativa, 2016a)

Další pokusy o prosazení zákony probíhaly bezúspěšně až do roku 2006 se silnou podporou odborníků i veřejnosti. K 10. 1. 2006 podepsalo 486 významných osobností veřejného života petici na podporu přijetí zákona. Následně 26. 1. 2006 byl návrh zákona schválen senátem v počtu 45 senátorek a senátorů z celkových 65 přítomných. Zákon ale vetoval tehdejší prezident a jeho odpůrce Václav Klaus. Přesto 15. 3. 2006 Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR zamítla veto prezidenta a zákon byl schválen. (Gay iniciativa, 2016a)

Zákon vstupuje v platnost 1. 7. 2006. Byli jsme první postkomunistickou zemí, kde se podařil po letech úmorného snažení organizace SOHO a dalších veřejných i neveřejných osobností tento zákon schválit. (Gay iniciativa, 2016a)

Význam schválení zákona o registrovaném partnerství do života nespočívá jen v jeho právních dopadech, má rovněž rozměr psychosociální. Dr. Zvěřina, jeden z předkladatelů tohoto zákona, v roce 2006 řekl, že *ze sexuálního hlediska je třeba vyzdvihnout především význam registrovaného partnerství pro socializaci mladých homosexuálních jedinců. Společenská institucionalizace nepochybně sníží negativní emoční bilanci gayů a lesbiček v procesu „coming out“. Předpokládáme také příznivý vliv na stabilizaci partnerských vztahů, a to zejména u homosexuálních mužů. To má přímý vztah k prevenci pohlavních nemocí, zejména pak HIV/AIDS.* (EPP-ED, 2004-2017)

Registrované partnerství je právní institut, který upravuje trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví. Zákon upravuje uzavírání partnerství, podmínky pro jeho zrušení nebo zánik, vzájemné majetkoprávní vztahy partnerů, jejich práva a povinnosti vůči sobě navzájem, vůči institucím a vůči státu. Zákon o registrovaném partnerství dává gay a lesbickým párům právní jistotu v právním řádu České republiky. (Česko, 2006)

Registrované partnerství je trvalé spojení osob stejného pohlaví s právním statutem. Toto partnerství je výsledkem společné svobodné vůle dvou jedinců totožného pohlaví. Je činěno svobodně, vědomě a před matrikářem na základě otázky, která je oběma aktérům či aktérkám položena. (Česko, 2006, s. 1362)

Obě osoby ještě před prohlášením uvedou, že neznají žádné okolnosti, které by tomuto právnímu aktu bránily. O jejich prohlášení je sepsán úřední protokol podepsaný jak osobami, tak i matrikářem. Pokud je potřeba, je přítomen i tlumočník. Registrované partnerství je pak zaneseno do záznamů. (Česko, 2006, s. 1362)

Samotné postavení partnerů v rámci registrovaného partnerství má dopad do mnoha právních oblastí (trestní právo, občanské právo nebo právo sociálního zabezpečení). Základní odlišnost od manželství co do majetkových práv spočívá v tom, že mezi partnery nevzniká společné jmění, ale klasické podílové spoluvlastnictví.

Další oblasti, ve kterých má registrované partnerství relevanci uvádíme v tabulce č. 1:

Tabulka č. 1 Přehled významných oblastí týkajících se registrovaného partnerství

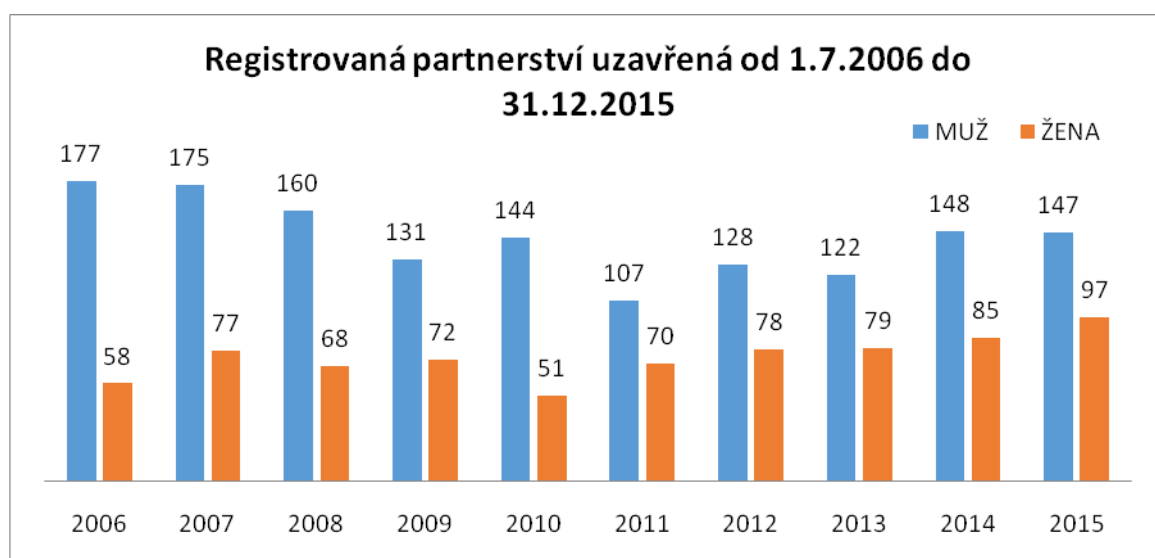
1.	Partnerství zaniká smrtí jednoho z partnerů, prohlášením jednoho partnera za mrtvého, změnou pohlaví (§ 29 odst. 2 OZ) nebo zrušením rozhodnutí soudu.
2.	Pro ukončení partnerství platí jednodušší postup než u rozvodu. Odpadá nutnost soudu nejprve rozhodnout o výchově a výživě nezletilých dětí, jelikož současná právní úprava neumožňuje adopci dětí páry stejného pohlaví a současně pro absenci společného jmění není nutné řešit vypořádání majetku.
3.	Partner se považuje za osobu blízkou (podle § 22 odst. 1 OZ a § 125 trestního zákoníku).
4.	Partner se může domáhat ochrany proti neoprávněnému zásahu do příjmení druhého partnera (§ 78 odst. 3 OZ).
5.	Partner má nárok na náhradu nemajetkové újmy, pokud dojde k usmrcení druhého partnera (§ 2959 OZ).
6.	Partner se může domáhat ochrany osobnosti po smrti partnera (§ 82 OZ).
7.	Partneri mají vůči sobě stejnou vyživovací povinnost jako manželé
8.	Pečuje-li o dítě jen jeden z rodičů, podílí se na péči o dítě a jeho výchově i partner rodiče dítěte, žije-li s dítětem v rodinné domácnosti (§ 885 OZ).
9.	Partner dědí v rámci první nebo druhé dědické třídy (§ 1635-1636 OZ).
10.	Partner nemá nárok na vdovský/vdovecký důchod po zemřelém partnerovi (§ 49 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění – nárok má manžel/manželka).
11.	Partner je společně posuzovanou osobou pro některé druhy dávek státní sociální podpory (§ 7 odst. 2 písm. b, c) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře).
12.	Partner má právo odepřít výpověď jako svědek v rámci trestního řízení (§ 100 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád).
13.	U některých trestních činů je podmínkou trestního stíhání souhlas partnera jako poškozeného, pokud je pachatelem druhý partner, např. ublížení na zdraví, poškození cizí věci nebo porušování domovní svobody (§ 163 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád).
14.	Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské odpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřeni dítěte do jeho výchovy. Partner se však nemůže stát osvojitelem za trvání partnerství (§ 13 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství).
15.	Společné zdanění manželů

Zdroj: Česko, 2012; Česko, 2006; Česko, 1995a; Česko, 1995b; Česko, 1961

Na závěr ještě uvedeme statistická data týkající se uzavření registrovaného partnerství od 1. 7. 2006 do 30. 6. 2016. Za období deseti let existence registrovaného partnerství bylo uzavřeno v České republice celkem 2322 partnerství, z toho 1525 mužských partnerství a 797 ženských partnerství. Za stejné období zaniklo 333 registrovaných partnerství, z toho bylo 127 mužských a 146 ženských registrovaných partnerství. (Gay iniciativa, 2016a)

Na základě statistických dat jsme pro zřehlednění vytvořili graf znázorňující proměňující se počet uzavřených registrovaných partnerství.

Graf č. 4 Přehled uzavřených registrovaných partnerství v letech 2006 až 2015

Zdroj: Gay iniciativa, 2016a

Osvojení dětí homosexuálními páry

Letošní rok 2017 by mohl být rokem zlomovým pro možnou adopci, případně osvojení dětí homosexuálními páry. Současná situace vypadá tak, že brzy bude v Česku první homosexuální pár, který si adoptuje dítě. Velkou zásluhu na tom má Petr Laně z organizace Platformy pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu (PROUD). Ten právně napadl Zákon o registrovaném partnerství.

Na základě § 800 NOZ rozlišujeme osvojení společné a osvojení individuální. Jelikož je osvojení chápáno jako alternativa nahrazující biologické rodičovství, je společné osvojení manželi prioritním typem. Jako osvojení individuální je chápáno osvojení jedním osvojitelem bez ohledu na jeho sexuální orientaci. Především je tím myšleno osvojení druhým z manželů, kterým není biologický rodič dítěte. Zákon výjimečně připouští také osvojení zcela jinou osobou. (Česko, 2012)

Podle § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství (Česko, 2006) si mohla v České republice o osvojení požádat homosexuální osoba jako samostatně žádající jedinec, nikoliv ale jako partner z registrovaného partnerství.

Právě Petru Laňovi¹ se podařilo tento odstavec zrušit, když v červnu roku 2016 vyhrál spor u Ústavního soudu. Upozorňoval na diskriminační skutečnost, že pokud vstoupil člověk do registrovaného partnerství, tak už se nemohl účastnit adopčního procesu. Na základě rozhodnutí Ústavního soudu, který onen paragraf označil za diskriminační, byl ze zákona vyškrtnut. (Česko, 2016)

Tato změna se ale přímo nevztahuje ke společnému osvojení, které občanský zákoník stále vztahuje pouze na manželské, tedy heterosexuální páry. V případě homosexuálního páru si může dítě osvojit jeden z partnerů, druhý z partnerů ale nebude mít k dítěti žádná rodičovská práva. Dítě má v homosexuální rodině z pohledu práva fakticky pouze jednoho rodiče. Jejich děti se tak dostávají na pomezí určité právní nejistoty v porovnání s dětmi heterosexuálních párů. Partner tohoto rodiče podle současné situace nemá vůči dítěti, kterého vychovává plnohodnotná práva, nemá právo na informace o zdravotním stavu, ani právo na udržování kontaktu po rozchodu s partnerem. Pokud nastane situace, při níž adoptivní rodič dítěte zemře, tak se dítě stává sirotkem a je předáno do ústavní péče, aniž by měl pozůstalý partner pravomoc se o dítě postarat. Dítě nemá ani nárok na sirotčí důchod nebo dědictví po partnerovi, jež není osvojitelem dítěte a v případě rozpadu registrovaného partnerství nemá nárok na výživné. (Český rozhlas, 1997-2007; Česko, 2006)

Paradoxní je v tomto případě § 13 odst. 3 zákona o registrovaném partnerství, který ukládá registrovanému partnerovi žijícím ve společné domácnosti s partnerem pečujícím o dítě povinnost, podílet se na výchově tohoto dítěte. Povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují na oba registrované partnery. (Česko, 2006; Česko, 2016)

Současná snaha homosexuální komunity je prosadit možnost společného osvojení dítěte, kterou zákon doposud neumožňuje. Poslancům již byla předložena novela zákona, podle které by bylo možné přisvojit si dítě partnera žijícího v registrovaném partnerství. Snaha o prosazení novely trvá téměř 3 roky, ale poslanci a poslankyně o ní nechtějí jednat.

¹ Rozhovor s Petrem Laňe o jeho cestě k adopci dítěte: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/3811973>

Jedinou šancí pro homosexuály v čele s poslankyní Radkou Maxovou bylo zařadit novelu jako pevný bod programu poslanecké sněmovny, což se jim zatím nepodařilo, i když již získaly podporu řady poslanců a poslankyň.

Homosexualita a vojsko

Obdobně jak se během historie měnilo postavení homosexuálů ve společnosti, měnilo se i jejich postavení v armádě. Ještě během 16. století hrozilo homosexuálům, kteří působili v armádách křesťanského světa upálení či oběšení, přesto už filozof Platón věřil, že *armáda složená z milenců a jejich milovaných by se mohla postavit celému světu, neboť láska vdechuje i zbabělcům hrdinnou odvalu: nikdo by přece neopustil svého milovaného druhu ve chvíli nebezpečí.* (Magazín Pátek LN, 2010, s. 16)

Později byla homosexualita důvodem pro nepřijetí do armády, případně vyloučení z armády. Tento přístup platil během obou světových válek a to i přesto, že se během válečných konfliktů projevoval nedostatek vojáků, jež by nahradili padlé a raněné. Po 2. světové válce se díky režimu panujícím v tehdejší Československu stala homosexualita v armádě tabuizovaným tématem. (Magazín Pátek LN, 2010, s. 16)

Současné postavení Armády ČR k homosexualitě je více méně neutrální a službu homosexuálů v ozbrojených silách neomezují. I když je armáda založena na uniformitě a jasně daných pravidlech, otázce homosexuality se spíše vyhýbá ze strachu, aby se vojsko nedostalo na tenkou hranu diskriminace. (Magazín Pátek LN, 2010, s. 16)

Podle Jany Zechmeisterové z tiskové a informační služby ministerstva obrany: *Armáda České republiky otázku homosexuality u svých příslušníků nesleduje, neptá se na tyto otázky ani rekrutů, ani vojáků v aktivní službě.* (Magazín Pátek LN, 2010, s. 16)

Jediným případem, který naznačuje určitý nejistý postoj armády k odlišné sexuální orientaci je medializovaný případ Jaroslavy Brokešové. Ta sloužila v armádě v osmdesátých letech ještě jako muž Jiří Brokeš coby operátor protiletadlového systému KUB. V roce 2003 ale podstoupila změnu pohlaví z muže na ženu a o rok později se ucházela o vstup do armády. (Magazín Pátek LN, 2010, s. 19)

Brokešová prošla přijíacím řízením a psychologickými testy. Později z dokumentů ale komise zjistila, že v minulosti podstoupila změnu pohlaví. Žádost o přijetí do armády byla zamítnuta a jako důvod byla uvedena transsexualita. Mediální tlak však přiměl armádu se tímto případem znovu zabývat. Odvolací komise ale její žádost opětovně zamítla. Jako

důvod tentokrát neuvedla transsexualitu, ale sníženou odolnost vůči stresu. Brokešová již neměla sílu se proti tomuto případu dál bránit soudní cestou, i když by měla podle právníků velmi slušnou naději na úspěch, protože transsexualita není zákonnou překážkou pro vstup do armády. (Magazín Pátek LN, 2010, s. 19)

Homosexualita a náboženství (křesťanství)

Odstranění genderových stereotypů v křesťanství je velmi obtížné, i když v posledních letech nastaly v postoji k homosexualitě významné změny, především v akceptaci společnosti registrovaného partnerství. Mírný ústupek k homosexuálům jsme mohli zaznamenat také v církvi, která se po dlouhá léta stavěla k homosexuálům homofobně a odsuzovala lidi, jež se svou sexuální orientací odlišovali od církevní normy. Při kritice homosexuality se církevní hodnostáři odkazují na doslovné interpretace biblických textů, jež homosexuální aktivity zatracují.

V křesťanství má sexualita člověka své tradiční místo. Podle postoje křesťanství má člověk dvě možnosti, buď má možnost sexuálně žít uvnitř manželství, anebo musí zvolit cestu celoživotní pohlavní zdrženlivosti. Volba celibátu by ale měla být motivována vnitřním přesvědčením, ne vnějšími předpisy. (Janošová, 2000, s. 77)

Náboženské přístupy vůči homosexualitě a homosexuálně orientovaným jedincům můžeme rozdělit do čtyř skupin. První je **přístup zavrhuje - trestající**. Jedná se o nejextrémnější a méně častým ze všech přístupů. Tento náboženský přístup považuje homosexuální partnerství včetně homoerotického zaměření za nepřijatelné. Cílem náboženské obce je přimět jedince k přeměně duchovní i ke změně sexuální orientace. Zavrhuje – trestající přístup prosazuje tradiční biblický názor zavrhuje a odsuzuje homosexualitu včetně všech jejích projevů. Odmítnutí přeměny může vést až k vyloučení z komunity. Tento přístup existuje u konzervativně orientovaných křesťanských náboženství, například u mormonů. (Janošová, 2000, s. 81-82)

Druhý je **přístup zavrhuje – netrestající**. Tento přístup, oproti zavrhuje – trestajícímu přístupu, sice respektuje vnitřní cítění jedince a nezavrhuje homosexuální osoby, avšak zakazuje homosexuální akty. Realizaci sexuálních styků připouští pouze mezi heterosexuálními páry v rámci naplnění manželství a zplození dětí. Přístup zavrhuje – netrestající zastává jako oficiální stanovisko především katolická církev. (Janošová, 2000, s. 82)

Třetím přístupem je **přístup přijímající s omezením**. Je chápán jako určitá modernizace a přehodnocení tradičního přístupu. Prvním křesťanským teologem, který začal hledat nový pastorační přístup k homosexualitě, byl Derrick Sherwin Bailey, autor knihy *Homosexualita a západní křesťanské tradice* (1955). Na základě působení tohoto teologa a vědeckých zjištění se také další teologové postupně odkláněli od tradičního zavrhujeícího přístupu. Tento přístup připouští nemožnost změny homosexuální orientace člověka. Přístup přijímající s omezením respektuje homosexuální lásku včetně jejích tělesných projevů, ale nepovažuje ji za stejně hodnotnou jako lásku heterosexuální. (Janošová, 2000, s. 84-85)

Čtvrtý přístup je nejtolerantnější a v současnosti nejdiskutovanější. Jedná se o **plně přijímající postoj**, jež věří v to, že homosexualita je součástí Božího plánu stvoření a že homosexuální citové projevy jsou v porovnání s projevy heterosexuálními stejně přirozené. Vychází z myšlenky že to, co je stvořené Bohem, je dobré. Homosexuálně orientovaní lidé jsou pouze jednou z variant. Homosexuální vztah respektuje, pokud není bezúčelný a hříšný. Naopak kriticky se staví k homosexuálnímu chování, založeném pouze na sexualitě. (Janošová, 2000, s. 85-86)

V současnosti probíhá velká diskuse mezi věřícími i církevními hodnostáři. Po dlouhou dobu církevní hodnostáři tápali, jaký postoj mají k problematice homosexuality zaujmout a objevovaly se u nich rozporné přístupy, což je zřejmé i z předchozího textu. Určitý průlom a větší otevřenost církve zapříčinil Papež František, který v červnu 2016 uvedl, že by se církev měla omluvit homosexuálům za to, jak se k nim chovala. Papež František se společně s německým kardinálem Reinhardem Marxem shodli na tom, že je homosexuály potřeba respektovat nikoliv diskriminovat, jak tomu bylo často v minulosti. Jejich názory naráží na konzervativní křídla katolické církve kritizující tento liberální názor. (Česká televize, 1996-2017)

3 PROBLEMATIKA HOMOSEXUALITY V PROSTĚDÍ ŠKOLY

Příchod na střední školu je pro dospívající velkým zlomem. Přichází do kontaktu s novým prostředím, novými spolužáky i pedagogy. Právě v období dospívání si mladí homosexuálové začínají své zaměření plně uvědomovat a často se této skutečnosti snaží po různě dlouhou dobu bránit nebo je překonávat (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 164). Úkolem pedagogů je pomoci mladým lidem zorientovat se v novém prostředí a vytvořit pozitivní třídní i školní klima. Fungující vztahy mezi pedagogy a žáky, případně mezi samotnými žáky, je nejlepší prevencí šikany. Právě homofobie v prostředí školy může být příčinou dalších negativních jevů ve školním prostředí, především homofobní šikany.

3.1 Homofobie

Termín homofobie poprvé uvedl americký psycholog George Weinberg v roce 1972 ve knize *Society and The Healthy Homosexual*. Homofobii nazval medicínskou fobii, jejíž podstatou je náboženský strach z homosexuálně orientovaných osob a to především z důvodu oslabení společenských hodnot, za něž se bojovalo – domova a rodiny. Navzdory svému názvu, homofobie není skutečnou fobií, ale jedná se o hanlivé označení kritického postoje k homosexualitě. (Plummer, 2016, s. 57)

Weinbergova definice vycházela z iracionálního strachu, který se navenek projevoval agresivitou. Po roce 1972 se obsah tohoto pojmu značně rozšířil, dnes pojem homofobie zahrnuje obavu z homosexuality a homosexuálně orientovaných osob. Tato obava může vést k odporu, nepřátelství nebo v krajním případě až k nenávisti. Negativní postoje se mohou projevovat odmítnutím, zesměšňováním či dokonce ubližujícím chováním ze strany heterosexuálů. (Smetáčková a Braun, 2009, s. 9)

V současnosti je pojem homofobie v širším měřítku používán pro označení uvedených pocitů a chování vůči všem odlišně sexuálně orientovaným jedincům, kteří nejsou heterosexuálního zaměření a svou sexuální orientací se vymykají majoritní společnosti, tzn. nejenom gayové a lesby, ale také bisexuálové, transgenderové či transsexuálové. V odborné literatuře se můžeme setkat také s užším pojetím, kde se termín homofobie týká pouze homosexuálů. Ve vztahu k bisexuálům se pak používá termín bifobie, zatímco v případě nenávisti vůči transsexuálům se mluví o transfobii. V této práci budeme chápat homofobii ve svém širším měřítku. Východiskem pro homofobii je přesvědčení majoritní společnosti o nadřazenosti heterosexuality, tzv. heteronormativita. Genderový řád staví

homosexuální lidi do asymetrického postavení vůči homosexuálním lidem. (Smetáčková a Braun, 2009, s. 9, 16-17)

Homofobii považujeme za významný sociální problém, který může vést ke vzniku homofobních předsudků a vzniku asociálních jevů. Ve školním prostředí máme na mysli především specifický druh šikany. Tento druh šikany splňuje všechny charakteristiky obecné šikany, ale je namířen vůči homosexuálům, případně k lidem, u nichž ostatní homosexualitu předpokládají.

Homofobní šikana představuje dlouhodobé a opakované verbální či fyzické ubližování člověku z důvodu, že není heterosexuální, nebo z důvodu, že se chová či vypadá odlišně, a je proto za gaye či lesbu označován. (Smetáčková a Braun, 2009, s. 17)

Příčiny homofobie

Příčiny homofobních postojů nacházíme ve stereotypních představách o mužích a ženách, které panují v naší společnosti. Na základě principu genderu jsou přisuzovány určité vlastnosti, aktivity a způsoby chování buď ženám anebo mužům. Tyto představy vychází z předpokladu biologické odlišnosti mezi oběma pohlavími. Muži a ženy se ale neliší pouze po tělesné stránce, mají také další neméně významné rozdíly, které jsou utvářeny sociálně ve vztahu ke konkrétní kultuře. (Smetáčková a Braun, 2009, s. 17)

V naší společnosti platí určitý genderový řád stojící na dichotomii a komplementaritě. Na základě tohoto řádu se vše v naší společnosti dělí na část mužskou a ženskou. Tyto dvě části se vzájemně doplňují. Pokud je komplementarita obou pohlaví ideální, je za ideální považována i heterosexuality. Heterosexuality je tak v naší společnosti považována za normální jakékoliv jiné sexuální projevy, které se od této normy odchyľují, nejsou společností akceptovány a jsou považovány za odchylku. Pokud tedy lidé nevypadají a nechovají se tak, jak od nich společnost očekává, dochází k narušení tohoto genderového řádu. Odlišující se muži a ženy, kteří nevypadají jako ti „správní“ lidé, mohou být vystaveni posměchu, odmítání nebo dokonce ubližování. (Smetáčková a Braun, 2009, s. 18-19)

V souvislosti s genderovými stereotypy rozlišujeme dvě formy homofobie vzniklé z odlišných příčin. Homofobie může vycházet z negativních postojů vůči lidem, kteří projeví svou odlišnou sexuální orientaci. Někdo je jiným zavrhován a haněn právě z důvodu své homosexuální orientace. Anebo může vycházet z negativních postojů vůči lidem, kteří se odlišují svým vzhledem případně chováním od tradičních stereotypních

představ, a proto jsou svým okolím označováni za homosexuály. Obě formy homofobie ale mají společné negativní postoje vůči lidem, odlišujícím se od té „správné“ společnosti. (Smetáčková a Braun, 2009, s. 18-19)

3.2 Homosexualita a škola

Prostředí střední školy je místem, kde se setkávají mladí lidé různého vzhledu, vlastností ale i různé sexuální orientace. Právě období pubescence a adolescence je obdobím plným změn a u některých jedinců dochází k procesu coming out (pozn. někteří jedinci coming outem projdou až v dospělosti). Jak jsme již uvedli v samostatné kapitole, tento proces je spojen s uvědoměním si své sexuality a týká se jak heterosexuálů, tak i homosexuálů. Je pro mladé lidi velmi náročný po fyzické i psychické stránce. Dochází ke změnám vzhledu, dívky získávají ženské tvary, chlapcům roste ochlupení a jejich postava robustní, projevují se sekundární pohlavní znaky. Pokud se někdo této skutečnosti vymyká, často se stává terčem různých forem homofobních projevů.

Homofobie v prostředí střední školy

Homofobii řadíme mezi rizikové chování ve školním prostředí. Homofobní chování může nabývat různé intenzity a podob. Od občasných zdánlivě nenápadných narážek a vtípů až po násilí způsobující fyzickou i psychickou újmu napadenému. Kolář (2001, s. 32) rozlišuje projevy šikany podle třech měřítek, podle toho zda se jedná o projevy přímé či nepřímé, o útoky fyzické nebo verbální anebo zda se jedná o šikanu aktivní či pasivní.

Za konkrétní **projevy šikany a homofobního obtěžování** považujeme projevy vytvářející nepřátelskou atmosféru vůči ne-heterosexuálně orientovaným lidem. Mezi tyto projevy ředíme:

- vtípky, posměšné a znevažující obrázky, urážlivé komentáře, které nejsou konkrétně směřovány vůči určité osobě, ale díky nimž je vzniká ve třídě celkově nepřátelská homofobní atmosféra;
- vtípky, posměšné a znevažující obrázky, mimické výrazy a gestikulace, které jsou konkrétně směřovány vůči určité osobě či osobám a zdůrazňují jejich odlišnou sexuální orientaci;
- urážlivé a nemístné verbální poznámky, jež jsou zaměřeny vůči konkrétním dívkám a chlapcům a zdůrazňují jejich odlišnou neheterosexuální orientaci;

- jakékoliv homofobní projevy, které lze považovat za určitou formu kyberšikany, tedy zasílání urážlivých a zesměšňujících vzkazů, e-mailů a zesměšňování za pomoci sociálních sítí;
- svlékání, dotýkání se na intimních místech, předstírání sexuálních pohybů či dokonce fyzické napadání dívek a chlapců s odlišnou sexuální orientací;
- záměrné ignorování dívek a chlapců z důvodu jejich sexuální orientace (Smetáčková a Braun, 2009, s. 23-24).

Veškeré způsoby výše zmíněného homofobního obtěžování a šikany vychází z **negativních postojů a předsudků** k osobám jiné než heterosexuální orientace. Podle toho, vůči komu a s jakým cílem jsou používány, rozlišujeme tři rozdílné situace:

1. Otevřené negativní chování vůči lidem s odlišnou sexuální orientací, kteří ale dali svou orientaci veřejně najevo. Ostatní z kolektivu se o této skutečnosti dozvěděli přímo od žáka anebo jiným náhodným způsobem.
2. Otevřené negativní chování vůči lidem, o nichž si ostatní z kolektivu myslí, že nejsou heterosexuální. Ve školním prostředí to mohou být žáci, kteří teprve prochází coming outem, svou odlišnou sexuální orientaci si nedokážou připustit, případně si ji již uvědomují, ale zatím o ní neinformovali své okolí. Může se ale jednat také o žáky, kteří sice nejsou homosexuální, bisexuální ani transsexuální, avšak svým projevem a vzhledem tak na své okolí působí.
3. Skupina zastává homofobní přesvědčení, že homosexuální orientace je špatná a ve snaze ublížit konkrétním žákům je nálepkuje za gaye či lesby, aniž by tato situace měla reálný základ, za cíl si dává pouze druhého člověka ponížit. (Smetáčková a Braun, 2009, s. 24)

Homofobní obtěžování a šikana vychází z přesvědčení, že heterosexuality je nadřazená všem ostatním variantám sexuality. Pokud se mezi dospívajícími žáky nachází odlišně orientovaný člověk, vznikne ve skupině nejistá atmosféra plná rozpaků. V důsledku této situace se mohou žáci navzájem stranit, mohou cítit averzi, která se může stupňovat až do nějaké podoby homofobního obtěžování či šikany. Pro zvládnutí této situace je významné postavení učitele ve třídě a klima v třídním kolektivu. Pokud je klima ve třídě pozitivní, nemusí k obtěžování vůbec dojít. (Smetáčková a Braun, 2009, s. 26-31)

Dospívání je pro žáky středních škol obzvláště citlivým obdobím. Mnoho ze školních problémů odlišně sexuálně orientované mládeže vznikají v důsledku výsměchu nebo násilí.

Jelikož průměrný žák střední školy stráví během pracovního dne ve škole okolo sedmi hodin, stává se škola tím prostředím, kde se odehrává většina incidentů ze strany vrstevníků či učitelů. Z tohoto pohledu je pro mladého gaye či lesbu škola velmi nebezpečným místem. Důsledkem stresujících situací mohou být problémy s prospěchem, záškoláctvím a absencí ve výuce v případě, že oběť cítí potřebu uniknout z nepříjemných situací. Je zřejmé, že neřešené homofobní chování může vést k dalším formám rizikového chování a určitě nelze předpokládat, že situace se sama vyřeší. Škola by měla k jakýmkoliv projevům homofobního chování přistupovat razantně, neměla by je přehlížet a měla by jasně tlumočit stanovisko, že takové chování je na půdě školy nežádoucí. (Ondrisová, Šípošová a Červenková, 2002, s. 114-115)

Prevence homofobní šikany

Prevence homofobní šikany vychází z obecných principů fungujících proti vzniku obtěžování a šikany jako takové. V případě výskytu šikany je třeba mít připravené vhodné postupy pro řešení těchto případů. Za tímto účelem vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy Metodický pokyn k prevenci a řešení šikanování u žáků škol. Jednotlivé školy si také vytváří svůj vlastní minimální preventivní program.

Za zásadní pro prevenci homofobní šikany považujeme absolutní odmítnutí homofobie a homofobního obtěžování ve společnosti. Na středních školách již předpokládáme, že žáci mají jasné povědomí o sexualitě a sexuálních menšinách. S tímto povědomím si ale přináší i různé podoby postojů a předsudků. Zde mají zásadní roli učitelé i vedení školy, kteří svým chováním dávají jasně najevo, že považují homofobii za špatnou a nepřijatelnou. Úkolem učitelů je působit na kognitivní stránku postojů žáků a pomoci jim pochopit nebezpečnost předsudků nejenom ve školním prostředí, ale i v celé společnosti. (Smetáčková a Braun, 2009, s. 33)

Součástí preventivních opatření je vytvoření školních, respektive třídních pravidel. Ta určují, jaké chování považujeme za špatné. Zároveň konkrétně říkají, jaké následují sankce za porušení těchto pravidel. Na základě těchto pravidel by měla být žákům jasná hranice mezi vhodným a nevhodným chováním, včetně používání nevhodného tzv. homofobního jazyka. (Smetáčková a Braun, 2009, s. 33)

Tato opatření by měla obsahovat také stanovení postupů, podle kterých by se žáci měli dále řídit v případě, že by byli svědky homofobního obtěžování anebo dokonce se stali obětí. Žáci by měli být rovněž informováni o kontaktní osobě, na níž se mohou v případě

problémů obrátit. Obvykle se jedná o řádně proškoleného školního metodika prevence či výchovného poradce. Základní přehled o homofobním obtěžování a šikaně by měli mít všichni učitelé, včetně vedení školy. Proto je vhodné, aby se takto zaměřených školení účastnily nejenom kontaktní osoby. Vedení školy by mělo mít přehled o svých vyučujících a znát jejich postoje vůči odlišně sexuálně orientovaným lidem. (Smetáčková a Braun, 2009, s. 33)

Homofobní učitel může být potencionálně příčinou pro homofobní šikanu mezi žáky a určitě je v tomto případě na zvážení vedení, zda je takový člověk vhodný na pozici učitele. Učitel by měl být pro žáky vzorem, a tak jak jsme již zmiňovali, měl by být nápomocný svým žákům pochopit sebe sama během procesu coming outu. Měl by mírnit předsudky mezi žáky poskytnutím potřebných informací a pozitivně působit na dlouhodobou atmosféru ve třídě.

Problematika homofobie by měla být zahrnuta do běžné výuky školních předmětů, např. díky průřezovému tématu „Multikulturní výchova“. Na středních odborných školách je tato problematika mírně odsouvána do pozadí. Je to dáno strukturou učebních osnov, které obsahují na rozdíl od humanitně orientovaných gymnázií, více odborných předmětů. Tuto skutečnost lze do určité míry suplovat speciálními diskusními semináři či workshopy.

3.3 Sociální postoje

Názory člověka se vyvíjí jako důsledek lidské touhy porozumět okolnímu světu. Člověk je v průběhu života konfrontován s rozmanitými pohledy na svět, s různými zdroji informací a konkrétními životními situacemi. Společenské chování a projevy člověka ve společnosti je usměřované jeho postoji k sobě samému i ke svému okolí. (Hayes, 1998, s. 98)

Měření sociálních postojů se začalo objevovat ve velké míře na počátku 20. století v Americe. Úzkou souvislost má měření postojů také s rozvojem tržního hospodářství a snahou zvýšení konkurenceschopnosti na trhu. Společenské chování člověka se stalo velkým byznysem. Odborníci měřili postoje lidí k různým otázkám. Zajímaly je postoje lidí k problematice náboženství, rasové problematice, ale i politické názory a zjišťování produktových preferencí. (Krech, Crutchfield a Ballachey, 1968, s. 169)

Díky poznání postojů lidí mohli odborníci předpokládat a ovládat chování jiných. V měření politických postojů a preferencí pak mohli členové volebního týmu upravit volební program, aby oslovili co nejširší skupinu obyvatel a získali výhodu v nadcházejících volbách. Měření postojů se stalo hlavní americkou živností a projevovalo se v řadě odvětví. (Krech, Crutchfield a Ballachey, 1968, s. 169)

Postoje jsou v životě člověka velmi důležité pro kontakt s realitou. Postoje usměřňují reakce člověka vůči okolní realitě. Člověk si s konkrétní situací spojí i vhodný v minulosti odzkoušený způsob reagování tak, aby se maximalizovaly zisky a minimalizovaly možné ztráty. Společné názory posilují skupinovou kohezi, pomáhají utužovat sounáležitost se skupinou, mohou sloužit jako nástroj sociálního přizpůsobení a napomáhají při sociální identifikaci jedince. (Výrost a Slaměník, 2008, s. 127-128; Hayes, 1998, s. 97-98)

Pojem postoj se začal používat v evropských jazycích počátkem 18. století v souvislosti s uměním. V malířství a sochařství se používal k označení zobrazované polohy těla. Později se termín přenesl i do dramatického umění. Do vědeckého prostředí ho přenesl Charles Darwin, který termín postoj použil v knize *Výraz emocí a člověka* vydané v roce 1872. Počátkem 20. století se tento pojem stává ústřední kategorií sociální psychologie. (Výrost a Slaměník, 2008, s. 127)

Pojem sociální postoj je termín, s kterým se můžeme setkat v psychologii, sociologii i pedagogice. Definice sociálního postoje se u jednotlivých autorů liší, a proto není lehké termín jednoznačně definovat. Tato rozmanitost v terminologii souvisí s profesním zaměřením autora a historickým vývojem termínu.

Allport (2004, s. 41) definuje **postoj** z psychologického pohledu jako *mentální nebo nervový stav pohotovosti, který má motivující nebo brzdící vliv na chování a to vůči objektům a situacím, s nimiž je individuum v relaci*. Podle Allporta (2004, s. 41) se postoj nachází na pomezí organismu a psychiky, neobsahuje pouze emoce, ale zahrnuje i fyziologické nervové a jiné somatické předpoklady.

Druhá, často používaná definice vychází z knihy *Člověk v společnosti* (Krech, Crutchfield, a Ballachey, 1968), kde autoři této knihy uvádí, že postoje se týkají i činnosti či jednání, tedy *postoj je trvalý systém pozitivního nebo negativního hodnocení, citění a tendence zahájit aktivitu pro nebo proti určitému objektu*. Pojem objekt je zde chápán tak, že zahrnuje i subjekty. (Krech, Crutchfield a Ballachey, 1968, s. 170)

Z českých autorů uvedeme odborný výklad Jandourka (2001, s. 189), který chápe sociální postoj jako *naučenou dispozici jedince reagovat pozitivně nebo negativně na nějaký objekt (předmět, osobu, ideu) určitými pocity, představami, hodnocením a způsoby chování.*

Hayes (2000, s. 95) shrnuje definici postoje jako *hodnotící vztah zaujímaný jednotlivcem vůči okolnímu světu, jiným subjektům i sobě samému.* Předchozí definice autorka obohacuje o hodnotící prvek. Tato definice poukazuje na význam hodnotového systému člověka, který je ovlivňován kulturními, etnickými i vzdělanostními faktory. (Hayes, 2000, s. 95; Průcha, Walterová a Mareš, 2013, s. 210)

Postoje nejsou prostou množinou myšlenek, týkajících se nějakého objektu a nelze je přímo pozorovat, ale projevují se vnějším chováním člověka. Člověk zaujímá určitý postoj k sobě samému i ke svému okolí, nabývá tak různého směru. V porovnání s bezprostředními motivy, které působí na jednání člověka, jsou postoje trvalejšího charakteru. Projevují se tak, že člověk bude jednat v určitých situacích obdobně. V závislosti na konkrétní situaci se může měnit intenzita reakce. (Jandourek, 2001, s. 189)

Katz a Stotland (Krech, Crutchfield a Ballachey, 1968, s. 175; Janoušek, 1988, s. 91) rozlišují pět druhů sociálních postojů.

- Prvním typem jsou **afektivní asociace**. Tyto postoje mají pouze malý poznávací obsah a zanedbatelnou orientaci na konání člověka, jedná se o hodnotící odpověď na emocionální situaci vyvolanou předmětem postoje.
- Druhým typem jsou **intelektualizované postoje** mající velkou poznávací složku vedle citové složky. Tomuto typu postojů avšak chybí orientace na konání, tzv. konativní složka.
- Dalším typem jsou **postoje orientované na konání**. Tento typ postojů se vyznačuje minimálním poznávacím obsahem, sem řadíme např. předsudky a stereotypy.
- Ideálním typem jsou **vyvážené postoje**, pro něž je charakteristická vypracovaná kognitivní (poznávací) a konativní složka. Obě tyto složky jsou doplněny bohatě rozvinutou citovou složkou.
- Pátým typem jsou **postoje na obranu ega**. Tento typ postojů obsahuje kognitivní, emocionální i konativní složku, ale postoje jsou rezistentní ke změnám. Postoje na obranu ega slouží k udržení sebepojetí osobnosti a sebehodnocení.

Sociální postoje rozlišujeme podle různých charakteristik. Postoje se mohou měnit ve své valenci a ve stupni mnohočetnosti. Pro popis valence nám nestačí uvést pouze směr, tedy znaménko postoje jednotlivce vzhledem k danému předmětu. Směr charakterizuje, jakých hodnot bude postoj nabývat a určuje, jaký vztah má člověk vůči objektu - zda kladný, neutrální nebo záporný. Směr také ovlivňuje kvantitativní míru valence a specifikuje míru příznivosti nebo nepříznivosti postoje. Intenzita určuje extrémnost postoje. Čím intenzivnější postoj člověk zaujímá, tím je tento postoj odolnější ke změnám. (Krech, Crutchfield a Ballachey, 1968, s. 172-175)

Sociální postoje se dají charakterizovat za pomoci třech dimenzí, z nichž tvoří komplexní celek. Jedná se o kognitivní dimenzi, emocionální dimenzi a konativní neboli behaviorální dimenzi (Hayes, 1998, s. 96). Mnohočetnost je charakterizována složitostí a souladem dimenzí. Složitost, resp. komplexnost postoje je dána množstvím informací, emocí a tendencí, z nichž je postoj složen. Čím více kladných nebo záporných informací postoj obsahuje, tím je postoj složitější. Zda se jedná o důsledné postoje či nikoliv nám určuje soulad kognitivní, emocionální a konativní složky postoje. (Krech, Crutchfield a Ballachey, 1968, s. 172-175)

Opět platí i ve školním prostředí, že čím jsou jednotlivé složky postoje více v souladu, tím bude pro učitele složitější tento postoj žáka změnit. Pokud se objeví pochybnost, složky nebudou v souladu, pro učitele bude jednodušší s postojem žáka pracovat. U žáků musíme počítat s určitou rezistencí vůči opačným informacím a názorové vytrvalosti.

Z dimenzí vyplývají jednotlivé složky postoje. V klasickém pojetí je postoj chápán jako komplexní pojem, sestávající se ze tří složek.

- **Složka kognitivní** se týká jednotlivých poznatků, názorů, hodnotících úsudků, myšlenek a vědění, které má osoba o předmětu postoje.
- **Složka emocionální** se týká toho, co osoba cítí k předmětu postoje. Vůči objektům může chovat kladné nebo záporné city, projevující se fyziologickými změnami, měřitelnou kožní galvanickou reakcí.
- **Složka konativní** se týká kladných a záporných sklonů k chování či jednání ve vztahu k předmětu postoje. (Krech, Crutchfield a Ballachey, 1968, s. 170-172; Hayes, 1998, s. 96)-

Většina autorů se přiklání k tomuto tříložkovému modelu, proto se i my přikloníme k této skladbě. Někteří autoři, např. Fishbein a Aizen, ale považují postoj za tzv. unidimenzionální (Výrost a Slaměník 2008, s. 136). Podle nich je postoj složen pouze z jedné a to afektivní složky. Bagozzi uvádí, že postoj obsahuje pouze dvě složky, má tzv. dvojdimenzionální strukturu (Výrost a Slaměník, 2008, s. 136). Postoje je pak tvořen pouze kognitivní a emocionální složkou.

Sociální postoje jsou důležitou složkou komunikace a běžnou součástí lidského života ve společnosti. Měření sociálních postojů na počátku 20. století nám ukázalo, jak lze postoje využít v tržním hospodářství případně v politických kampaních. Z hlediska aktuálních výzev dnešní doby si musíme uvědomit vliv sociálních postojů k aktuálním společenským otázkám. Je tedy velmi pravděpodobné, že právě sociální postoje mohou mít zcela zásadní vliv na atmosféru v dané společnosti.

Negativní postoje jsou základem pro nebezpečné předsudky a stojí za vznikem nepřátelského prostředí ve společnosti. Předsudek je chápán jako *odmítavý až nepřátelský postoj vůči člověku, který patří do určité skupiny, jen proto, že do této skupiny patří, a má se tudíž za to, že má nežádoucí vlastnosti připisované této skupině.* (Allport, 2004, s. 39, 57)

Předsudky jsou nebezpečné právě z důvodu své zkreslenosti a silné emocionální složky. Jedinec s předsudky tak hodnotí odlišně sexuálně orientovaného člověka na základě neopodstatněných, zkreslených a stereotypních informací a celé skupině LGBT.

Postoje k homosexualitě jsou ovlivněny věkem, religiozitou, místem bydliště, osobní znalostí gaye nebo lesby a především pohlavím dotazovaných, protože muži jsou v porovnání s ženami obecně považováni za méně tolerantní. Důvodem je genderový řád, který přisuzuje mužům významnější úlohu ve společnosti, a proto nedodržení určitých představ o tom, jak má vypadat ten „správný“ muž, je z hlediska široké společnosti i jednotlivců více ohrožující než jak tomu je v případě žen. Homofobie, respektive homofobní šikana, se tak vyskytuje více v chlapeckém prostředí než v kolektivech dívčích. (Smetáčková a Braun, 2009, s. 16-17)

Negativní postoje k homosexuálům a předsudky mohou vést až k homofobii, která je nebezpečná nejenom ve společnosti, ale také ve škole. Škola má být prostředím vzájemné tolerance a respektu, kde se žáci cítí bezpečně a nejsou nikým znevažováni za své chování ani svůj vzhled. Pokud se homofobie vyskytuje ve školním prostředí, vytváří nepřátelské

prostředí vůči všem lidem, kteří nejsou heterosexuálně orientovaní a může vést až k nebezpečné šikaně.

Závěrem uvedeme některé vybrané realizované výzkumy, které zkoumaly postoje společnosti k homosexuálům

V roce 2007 provedla společnost Člověk v tísní rozsáhlé dotazníkové šetření s názvem *Rovnost je cool!* (NMS, 2007), které si dávalo za cíl zjistit postoje žáků středních škol, mj. i postoje k homosexuálům. Na základě zjištěných statistických dat je zřejmé, že gayové byli respondenty mnohem hůře vnímání než lesby. Ke gayům mělo negativné vztah 33 % respondentů, oproti tomu k lesbám mělo negativní vztah pouze 22 % respondentů. Výrazně horší vztah ke gayům měli chlapci. Téměř 72 % chlapců označilo svůj postoj ke gayům jako negativní. U dívek tato hodnota byla mnohem menší, pouhých 24 %. Vůči lesbám se projevila větší tolerance, jelikož negativní postoj vůči lesbám vyjádřilo 31 % chlapců a 28 % dívek. Z výzkumu také vyplynulo, že s rostoucím věkem respondentů se vztah ke gayům a lesbám zlepšuje. (NMS, 2007)

Další rozsáhlý výzkum provedla v roce Platforma pro rovnoprávnost a diverzitu PROUD. Výzkumu se zúčastnilo okolo 1314 žáků ve věku 14 až 19 let. Za překvapující považujeme zjištění vyplývající z tohoto výzkumu, že téměř pětina dotazovaných slýchala z úst vyučujících homofobní nadávky a zhruba 6 % respondentů ve třídě zažívalo zesměšňování LGBT spolužáka ze strany vyučujícího. Tuto skutečnost považujeme za velmi závažnou, jelikož právě učitel by měl být svým chováním pro žáky příkladem. Je také velmi pravděpodobné, že homofobní chování učitele ovlivňuje homofobní chování žáků ve třídě. I vtipy ze strany vyučujících či spolužáků mohou vést k následné šikaně žáka. Považujeme to za absolutní selhání daného pedagoga. Pozitivně naopak hodnotíme skutečnost, že 62 % dotazovaných by se obrátilo na svého třídního učitele, pokud by věděli, že ve škole někdo napadl člověka kvůli jeho orientaci. Dále zhruba 67 % žáků uvedlo, že by se LGBT žáka, na něž byl směřován útok, zastalo a 29 % by přivolalo pomoc. Bohužel zhruba 4 % respondentů uvedlo, že by se buď přidali k agresorům, anebo by se dívali. (Proud, 2015)

Závěrem lze říci, že homofobie mezi muži je hlubší a chlapecké kolektivy se tak stávají z hlediska obtěžování či vylučování ne-heterosexuálních členů rizikovější. To ale neznamená, že by se dívky homofobního obtěžování nedopouštěly, spíše než odmítání druhých z důvodu jejich sexuální orientace u nich nacházíme odmítání kvůli nedostatečně maskulinnímu a femininnímu vzhledu a chování spolužaček/spolužáků. (Smetáčková a Braun, 2009, s. 28)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU A CÍLE VÝZKUMU

Praktická část této diplomové práce je orientována na postoje žáků středních škol k homosexuálům. Výroky, na jejichž základu budeme měřit postoje, jsme vytvořili na základě teoretických východisek. Tyto výroky jsme dále upravili tak, aby byly pro účastníky výzkumu zcela jasné. Podle jejich charakteru jsme je následně seskupili do čtyř oblastí. Výroky byly kladně i záporně orientovány. S touto skutečností jsme dále počítali v empirické části. Předpokládáme, že námi získaná data nám pomohou objasnit postoje žáků vybraných středních škol k homosexualitě.

4.1 Výzkumný problém a cíle výzkumu

Výzkumný problém definujeme následující otázkou:

Jaké jsou postoje žáků středních škol k homosexuálům?

Hlavním cílem kvalitativního výzkumu je zjištění míry tolerance vůči homosexuálům u žáků středních škol v Přerově.

Díličí cíle výzkumu definujeme následovně:

Zjistit míru tolerance s výroky, které pro větší přehlednost rozdělujeme do následujících čtyř kategorií:

1. *Oblast společenská*
2. *Oblast výchovy dětí a registrovaného partnerství*
3. *Oblast školství*
4. *Oblast osobní*

Tyto oblasti jsme definovali na základě teoretických východisek, které popisujeme v první části diplomové práce.

4.2 Design výzkumu

Výzkumné otázky a hypotézy jsme verifikovali kvantitativním výzkumem. Za nejvhodnější techniku považujeme dotazníkové šetření. Chápeme, že problematika homosexuality v období dospívání může být pro velkou část respondentů velmi citlivá. Dotazník zaručuje anonymitu respondentů a umožňuje během relativně krátké doby získat poměrně vysoké množství dat.

Vzhledem k pojetí našeho výzkumu jsme zvolili Likertovu škálu, pomocí které měříme míru souhlasu či nesouhlasu s předkládanými výroky. Hodnotící škálu jsme zvolili pětibodovou. Orientaci škály jsme zvolili podle Chrásky (2007, s. 167): 1 – naprosto nesouhlasím, 2 – spíše nesouhlasím, 3 – neutrální postoj, 4 – spíše souhlasím, 5 – naprosto souhlasím. Při sestavování dotazníku jsme na základě charakteru výroků roztřídili jednotlivé položky do čtyř základních oblastí:

1. *Oblast společenská – 6 položek*
2. *Oblast výchovy dětí a registrovaného partnerství – 6 položek*
3. *Oblast školství – 3 položky*
4. *Oblast osobní – 5 položek*

Před samotným výzkumem jsme distribuovali pět dotazníků, které byly zvolenými respondenty připomínkovány. Následně jsme dotazníky upravili tak, aby byly pro respondenty zcela jasné a srozumitelné. Výsledek tohoto šetření jsme do samotného výzkumu nezařazovali.

4.3 Výzkumný vzorek

Základní výzkumný soubor tvořili žáci středních škol v městě Přerově. Výběrovým vzorkem poté byli žáci Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické v Přerově. V rámci výzkumu jsme oslovili všechny střední školy v městě Přerov. Ochota ředitelů účastnit se našeho výzkumu byla ale velmi nízká. Ve výsledku to znamená to, že jsme distribuovali dotazníky na tyto dvě školy, tj. Střední školu technickou a Gymnázium Jakuba Škody v Přerově. Na Střední školu technickou jsme distribuovali 368 dotazníků pro učňovské i maturitní obory. Na Gymnázium Jakuba Škody jsme distribuovali 435 dotazníků. Počet dotazníků vycházel z deklarovaného počtu žáků studujících na obou školách. V případě gymnázia jsme provedli selekci v rámci osmiletého studia, kde jsme s ohledem na věk zařadili pouze žáky vyššího gymnázia.

4.4 Výzkumné otázky a hypotézy

VO1. Jaké jsou postoje vůči homosexuálům v oblasti společenské?

VO2. Jaké jsou postoje vůči homosexuálům v oblasti výchovy dětí a registrovaného partnerství?

VO3. Jaké jsou postoje vůči homosexuálům v oblasti školství?

VO4. Jaké jsou postoje vůči homosexuálům v oblasti osobní?

VO5. Jaké jsou celkové postoje žáků vůči homosexuálům ve všech oblastech?

VO6. Jaké jsou rozdíly v celkových postojích vůči homosexuálům u žáků Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické?

VO7. Jaké jsou rozdíly v postojích vůči homosexuálům mezi muži a ženami?

VO8. Jaké jsou rozdíly v postojích vůči homosexuálům u žáků vyznávajících některé náboženství a žáků, kteří žádné náboženství nevyznávají?

VO9. Jaké jsou rozdíly v postojích vůči homosexuálům u žáků, kteří měli na škole sexuální výchovu a žáky, kteří ji neměli?

V10. Jaké jsou rozdíly v průměrné míře souhlasu s postoji vůči homosexuálům mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické?

Cílem kvantitativního výzkumu byla verifikace následujících hypotéz:

H1 Mezi postoji vůči homosexuálům u žáků Gymnázia Jakuba Škody (GJŠ) a Střední školy technické (SŠT) jsou rozdíly.

H₀ Mezi postoji žáků GJŠ a SŠT vůči homosexuálům nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A Mezi postoji žáků GJŠ a SŠT vůči homosexuálům jsou statisticky významné rozdíly.

H2 Mezi postoji mužů a žen vůči homosexuálům existují rozdíly.

H₀ Mezi postoji mužů a žen vůči homosexuálům nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A Mezi postoji mužů a žen vůči homosexuálům jsou statisticky významné rozdíly.

H3 Mezi postoji vůči homosexuálům u žáků vyznávajících některé náboženství a žáků, kteří žádné náboženství nevyznávají, jsou rozdíly.

H₀ Mezi postoji vůči homosexuálům u žáků vyznávajících některé náboženství a žáků, kteří žádné náboženství nevyznávají, nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A Mezi postoji vůči homosexuálům u žáků vyznávajících některé náboženství a žáků, kteří žádné náboženství nevyznávají, jsou statisticky významné rozdíly

H4 Mezi postoji k homosexuálům u žáků, kteří měli na škole sexuální výchovu a žáky, kteří ji neměli, jsou rozdíly.

H₀ Mezi postoji k homosexuálům u žáků, kteří měli na škole sexuální výchovu a žáky, kteří ji neměli, nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A Mezi postoji k homosexuálům u žáků, kteří měli na škole sexuální výchovu a žáky, kteří ji neměli, jsou statisticky významné rozdíly.

H5 Mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické jsou rozdíly v průměrné míře souhlasu s postoji vůči homosexuálům.

H₀ Mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické nejsou statisticky významné rozdíly v průměrné míře souhlasu s postoji vůči homosexuálům.

H_A Mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické jsou statisticky významné rozdíly v průměrné míře souhlasu s postoji vůči homosexuálům.

H6 Mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické jsou rozdíly v průměrné míře souhlasu s vybraným výrokiem vůči homosexuálům.

H₀ Mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické nejsou statisticky významné rozdíly v průměrné míře souhlasu s vybraným výrokiem vůči homosexuálům.

H_A Mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické jsou statisticky významné rozdíly v průměrné míře souhlasu s vybraným výrokiem vůči homosexuálům.

4.5 Popis sběru dat

Dotazníkové šetření jsme provedli v termínu od 5. 12. do 22. 12. 2016. Celkem jsme předali vedení obou škol 803 dotazníků. Dotazníky byly po osobní domluvě distribuovány respondentům pedagogickými pracovníky uvedených škol. Vyplněných dotazníků se nám vrátilo celkem 724, ale 9 jsme byli nuceni vyřadit, protože byly vyplněny chybně nebo neúplně. Z výše uvedeného vyplývá, že do výzkumu bylo zařazeno 715 platných dotazníků.

5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Po sesbírání dotazníků jsme získali potřebná data pro provedení výzkumného šetření. Následovalo zpracování a analýza získaných dat. Data jsme zpracovávali nejprve v tabulkovém procesoru programu Excel. Zde jsme vytvořili tabulky a grafy, které jsou použity v univariační analýze. Za pomoci statistických funkcí jsme vypočítali aritmetický průměr, modus a směrodatnou odchylku. Jelikož nás zajímala celková platnost vybraných postojů, vypočítali jsme nejprve aritmetický průměr u každé položky zvlášť a následně jsme tyto položky seřadily do přehledné tabulky podle průměru od postoje s největší silou, až po postoj s nejmenší silou. Jednotlivé postoje jsme seřadili do tematických oblastí a vypočítali jsme celkové průměry těchto oblastí.

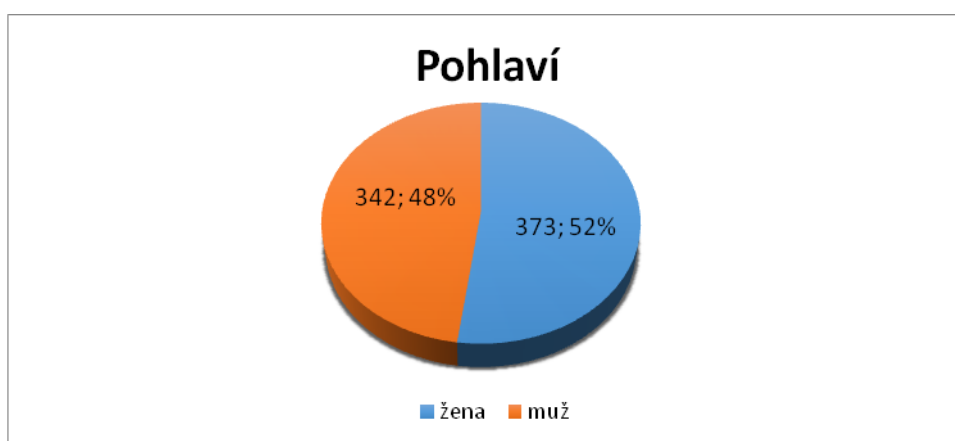
Dále jsme pracovali s programem IBM SPSS Statistics 22. Zde jsme zpracovávali data potřebná pro ověření hypotéz, kde jsme ověřovali námi stanovené hypotézy. Rozdíly ve zjištěných četnostech jsme ověřovali za pomoci testu dobré schody chí-kvadrát. Rozdíly ve středních hodnotách jsme srovnávali pomocí t-testu a U-testu Manna a Whitneyho.

5.1 Analýza dat

UNIVARIAČNÍ ANALÝZA

Dotazník vyplnilo celkem 715 respondentů, z toho 373 žen a 342 mužů.

Graf č. 5 Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Další otázka se týkala bydliště respondentů, 343 (48 %) respondentů označilo jako své bydliště vesnici a 372 (52 %) respondentů uvedlo jako své bydliště město. Z grafu je zřejmé, že v zastoupení žáků bydlících ve městě a na vesnici je pouze malý rozdíl.

Graf č. 6 Bydliště

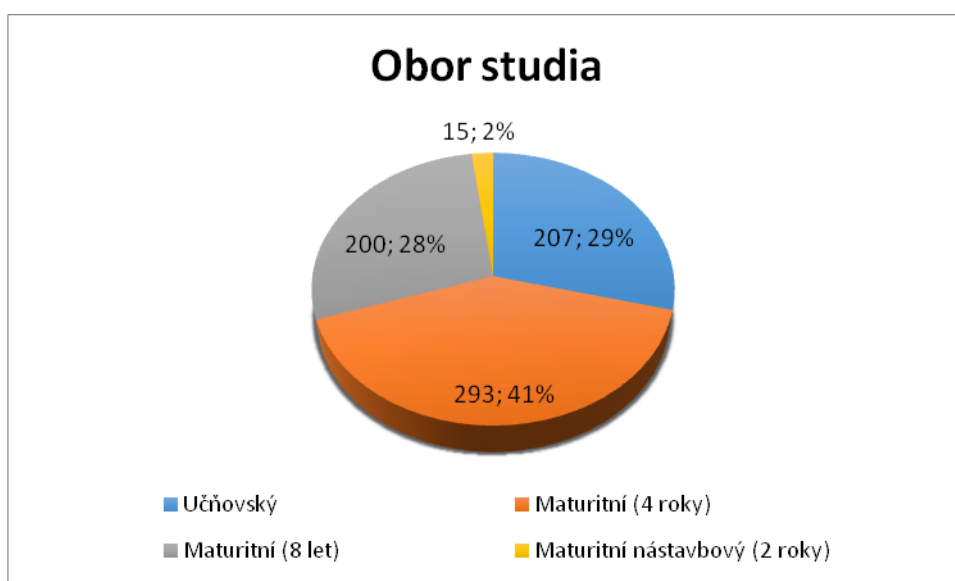

Zdroj: vlastní výzkum

Následně jsme zjišťovali reálná data týkající se příslušnosti k dané škole. Zjistili jsme, že dotazník vyplnilo celkem 411 (57 %) žáků Gymnázia Jakuba Škody a 304 (43 %) žáků Střední školy technické Přerov.

Dále jsme se ptali na obor studia. V této otázce uvedlo 293 (41 %) respondentů jako svůj obor studia maturitní (4 roky), 207 (29 %) respondentů učňovský obor, 200 (28 %) respondentů maturitní obor (8 let) a 15 (2 %) respondentů označilo jako svůj obor maturitní nástavbový.

Graf č. 7 Obor studia

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku týkající se náboženství uvedlo z celkového množství 696 (97%) respondentů, že nevyznávají žádné náboženství, 19 (3%) žáků uvedlo, že vyznávají některé náboženství.

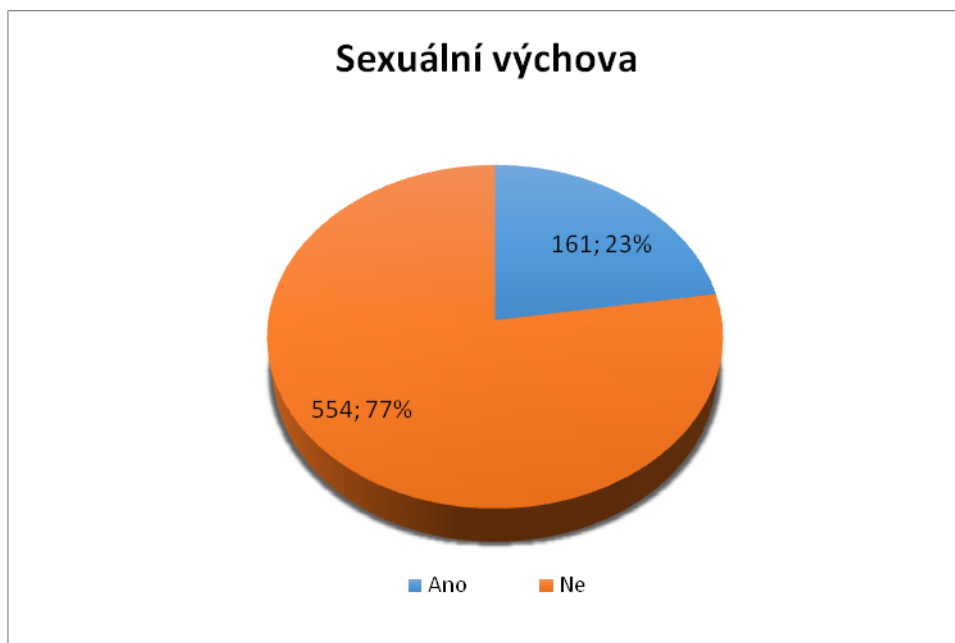
Graf č. 8 Náboženství

Zdroj: vlastní výzkum

Dále jsme se zaměřili na sexuální výchovu. Se sexuální výchovou na střední škole, třeba i v rámci občanské nauky, se setkalo (23%) 161 respondentů. Se sexuální výchovou na střední škole se naopak nesetkalo 554 (77%) respondentů.

Graf č. 9 Sexuální výchova

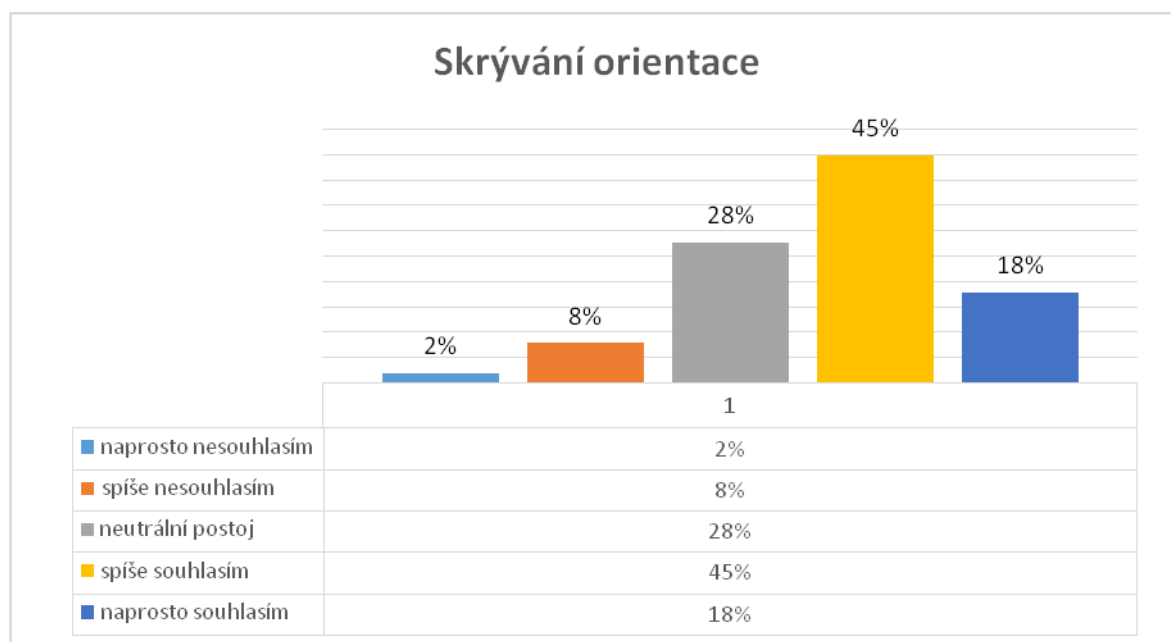
Zdroj: vlastní výzkum

Dále se zaměříme na vyhodnocování jednotlivých oblastí, do kterých jsme jednotlivé postoje roztrídili.

1. Společenská oblast

1.1. Jsem přesvědčen, že většina homosexuálů svou orientaci raději skrývá ze strachu z nepřijetí okolní společnosti.

Graf č. 10 Skrývání orientace

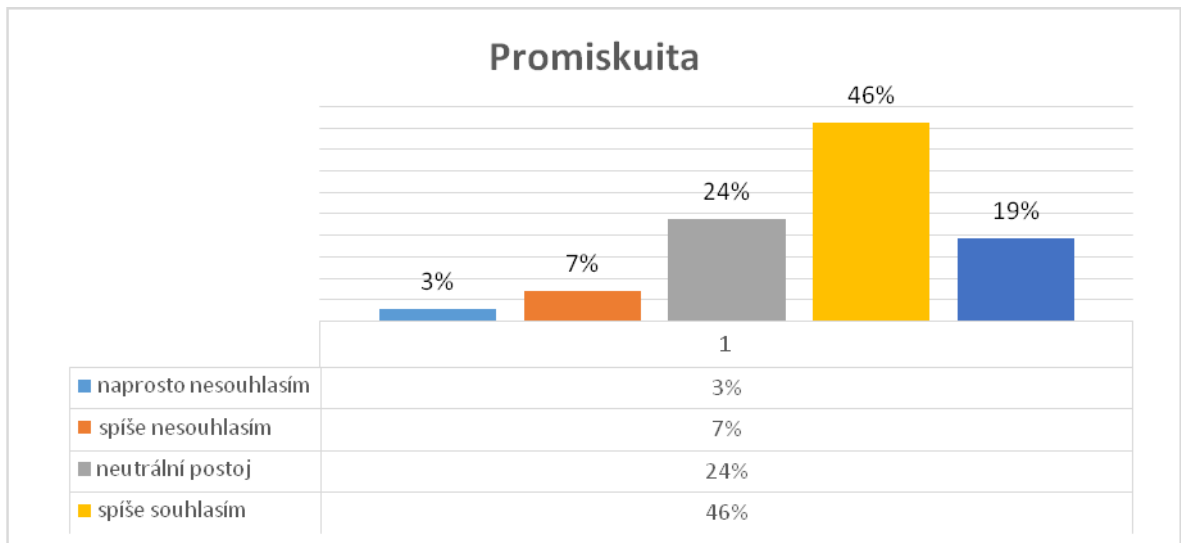
Zdroj: vlastní výzkum

K výroku souvisejícím se skrýváním homosexuality se respondenti vyjádřili následovně. Nadpoloviční většina, konkrétně 63 % respondentů naprosto souhlasilo či spíše souhlasilo, oproti tomu pouhých 10 % respondentů naprosto nesouhlasilo či spíše souhlasilo. Tento výrok má vysokou vypovídající schopnost a je zřejmé, že s ním souhlasí velká většina respondentů.

1.2. Jsem přesvědčen, že homosexuálové jsou promiskuitnější než heterosexuálové.*

Výrok ohledně promiskuity vykazuje velmi podobné výsledky jako předchozí výrok. Celých 65 % respondentů zastává souhlasný postoj, kdežto 10 % respondentů výrok odmítá. Neutrální postoj zastává 24% respondentů.

Graf č. 11 Promiskuita

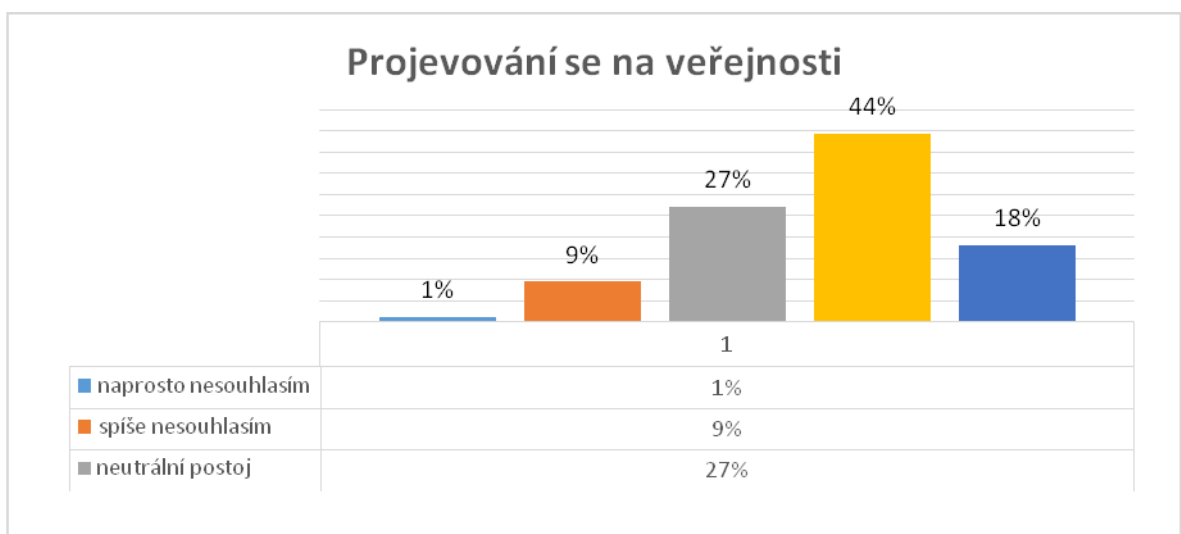
Zdroj: vlastní výzkum

V tomto případě se jedná o reverzní položku. Jelikož budeme dále porovnávat průměry všech výroků, musíme obrátit hodnotu daného výroku. Pro statistické vyhodnocování tedy bude platit upravený význam výroku:

1.2 REV* Jsem přesvědčen, že homosexuálové nejsou promiskuitnější než heterosexuálové.

1.3. Nevadí mi, pokud se homosexuálně orientovaní lidé projevují na veřejnosti.

Graf č. 12 Projevování se na veřejnosti

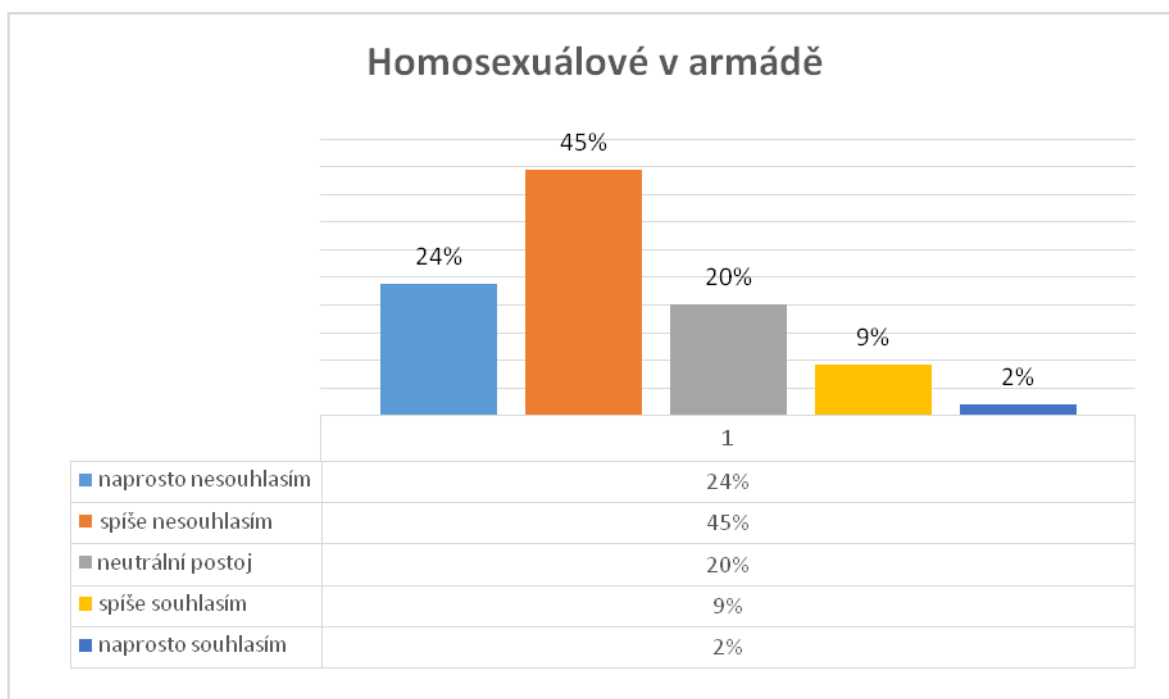

Zdroj: vlastní výzkum

S výrokem týkajícím se projevu homosexuálů na veřejnosti naprosto souhlasilo či spíše souhlasilo 62 % dotazovaných, oproti tomu naprosto nesouhlasilo či spíše nesouhlasilo 10 % dotazovaných, 27 % dotazovaných odpovědělo neutrálně.

1.4. Myslím si, že homosexuálové by neměli sloužit v armádě.*

Graf č. 13 Homosexuálové v armádě

Zdroj: vlastní výzkum

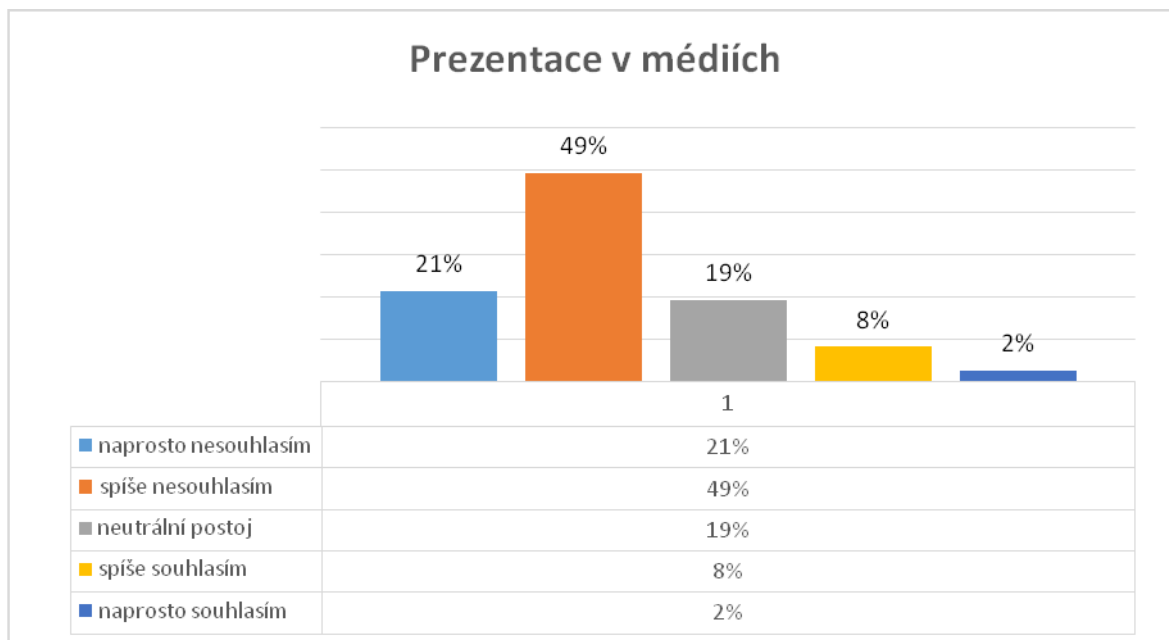
Také nás zajímalo, zda si žáci myslí, že by homosexuálové mohli sloužit v armádě. Zde 69 % respondentů vyjádřilo negativní postoj a 11 % respondentů souhlasný postoj. Jedna pětina, tj. 20 %, zastává neutrální postoj.

V tomto případě se jedná o reverzní položku. Jelikož budeme dále porovnávat průměry všech výroků, musíme obrátit hodnotu daného výroku. Pro statistické vyhodnocování tedy bude platit upravený význam výroku:

1.4. REV* Myslím si, že homosexuálové by měli sloužit v armádě.

1.5. Vadí mi, že homosexualita je v současnosti často zobrazována médií jako módní trend.*

Graf č. 14 Prezentace v médiích

Zdroj: vlastní výzkum

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že s tímto výrokem naprosto nesouhlasilo či nesouhlasilo 70 % respondentů. Naopak pouze 10 % respondentů naprosto souhlasilo či spíše souhlasilo. Z toho tedy lze vyvodit, že uvedený výrok má poměrně malou sílu.

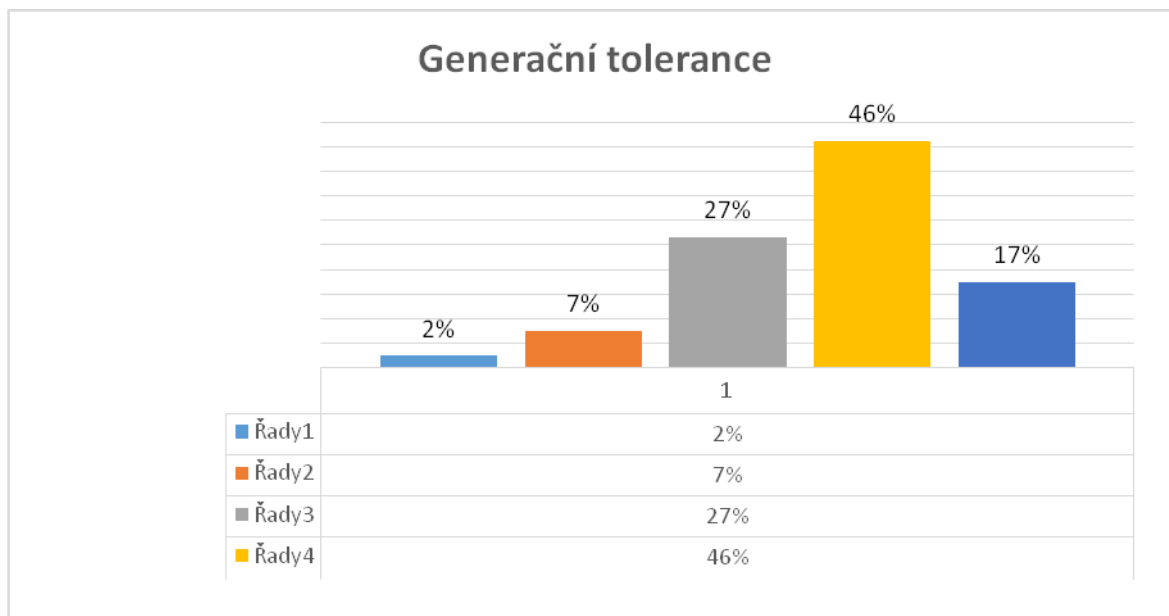
V tomto případě se jedná o reverzní položku. Jelikož budeme dále porovnávat průměry všech výroků, musíme obrátit hodnotu daného výroku. Pro statistické vyhodnocování tedy bude platit upravený význam výroku:

1.5. REV* Nevadí mi, že homosexualita je v současnosti často zobrazována médií jako módní trend.

1.6. Myslím si, naše generace je k homosexuálům tolerantnější než generace mých rodičů.

S tímto výrokem souhlasila převážná část respondentů. Naprosto souhlasilo či spíše souhlasilo 63 %. S výrokem nesouhlasilo pouze 9 % respondentů. Tento výrok má

Graf č. 15 Generační tolerance

Zdroj: vlastní výzkum

Oblast společenská - shrnutí

Tabulka č. 2 Oblast společenská - shrnutí

Oblast	Postoj					
	1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	1.5.	1.6.
4. Vzdělávání	13	10*	7	15*	5*	2
Položka v dotazníku č.	13	10*	7	15*	5*	2
Průměr:	3,69	3,72	3,69	3,79	3,79	3,69
Modus:	4	4	4	4	4	4
Směrodatná odchylka:	0,91	0,96	0,91	0,98	0,95	0,92

Zdroj: vlastní výzkum

VO1. Jaké jsou postoje vůči homosexuálům v oblasti společenské?

V oblasti společenské jsme zjistili, že nejvíce respondenti souhlasili s výrokem REV. 1.4. – „Myslím si, že homosexuálové by měli sloužit v armádě.“ a také s výrokem REV. 1.5 „Nevadí mi, že homosexualita je v současnosti často zobrazována médii jako módní trend.“ Ke všem výrokům se respondenti stavěli spíše pozitivně.

Tvrzení z oblasti společenské jsme seřadili podle průměrné míry nesouhlasu – souhlasu (pozn. 1- naprosto nesouhlasím až 5 naprosto souhlasím).

(pozn. pro možnost celkového zhodnocení dosažených průměrů jsme pracovali s obrácenými reverzními položkami)

Tabulka č. 3 Souhrnná tabulka - pořadí postojů oblasti 1

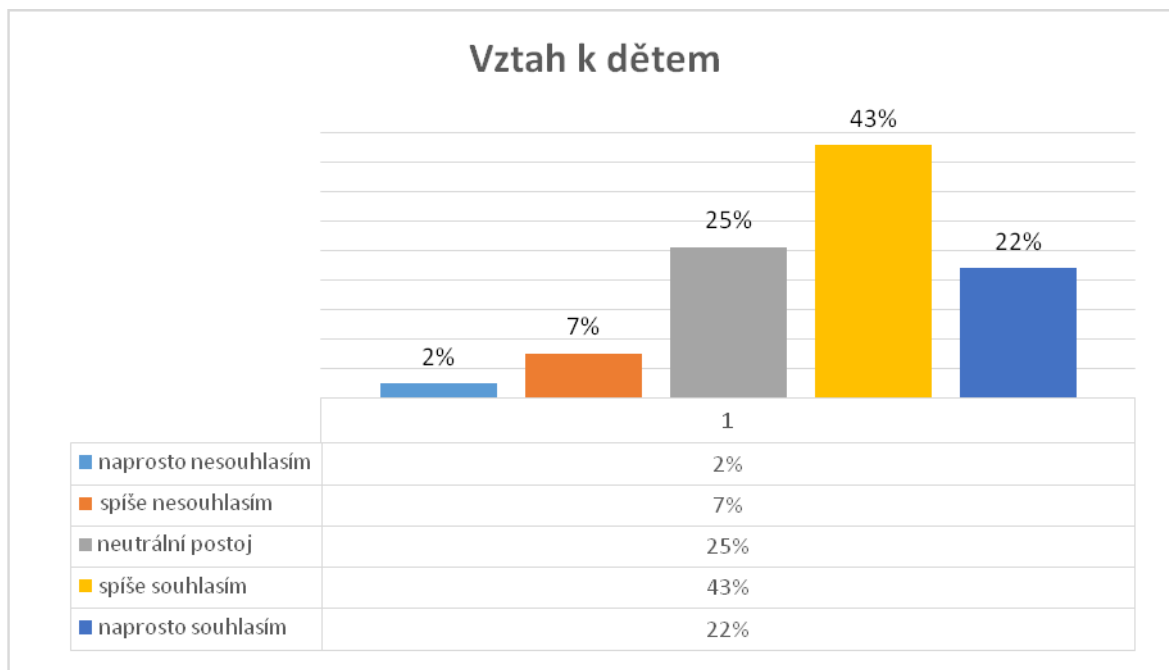
Položka	Postoj	Průměr	Pořadí
15*	REV. 1.4. Myslím si, že homosexuálové by měli sloužit v armádě.*	3,79	1, 2
5*	REV. 1.5. Nevadí mi, že homosexualita je v současnosti často zobrazována médii jako módní trend.*	3,79	1, 2
10*	REV. 1.2. Jsem přesvědčen/a, že homosexuálové nejsou promiskuitnější než heterosexuálové.*	3,72	3
2	1.6. Myslím si, naše generace je k homosexuálům tolerantnější než generace mých rodičů.	3,69	4, 5, 6
13	1.1. Jsem přesvědčen, že většina homosexuálů svou orientaci raději skrývá ze strachu z nepřijetí okolní společnosti.	3,69	4, 5, 6
7	1.3. Nevadí mi, pokud se homosexuálně orientovaní lidé projevují na veřejnosti.	3,69	4, 5, 6

Zdroj: vlastní výzkum

2. Oblast výchovy dětí a registrovaného partnerství

2.1. Myslím si, že nezáleží na sexuální orientaci rodiče, ale na kvalitním vztahu k dětem.

Graf č. 16 Vztah k dětem

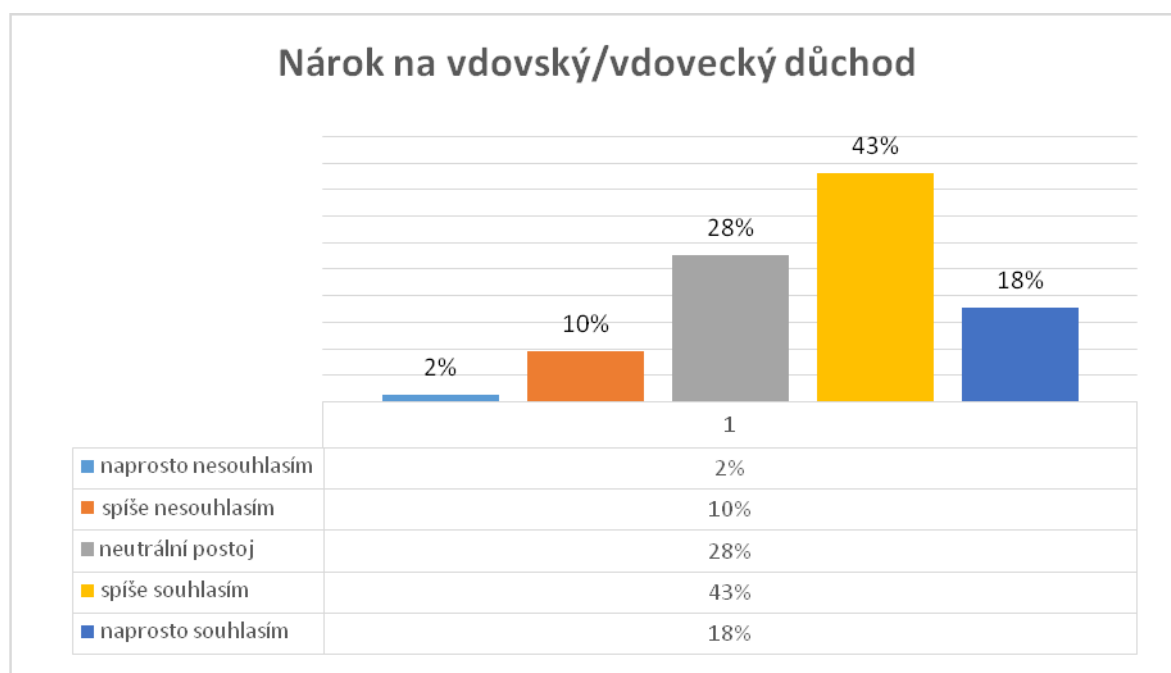

Zdroj: vlastní výzkum

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že ke kvalitě vztahu homosexuálů k dětem se vyjádřilo 65 % respondentů pozitivně a 9 % respondentů negativně. Neutrální postoj zaujímá čtvrtina, tj. 25 % respondentů, z čeho lze usoudit, že výše uvedený postoj má poměrně velkou sílu.

2.2. Myslím si, že by měl mít registrovaný partner nárok na vdovský/vdovecký důchod po svém zemřelém partnerovi.

Graf č. 17 Nárok na vdovský/vdovecký důchod

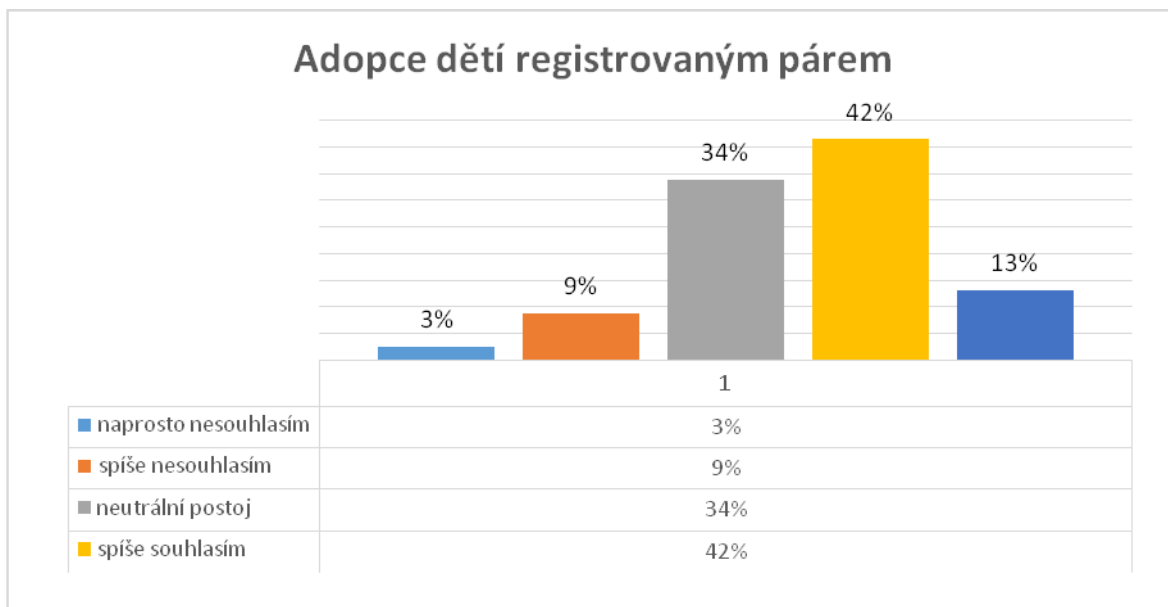
Zdroj: vlastní výzkum

Dále nás zajímalo, do jaké míry se respondenti ztotožňují s výrokem o možnosti nároku na pobírání vdovského/vdoveckého důchodu po partnerovi. Zde se 61 % respondentů vyjádřilo, že naprosto souhlasí či spíše souhlasí a 12 % respondentů že naprosto nesouhlasí či spíše nesouhlasí.

2.3. Myslím si, že lidé, kteří uzavřeli registrované partnerství, by měli mít stejnou možnost adoptovat děti jako manželské páry.

K tomuto výroku týkajícího se adopce dětí se pozitivně vyjádřilo 65 % respondentů a 12 % respondentů negativně. Neutrálně se vyjádřila více jak třetina, tj. 34 % respondentů.

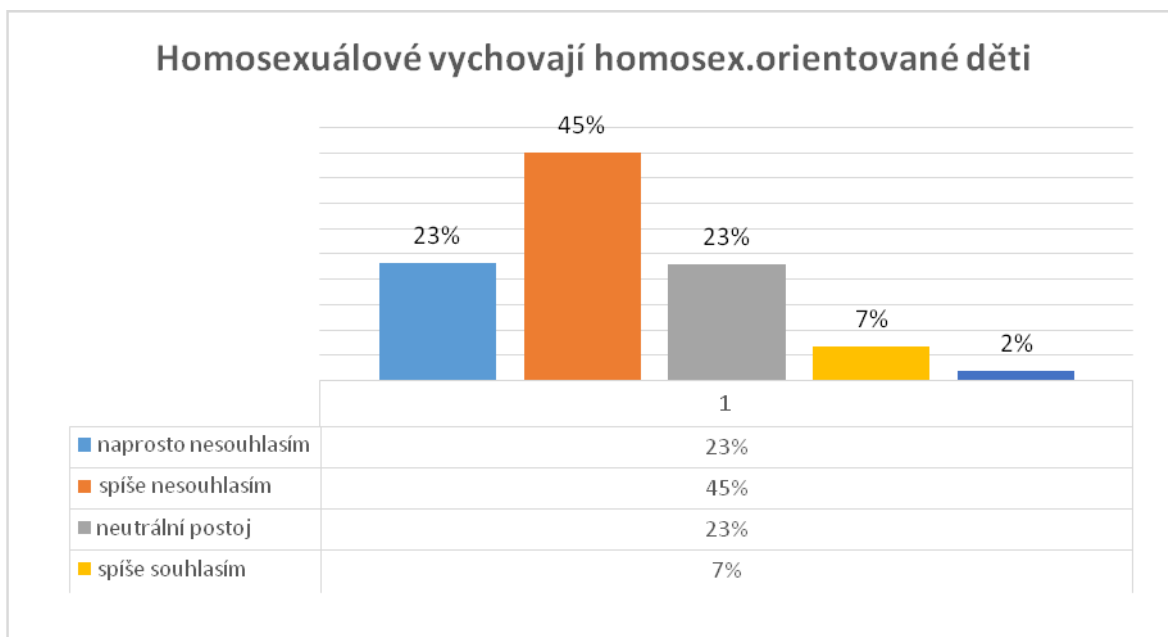
Graf č. 18 Adopce dětí registrovaným párem

Zdroj: vlastní výzkum

2.4. Myslím si, že homosexuální rodiče vychovávají děti, které budou v budoucnu také homosexuálně orientované.*

Graf č. 19 Homosexuálové vychovávají homosexuálně orientované děti

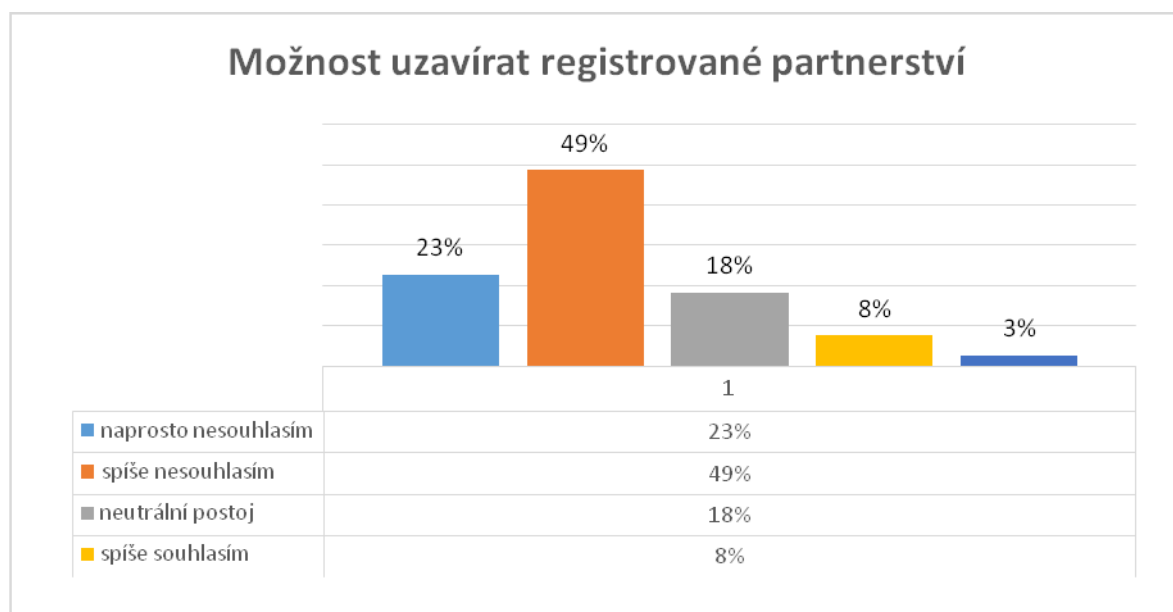
Zdroj: vlastní výzkum

Výrok o tom, že děti homosexuálů budou později také homosexuálně orientované, vyhodnotilo negativně 68 % respondentů a pouhých 9 % pozitivně. Z celkového počtu respondentů opovědělo 23 % dotazovaných neutrálně. V tomto případě se jedná o reverzní položku. Jelikož budeme dále porovnávat průměry všech výroků, musíme obrátit hodnotu daného výroku. Pro statistické vyhodnocování tedy bude platit upravený význam výroku:

2.4. REV* Nemyslím si, že homosexuální rodiče vychovají děti, které budou v budoucnu také homosexuálně orientované.

2.5. Myslím si, že homosexuálové by neměli mít možnost uzavírat registrované partnerství.*

Graf č. 20 Možnost uzavírat registrované partnerství

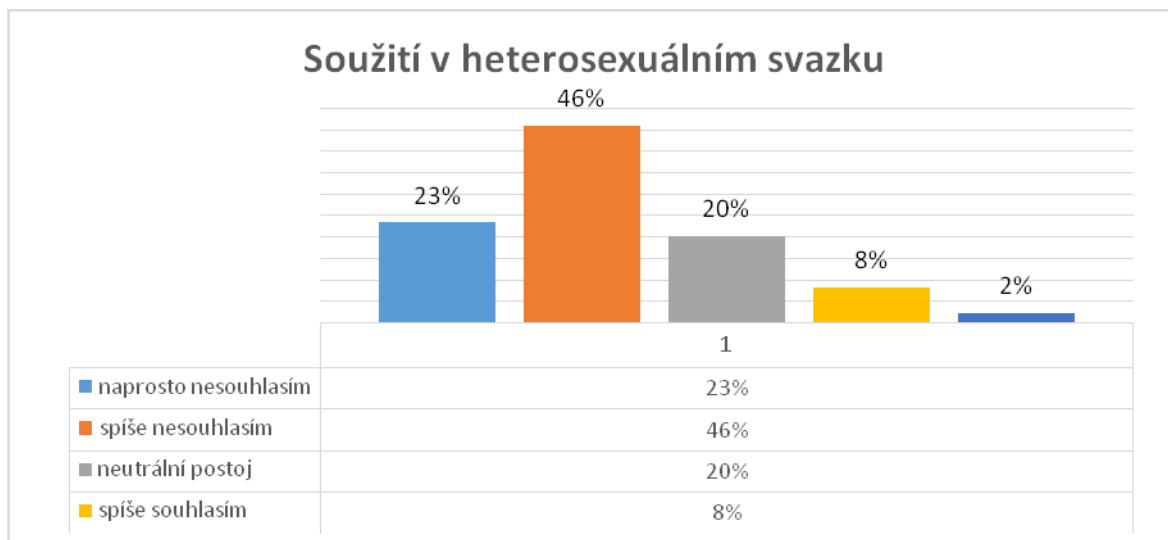
Zdroj: vlastní výzkum

Výrok k problematice registrovaného partnerství homosexuálů považujeme za jeden z nejfrekventovanějších. Naši respondenti z řad žáků středních škol však k němu v 72 % negativní postoj a naopak 11% pozitivní postoj. V tomto případě se jedná o reverzní položku. Jelikož budeme dále porovnávat průměry všech výroků, musíme obrátit hodnotu daného výroku. Pro statistické vyhodnocování tedy bude platit upravený význam výroku:

2.5. REV* Myslím si, že homosexuálové by měli mít možnost uzavírat registrované partnerství.

2.6. Myslím si, že homosexuál by měl svoji orientaci potlačit a měl by volit soužití v heterosexuálním svazku.*

Graf č. 21 Soužití v heterosexuálním svazku

Zdroj: vlastní výzkum

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že žáci středních škol se přiklání (69%) k postoji, aby homosexuálové nepotlačovali svoji orientaci a nežili v heterosexuálním svazku. Opačně se vyjádřilo 10% žáků a 20% neutrálně.

V tomto případě se jedná o reverzní položku. Jelikož budeme dále porovnávat průměry všech výroků, musíme obrátit hodnotu daného výroku. Pro statistické vyhodnocování tedy bude platit upravený význam výroku:

2.6. REV.* Myslím si, že homosexuál by neměl svoji orientaci potlačit a měl by volit soužití v heterosexuálním svazku.

Tabulka č. 4 Oblast výchovy dětí a registrovaného partnerství - shrnutí

Oblast	Postoj					
	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.	2.5.	2.6.
2. Oblast výchovy dětí a registrovaného partnerství						
Položka v dotazníku č.	14	19	20	3*	11*	6*
Průměr:	3,54	3,66	3,81	3,8	3,81	3,75
Modus:	4	4	4	4	4	4
Směrodatná odchylka:	0,92	0,93	0,96	0,96	0,93	0,96

Zdroj: vlastní výzkum

VO2. Jaká je míra platnosti postojů vůči homosexuálům v oblasti výchovy dětí a registrovaného partnerství?

V oblasti výchovy dětí a registrovaného partnerství jsme zjistili, že respondenti nejvíce souhlasí s výrokem 2.5. REV. „Myslím si, že homosexuálové by měli mít možnost uzavírat registrované partnerství.“ a s výrokem 2.4. REV. „Nemyslím si, že homosexuální rodiče vychovávají děti, které budou v budoucnu také homosexuálně orientované.“ Na základě průměrného hodnocení je zřejmé, že se všemi položkami respondenti spíše souhlasili.

Tvrzení z oblasti výchovy dětí a registrovaného partnerství jsme seřadili podle průměrné míry nesouhlasu – souhlasu (pozn. 1- naprosto nesouhlasím až 5 naprosto souhlasím).

(pozn. pro možnost celkového zhodnocení dosažených průměrů jsme pracovali s obrácenými reverzními položkami)

Tabulka č. 5 Souhrnná tabulka - pořadí postojů oblasti 2

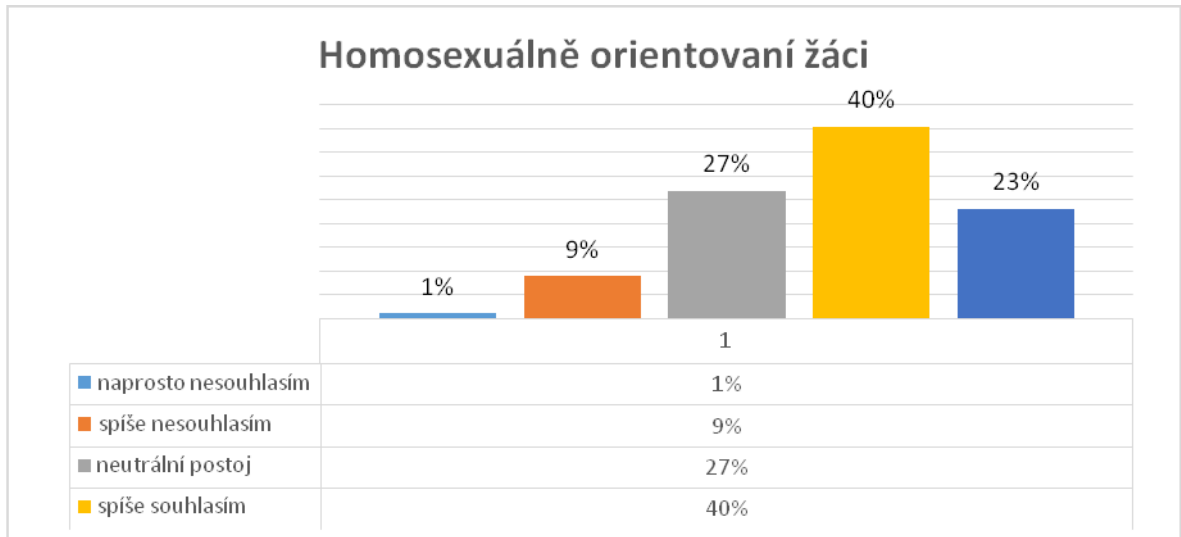
Položka	Postoj	Průměr	Pořadí
11*	2.4. REV. Nemyslím si, že homosexuální rodiče vychovávají děti, které budou v budoucnu také homosexuálně orientované. *	3,81	1, 2
6*	2.5. REV. Myslím si, že homosexuálové by měli mít možnost uzavírat registrované partnerství. *	3,81	1, 2
3*	2.6. REV. Myslím si, že by homosexuál neměl svoji orientaci potlačit a měl by volit soužití v heterosexuálním svazku. *	3,80	3
20	2.1. Myslím si, že nezáleží na sexuální orientaci rodiče, ale na kvalitním vztahu k dětem.	3,75	4
19	2.2. Myslím si, že by měl mít registrovaný partner nárok na vdovský/vdovecký důchod po svém zemřelém partnerovi.	3,66	5
14	2.3. Myslím si, že lidé, kteří uzavřeli registrované partnerství, by měli mít stejnou možnost adoptovat děti jako manželské páry.	3,54	6

Zdroj: vlastní výzkum

3. Oblast školství

3.1. Myslím si, že homosexuálně orientovaní žáci to mají ve třídě těžší.

Graf č. 22 Homosexuálně orientovaní žáci

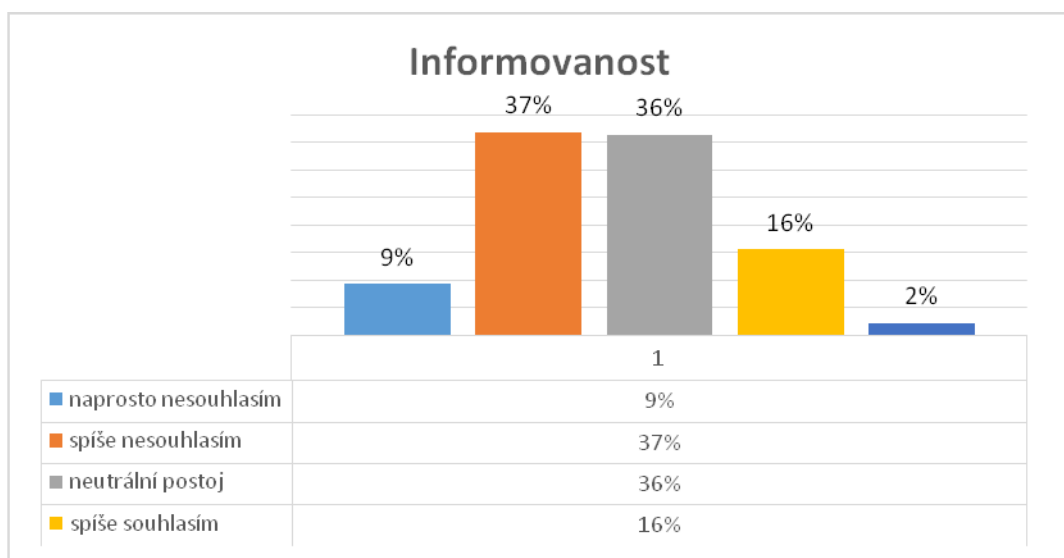

Zdroj: vlastní výzkum

Z výše uvedeným výrokem naprosto nesouhlasí či spíše nesouhlasí 10% respondentů a naopak 63% naprosto souhlasí či spíše souhlasí. Je zřejmé, že většina studentů si myslí, že homosexuálně orientovaní žáci to mají ve třídě těžší.

3.2. Myslím si, že o homosexualitě jsme ve škole velmi dobře informováni.

Graf č. 23 Informovanost

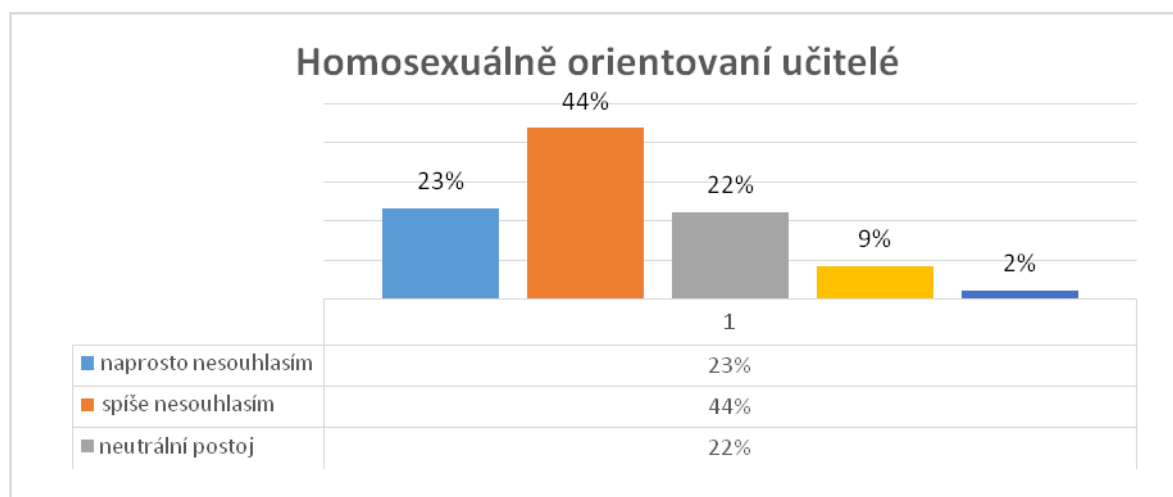

Zdroj: vlastní výzkum

U druhého výroku z této oblasti je patrné, že poměrně velká část respondentů 36% zastává neutrální postoj k tomuto výroku. S tímto výrokem nesouhlasilo nebo spíše nesouhlasilo 46 %. S výrokem naopak souhlasilo nebo spíše souhlasilo 18% respondentů.

3.3. Myslím si, že by ve škole neměli učit homosexuálně orientovaní učitelé.*

Graf č. 24 Homosexuálně orientovaní rodiče

Zdroj: vlastní výzkum

U problematiky výuky na školách homosexuálními učiteli se respondenti poměrně neztotožňují s tímto výrokiem 67 %, naopak 11 % respondentů se s tímto výrokiem ztotožňuje. Je tedy zřejmé, že s tímto výrokiem nesouhlasí více jak dvě třetiny respondentů. Většina žáků (67 % žáků) ale nemá problém s homosexuálním učitelem. V tomto případě se jedná o reverzní položku. Jelikož budeme dále porovnávat průměry všech výroků, musíme obrátit hodnotu daného výroku. Pro statistické vyhodnocování tedy bude platit upravený význam výroku:

3.3. REV.* Myslím si, že by ve škole měli učit homosexuálně orientovaní učitelé.*

Tabulka č. 6 Oblast školství - shrnutí

Oblast	Postoj		
	3.1.	3.2.	3.3.
3. Oblast školství	3.1.	3.2.	3.3.
Položka v dotazníku č.	9	16	18*
Průměr:	2,64	3,76	3,77
Modus:	2	4	4
Směrodatná odchylka:	2,801	0,938	0,977

Zdroj: vlastní výzkum

VO3. Jaké jsou postoje vůči homosexuálům v oblasti školství?

V oblasti školství jsme zjistili, že nejvyšší platnost má výrok 3.2 – „Myslím si, že by ve škole měli učit homosexuálně orientovaní učitelé.“ Naopak nejméně respondentů souhlasilo s výrokem 3.2 „Myslím si, že o homosexualitě jsme ve škole velmi dobře informováni.“

Tvrzení z oblasti školství jsme seřadili podle průměrné míry nesouhlasu – souhlasu (pozn. 1- naprosto nesouhlasím až 5 naprosto souhlasím).

(pozn. pro možnost celkového zhodnocení dosažených průměrů jsme pracovali s obrácenými reverzními položkami)

Tabulka č. 7 Souhrnná tabulka - pořadí postojů oblasti 3

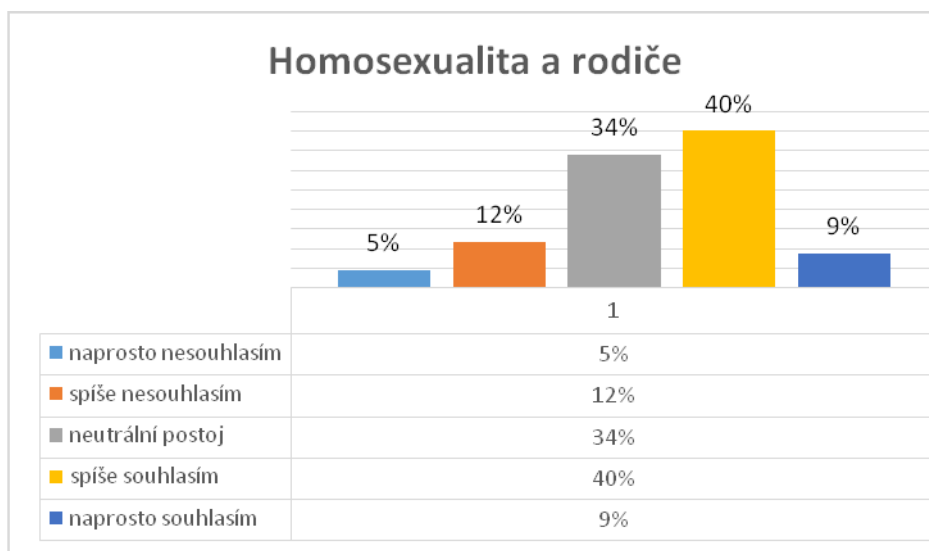
Položka	Postoj	Průměr	Pořadí
18*	3.3. Myslím si, že by ve škole měli učit homosexuálně orientovaní učitelé.	3,77	1
16	3.1. Myslím si, že homosexuálně orientovaní žáci to mají ve třídě těžší.	3,76	2
9	3.2. Myslím si, že o homosexualitě jsme ve škole velmi dobře informováni.	2,65	3

Zdroj: vlastní výzkum

4. Osobní oblast

4.1. Myslím si, že mým rodičům by nevadilo, kdybych zjistil/a, že jsem homosexuálně orientovaný/a.

Graf č. 25 Homosexualita a rodiče

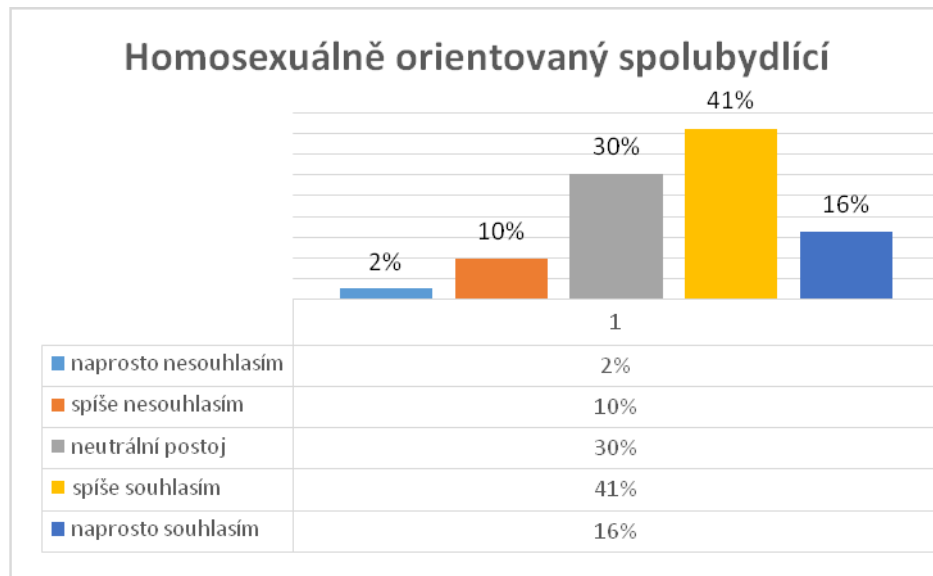
Zdroj: vlastní výzkum

Tento výrok považujeme za poměrně důležitý. O to více nás překvapuje, že více jak třetina, celých 34% neví, jestli by to jejich rodičům vadilo. Téměř polovina, tj. 49% se vyjádřila, že by to rodičům nevadilo a 17% se vyjádřilo, že by rodičům vadilo, kdyby zjistili, že je jejich syn či dcera homosexuálně orientovaný.

4.2. Nevadilo by mi, kdybych měl homosexuálně orientovaného spolubydlícího.

U tohoto výroku se míra tolerance žáků středních škol vůči homosexuálům projevila jako poměrně velká, kdy 57% respondentů by naprosto nevadilo či spíše nevadilo mít za spolubydlící homosexuála a 12% by to naprosto vadilo či spíše vadilo.

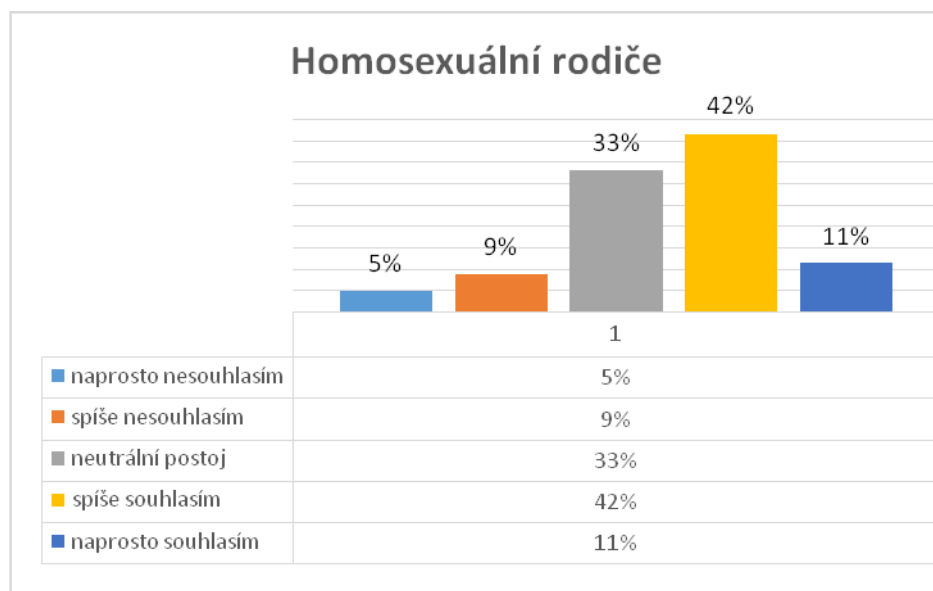
Graf č. 26 Homosexuálně orientovaný spolubydlící

Zdroj: vlastní výzkum

4.3. Nevadilo by mi, kdybych byl vychováván homosexuálním párem.

Graf č. 27 Homosexuální rodiče

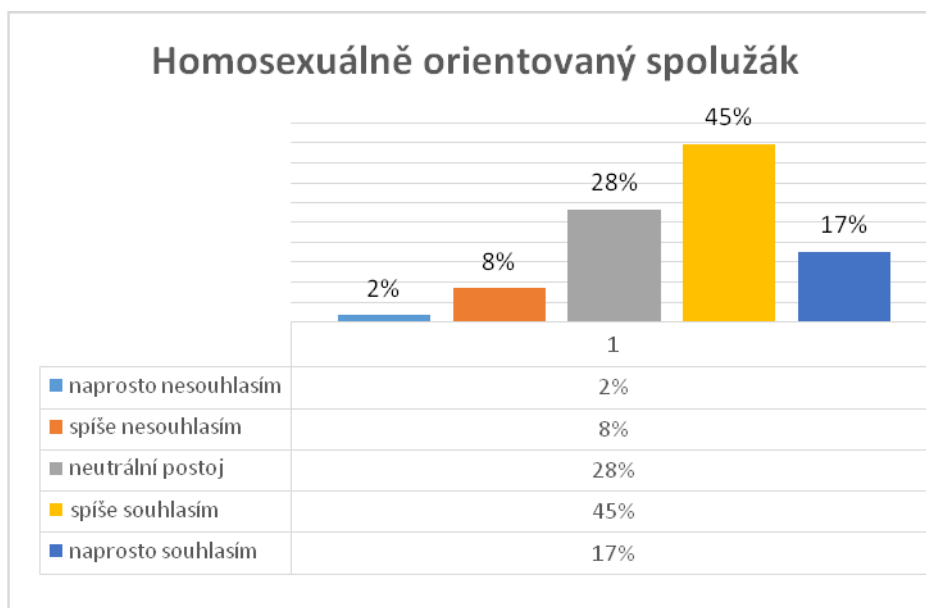

Zdroj: vlastní výzkum

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že nadpoloviční většině, tj. 53% respondentům by nevadilo být vychován homosexuálním párem. Vadilo by to 14% respondentů a neutrálně se k této položce vyjádřilo 33% respondentů.

4.4. Nevadilo by mi, kdybych měl homosexuálně orientovaného spolužáka.

Graf č. 28 Homosexuálně orientovaný spolužák

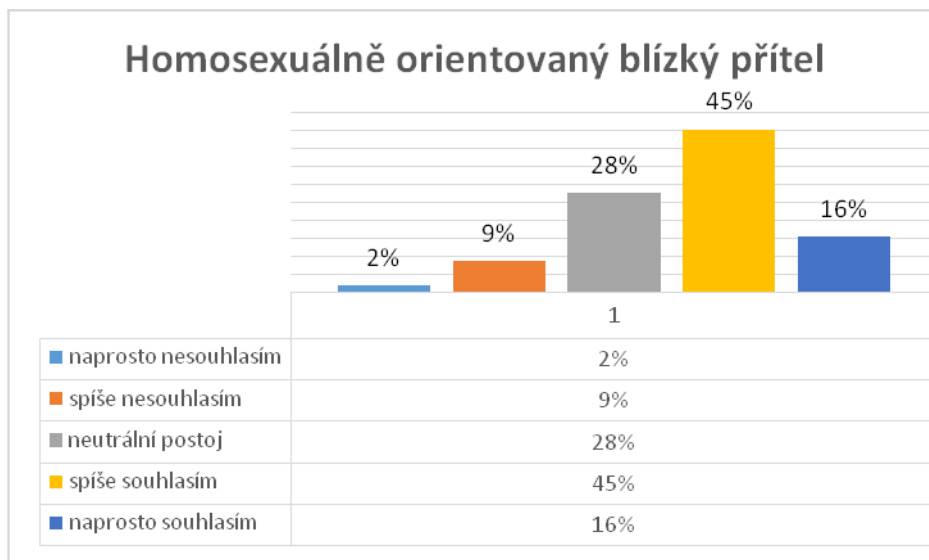
Zdroj: vlastní výzkum

S výrokem týkajícím se homosexuálně orientovaných spolužáků souhlasí 62 % dotazovaných, naopak nesouhlasí 10 % dotazovaných. Neutralitu vyjádřilo 28 % respondentů. Je zřejmé, že zhruba každému desátému žákovi z celkových sto žáků by vadilo mít homosexuálně orientovaného spolužáka. Právě tento postoj může vést až k negativnímu chování vůči homosexuálnímu spolužákovi.

4.5. Nevadilo by mi, kdyby byl některý z mých blízkých přátel homosexuálně orientovaný.

Z grafu č. 27 je zřejmé, že neutralitu vůči tomuto výroku vykazuje opět 28% respondentů, obdobně jako u předešlého výroku. Pozitivní názor zastává 62% respondentů a negativní 10% respondentů.

Graf č. 29 Homosexuálně orientovaný blízký přítel

Zdroj: vlastní výzkum

Oblast	Postoj				
	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.	4.5.
4. Vzdělávání					
Položka v dotazníku č.	17	12	8	4	1
Průměr:	3,37	3,59	3,46	3,68	3,64
Modus:	4	4	4	4	4
Směrodatná odchylka:	0,967	0,95	0,97	0,91	0,91

VO4. Jaké jsou postoje vůči homosexuálům v oblasti osobní?

Tvrzení z oblasti společenské a multikulturní jsme seřadili podle průměrné míry nesouhlasu – souhlasu (pozn. 1- naprosto nesouhlasím až 5 naprosto souhlasím).

Tabulka č. 8 Souhrnná tabulka - pořadí postojů oblasti 4

Položka	Postoj	Průměr	Pořadí
4	4.4. Nevadilo by mi, kdybych měl homosexuálně orientovaného spolužáka.	3,68	1
1	4.5. Nevadilo by mi, kdyby byl některý z mých blízkých přátel homosexuálně orientovaný.	3,64	2
12	4.2. Nevadilo by mi, kdybych měl homosexuálně orientovaného spolubydliče.	3,59	3
8	4.3. Nevadilo by mi, kdybych byl vychováván homosexuálním párem.	3,46	4
17	4.1. Myslím si, že mým rodičům by nevadilo, kdybych zjistil/a, že jsem homosexuálně orientovaný/a.	3,37	5

Zdroj: vlastní výzkum

VO5. Jaké jsou celkové postoje žáků vůči homosexuálům ve všech oblastech?

Tvrzení z oblasti společenské a multikulturní jsme seřadili podle průměrné míry nesouhlasu – souhlasu (pozn. 1- naprosto nesouhlasím až 5 naprosto souhlasím). Z tabulky vyčteme, se kterými výroky respondenti nejvíce souhlasili a s kterým nejméně.

(pozn. pro možnost celkového zhodnocení dosažených průměrů jsme pracovali s obrácenými reverzními položkami)

Tabulka č. 9 Souhrnná tabulka – celkové pořadí postojů

Položka	Postoj	Průměr	Pořadí
6*	2.5. REV. Myslím si, že homosexuálové by měli mít možnost uzavírat registrované partnerství.*	3,81	1, 2
11*	2.4. REV. Nemyslím si, že homosexuální rodiče vychovávají děti, které budou v budoucnu také homosexuálně orientované.*	3,81	1, 2
3*	2.6. REV. Myslím si, že homosexuál by neměl svoji orientaci potlačit a měl by volit soužití v heterosexuálním svazku.*	3,80	3
15*	REV. 1.4. Myslím si, že homosexuálové by měli sloužit v armádě.*	3,79	4, 5
5*	REV. 1.5. Nevadí mi, že homosexualita je v současnosti často zobrazována médii jako módní trend.*	3,79	4, 5
18*	3.3. Myslím si, že by ve škole měli učit homosexuálně orientovaní učitelé.	3,77	6
16	3.1. Myslím si, že homosexuálně orientovaní žáci to mají ve třídě těžší.	3,76	7
20	2.1. Myslím si, že nezáleží na sexuální orientaci rodiče, ale na kvalitním vztahu k dětem.	3,75	8
10*	REV. 1.2. Jsem přesvědčen, že homosexuálové nejsou promiskuitnější než heterosexuálové.*	3,72	9
7	1.3. Nevadí mi, pokud se homosexuálně orientovaní lidé projevují na veřejnosti.	3,69	10, 11, 12
2	1.6. Myslím si, naše generace je k homosexuálům tolerantnější než generace mých rodičů.	3,69	10, 11, 12
13	1.1. Jsem přesvědčen, že většina homosexuálů svou orientaci raději skrývá ze strachu z nepřijetí okolní společností.	3,69	10, 11, 12
4	4.4. Nevadilo by mi, kdybych měl homosexuálně orientovaného spolužáka.	3,68	13
19	2.2. Myslím si, že by měl mít registrovaný partner nárok na vdovský/vdovecký důchod po svém zemřelém partnerovi.	3,66	14

1	4.5. Nevadilo by mi, kdyby byl některý z mých blízkých přátel homosexuálně orientovaný.	3,64	15
12	4.2. Nevadilo by mi, kdybych měl homosexuálně orientovaného spolubydlíčího.	3,59	16
14	2.3. Myslím si, že lidé, kteří uzavřeli registrované partnerství, by měli mít stejnou možnost adoptovat děti jako manželské páry.	3,54	17
8	4.3. Nevadilo by mi, kdybych byl vychováván homosexuálním párem.	3,46	18
17	4.1. Myslím si, že mým rodičům by nevadilo, kdybych zjistil/a, že jsem homosexuálně orientovaný/a.	3,37	19
9	3.2. Myslím si, že o homosexualitě jsme ve škole velmi dobře informováni.	2,65	20

Zdroj: vlastní výzkum

BIVARIAČNÍ ANALÝZA

Významnou součástí našeho výzkumu bylo zjistit, zda se liší postoje vůči homosexuálům v závislosti na studované škole. Nejdříve nás zajímalo, zda se liší jednotlivé četnosti odpovědí žáků z Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické (dále jen GJŠ a SŠT). Pro tento účel testování jsme zvolili test dobré schody chí-kvadrát. Zvolený test má zjistit, zda je mezi naměřenými četnostmi vybraných skupin respondentů statisticky významný rozdíl či nikoliv.

TESTOVÁNÍ H 1

H1 Mezi postoji vůči homosexuálům u žáků Gymnázia Jakuba Škody (GJŠ) a Střední školy technické (SŠT) jsou rozdíly.

H_0 Mezi postoji žáků GJŠ a SŠT vůči homosexuálům nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A Mezi postoji žáků GJŠ a SŠT vůči homosexuálům jsou statisticky významné rozdíly.

V následující tabulce jsme seskupily jednotlivé naměřené četnosti.

Tabulka č. 10 Tabulka četností H1

postoj * Škola				
		Škola		Total
		GJŠ	SŠT	
postoj	Naprosto nesouhlasím	218	167	385
	Spíše nesouhlasím	886	539	1425
	Neutrální	1886	1919	3805
	Spíše souhlasím	3501	2623	6124
	Naprosto souhlasím	1729	832	2561
Total		8220	6080	14300

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 11 Výpočet chí-kvadrátu H1

Chi-Square Tests			
	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	216,186 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	218,210	4	,000
Linear-by-Linear Association	56,713	1	,000
N of Valid Cases	14300		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 163,69.

Testové kritérium $\chi^2 = 216,186$;

Kritická hodnota $\chi^2_{0,01}(4) = 13,277$

p-value $\leq 0,01$

Z tabulky je zřejmé, že vypočítaná hodnota testového kritéria je větší než kritická hodnota na hladině významnosti 0,01, zároveň také vidíme, že hodnota p-value je menší než 0,01. Proto zamítáme nulovou hypotézu a platí, že **mezi postoji žáků GJŠ a SŠT vůči homosexuálům jsou statisticky významné rozdíly.**

TESTOVÁNÍ H2

Dále nás zajímalo, zda existují rozdíly v pohledu na homosexualitu u žen a mužů. Na základě tohoto cíle jsme vytvořili následující hypotézy. Čestnosti jsme opět seskupili do tabulky.

H2 Mezi postoji mužů a žen vůči homosexuálům existují rozdíly.

H_0 Mezi postoji mužů a žen vůči homosexuálům nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A Mezi postoji mužů a žen vůči homosexuálům jsou statisticky významné rozdíly.

Tabulka č. 12 Tabulka četností H2

Postoje * Pohlaví				
		Pohlaví		Total
		Muži	Ženy	
Postoje	Naprosto nesouhlasím	256	129	385
	Spíše nesouhlasím	674	751	1425
	Neutrální	1756	2049	3805
	Spíše souhlasím	2806	3318	6124
	Naprosto souhlasím	1348	1213	2561
Total		6840	7460	14300

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 13 Výpočet chí-kvadrátu k H2

Chi-Square Tests			
	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	91,830 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	92,522	4	,000
Linear-by-Linear Association	,052	1	,820
N of Valid Cases	14300		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 184,15.

Zdroj: vlastní výzkum

Testové kritérium $\chi^2 = 91,830$;

Kritická hodnota $\chi^2_{0,01}(4) = 13,277$

p-value $\leq 0,01$

Z tabulky je zřejmé, že vypočítaná hodnota testového kritéria je větší než kritická hodnota na hladině významnosti 0,01, zároveň také vidíme, že hodnota p-value je menší než 0,01. Proto zamítáme nulovou hypotézu a platí, že **mezi postoji mužů a žen vůči homosexuálům jsou statisticky významné rozdíly.**

TESTOVÁNÍ H3

Výzkumem jsme chtěli dále ověřit, zda jsou významné rozdíly v pohledu na homosexualitu u věřících a nevěřících lidí, tj. u lidí vyznávajících některé náboženství. Opět jsme vycházeli z naměřených četností mezi vybranými skupinami respondentů.

H3 Mezi postoji vůči homosexuálům u žáků vyznávajících některé náboženství a žáků, kteří žádné náboženství nevyznávají, jsou rozdíly.

H₀ Mezi postoji vůči homosexuálům u žáků vyznávajících některé náboženství a žáků, kteří žádné náboženství nevyznávají, nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A Mezi postoji vůči homosexuálům u žáků vyznávajících některé náboženství a žáků, kteří žádné náboženství nevyznávají, jsou statisticky významné rozdíly.

Tabulka č. 14 Tabulka četností H3

Postoje * Náboženství				
		Náboženství		Total
		Věřící	Nevěřící	
Postoje	Naprosto nesouhlasím	62	323	385
	Spíše nesouhlasím	126	1299	1425
	Neutrální	74	3731	3805
	Spíše souhlasím	80	6044	6124
	Naprosto souhlasím	38	2523	2561
Total		380	13920	14300

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 15 Výpočet chí-kvadrátu k H3

Chi-Square Tests			
	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	544,148 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	337,195	4	,000
Linear-by-Linear Association	317,963	1	,000
N of Valid Cases	14300		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 10,23.

Testové kritérium $\chi^2 = 544,148$;

Kritická hodnota $\chi^2_{0,01}(4) = 13,277$

p-value $\leq 0,01$

Z tabulky je zřejmé, že vypočítaná hodnota testového kritéria je větší než kritická hodnota na hladině významnosti 0,01, zároveň také vidíme, že hodnota p-value je menší než 0,01. Proto zamítáme nulovou hypotézu a platí, že **mezi postoji vůči homosexuálům u žáků vyznávajících některé náboženství a žáků, kteří žádné náboženství nevyznávají, jsou statisticky významné rozdíly.**

TESTOVÁNÍ H 4

Posledním předpokladem, který jsme testovali za pomoci testu dobré schody chí-kvadrát, je existence rozdílů v míře souhlasu s postoji vůči homosexuálně orientovaným lidem u respondentů, kteří prošli nějakou z forem realizace sexuální výchovy na střední škole (třeba i v rámci občanské nauky) a kteří sexuální výchovu neměli.

H4 Mezi postoji k homosexuálům u žáků, kteří měli na škole sexuální výchovu a žáky, kteří ji neměli, jsou rozdíly.

H₀ Mezi postoji k homosexuálům u žáků, kteří měli na škole sexuální výchovu a žáky, kteří ji neměli, nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A Mezi postoji k homosexuálům u žáků, kteří měli na škole sexuální výchovu a žáky, kteří ji neměli, jsou statisticky významné rozdíly.

Tabulka č. 16 Tabulka četností H4

Postoje * Sexuální výchova				
		Sexuální výchova		Total
		Ano	Ne	
Postoje	Naprostu nesouhlasím	38	347	385
	Spíše nesouhlasím	130	1295	1425
	Neutrální	666	3139	3805
	Spíše souhlasím	1559	4565	6124
	Naprostu souhlasím	827	1734	2561
Total		3220	11080	14300

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 17 Výpočet chí-kvadrátu k H4

Chi-Square Tests			
	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	407,246 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	436,583	4	,000
Linear-by-Linear Association	395,518	1	,000
N of Valid Cases	14300		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 86,69.

Zdroj: vlastní výzkum

Testové kritérium $\chi^2 = 407,246$;

Kritická hodnota $\chi^2_{0,01}(4) = 13,277$

p-value $\leq 0,01$

Z tabulky je zřejmé, že vypočítaná hodnota testového kritéria je větší než kritická hodnota na hladině významnosti 0,01, zároveň také vidíme, že hodnota p-value je mnohem menší než 0,01. Proto zamítáme nulovou hypotézu a platí, že **mezi postoji k homosexuálům u žáků, kteří měli na škole sexuální výchovu a žáky, kteří ji neměli, jsou statisticky významné rozdíly.**

TESTOVÁNÍ H 5

Dále jsme zkoumali, zda existuje statisticky významný rozdíl mezi celkovými průměrnými výsledky u žáků Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické. Nejprve jsme spočetli průměrné dosažené skóre. Následně jsme pomocí dvou-výběrového nepárového T-testu porovnali střední hodnoty obou skupin žáků. Jelikož soubor nespĺňoval požadavek normálního rozdělení, ověřili jsme hypotézu ještě pomocí neparametrického U-testu Manna a Whitneyho.

H5 Mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické jsou rozdíly v průměrné míře souhlasu s postoji vůči homosexuálům.

H_0 Mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické nejsou statisticky významné rozdíly v průměrné míře souhlasu s postoji vůči homosexuálům.

H_A Mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické jsou statisticky významné rozdíly v průměrné míře souhlasu s postoji vůči homosexuálům.

U této hypotézy jsme nejprve ověřovali předpoklad normality. V tomto případě platí podmínka, že pokud máme méně jak 50 dat v každém datovém souboru, použijeme Shapiro-Wilk test, pokud jich máme více jak 50, použijeme Kolmogorov-Smirnov test. Jelikož je hodnota p-value u žáků GJŠ i u žáků SŠT přibližně rovna 0,000, tedy je menší než 0,05, naše data nemají normální rozdělení dat.

Předpoklad, že oba výběry dat pocházejí z normálního rozdělení, ale nemusí být za každou cenu dodržen. Studentův T-test totiž pracuje s průměry obou výběrů, a ty již při rozsahu výběru v řádu desítek mají přibližně normální rozdělení díky centrální limitní větě (Hendl).

Tabulka č. 18 Test normality

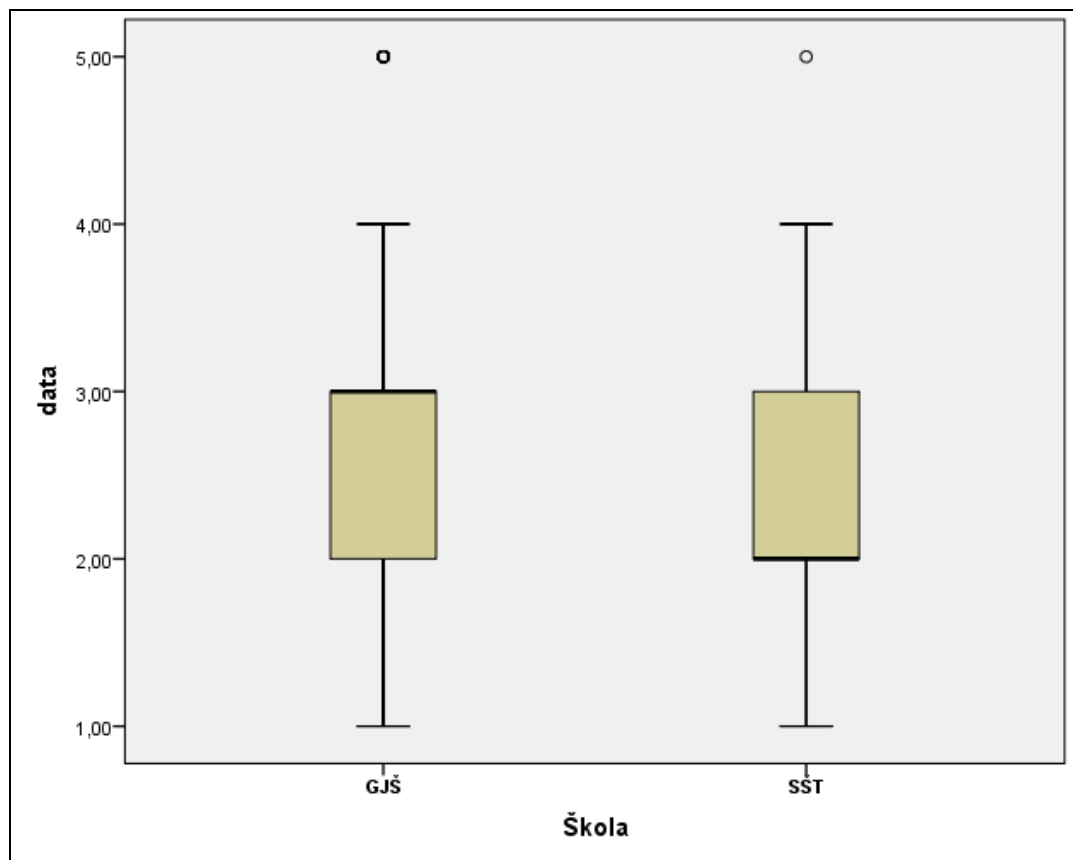
Tests of Normality							
	Škola	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	Df	Sig.	Statistic	Df	Sig.
Data	GJŠ	,195	411	,000	,906	411	,000
	SŠT	,252	304	,000	,858	304	,000
a. Lilliefors Significance Correction							

Zdroj: vlastní výzkum

Před provedením samotného Studentova T-testu nejprve prověříme, zda je ve dvou souborech dat přibližně stejně velký rozptyl. K tomuto může posloužit Fisherův-Snedecorův F-test. Vzhledem k tomu, že $p\text{-value} \approx 0,000$, což je menší než 0,05, zamítneme předpoklad rovnosti rozptylu. Znamená to, že rozdíl mezi rozptyly je statisticky významný.

Pro lepší přehled rozptýlení dat u obou skupin respondentů, jsme vytvořili kvartilový graf.

Graf č. 30 Kvartilový graf

Zdroj: vlastní výzkum

Nyní již přejdeme k samotnému Studentovu T-testu. Hladinu významnosti jsme zvolili 0,05. Jelikož je v případě T-testu výsledné $p\text{-value} \approx 0,000$, tedy je menší než 0,05, musíme zamítnout nulovou hypotézu.

Tabulka č. 19 F-test, t-test H5

Independent Samples Test			
		Data	
		Equal variances assumed	Equal variances not assumed
Levene's Test for Equality of Variances	F	20,509	
	Sig.	,000	
t-test for Equality of Means	T	3,555	3,694
	Df	713	711,827
	Sig. (2-tailed)	,000	,000
	Mean Difference	,24610	,24610
	Std. Error Difference	,06923	,06663
	95% Confidence Interval of the Difference	,11018	,11529
	Lower		
	Upper	,38202	,37692

Zdroj: vlastní výzkum

Z důvodu porušení předpokladu normality jsme pro kontrolu provedli ověřené hypotézy za pomoci neparametrického U-testu Manna a Whitneyho.

Tabulka č. 20 U-test H5

Test Statistics ^a	
	Data
Mann-Whitney U	53919,000
Wilcoxon W	100279,000
Z	-3,306
Asymp. Sig. (2-tailed)	,001
a. Grouping Variable: Škola	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek U-testu potvrzuje závěr parametrického testu. Zamítáme nulovou hypotézu a platí, že mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické jsou statisticky významné rozdíly v průměrné míře souhlasu s postoji vůči homosexuálům.

TESTOVÁNÍ H 6

Dále jsme zkoumali nejslabší postoj, tedy postoj, s kterým žáci obou skupin (GJŠ i SŠT) nejméně souhlasili. V dotazníku se jednalo se o výrok č.9 - *Myslím si, že o homosexualitě jsme ve škole velmi dobře informováni.*

H6 Mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické jsou rozdíly v průměrné míře souhlasu s vybraným výrokiem vůči homosexuálům.

H₀ Mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické nejsou statisticky významné rozdíly v průměrné míře souhlasu s vybraným výrokiem vůči homosexuálům.

H_A Mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické jsou statisticky významné rozdíly v průměrné míře souhlasu s vybraným výrokiem vůči homosexuálům.

Při výpočtu jsme postupovali obdobně jako v případě ověřování předchozí hypotézy. Nejprve jsme spočetli průměrné dosažené skóre a následně jsme pomocí dvou-výběrového nepárového T-testu porovnali střední hodnoty obou skupin žáků. Opět jsme zjistili, že soubor nesplňuje požadavek normálního rozdělení, proto jsme hypotézu ověřili ještě pomocí neparametrického U-testu Manna a Whitneyho.

U této hypotézy opět nejprve testujeme předpoklad normality. Jelikož je hodnota p-value u žáků GJŠ i u žáků SŠT přibližně rovna 0,000, tedy je menší než 0,05, naše data nemají normální rozdělení dat (Hendl).

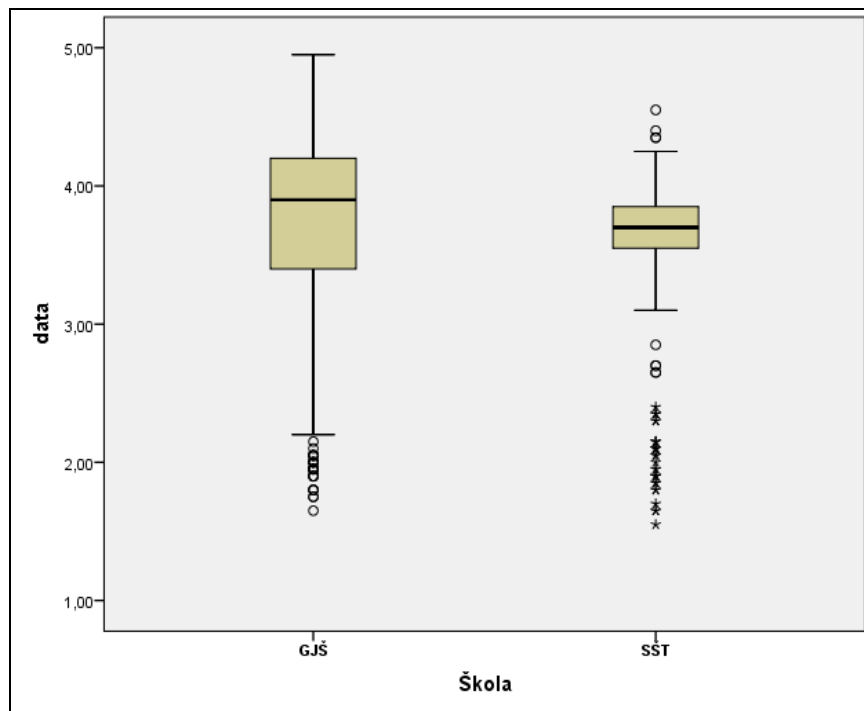
Tabulka č. 21 Test normality H6

Tests of Normality							
	Škola	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	Df	Sig.	Statistic	Df	Sig.
Data	GJŠ	,161	411	,000	,865	411	,000
	SŠT	,276	304	,000	,725	304	,000
a. Lilliefors Significance Correction							

Zdroj: vlastní výzkum

Z krabičkového, respektive kvantilového grafu je zřejmá šířka rozptylu dat v obou skupinách. Vidíme, že u skupiny gymnazistů byly názory více rozptýlené. Oproti tomu u žáků technické školy jsou názory ve skupině méně rozptýlené.

Graf č. 31 Kvartilový graf H6

Zdroj: vlastní výzkum

Obdobně jako v případě testování předchozí hypotézy, prověříme ještě před provedením samotného Studentova T-testu, zda je ve dvou souborech dat přibližně stejně velký rozptyl. K tomuto si opět zvolíme Fisherův-Snedecorův F-test. Vzhledem k tomu, že p-value $\approx 0,000$, což je menší než 0,05, zamítneme předpoklad rovnosti rozptylu.

Tabulka č. 22 F-test, t-test H6

Independent Samples Test			
		Data	
		Equal variances assumed	Equal variances not assumed
Levene's Test for Equality of Variances	F	35,181	
	Sig.	,000	
t-test for Equality of Means	T	2,463	2,552
	Df	713	710,384
	Sig. (2-tailed)	,014	,011
	Mean Difference	,12425	,12425
	Std. Error Difference	,05044	,04868
	95% Confidence Interval of Lower the Difference	,02523	,02868
	Upper	,22328	,21983

Zdroj: vlastní výzkum

Nyní již přejdeme k samotnému Studentovu T-testu (tabulka č.22). Hladinu významnosti jsme zvolili 0,05. Výsledek T-testu $p\text{-value} = 0,011$ na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, kdy $p < 0,05$, udává statisticky významné rozdíly. Zamítáme tedy nulovou hypotézu.

Z důvodu porušení předpokladu normality jsme pro kontrolu opět provedli ověřené hypotézy za pomoci neparametrického U-testu Manna a Whitneyho.

Tabulka č. 23 U-test H6

Test Statistics ^a	
	Data
Mann-Whitney U	46972,000
Wilcoxon W	93332,000
Z	-5,681
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000
a. Grouping Variable: Škola	

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek U-testu potvrzuje závěr parametrického testu. Zamítáme nulovou hypotézu a platí, že **mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické jsou statisticky významné rozdíly v průměrné míře souhlasu s nejslabším výrokiem.**

5.2 Presentace závěrů

Našeho výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 715 žáků, z toho 411 žáků Gymnázia Jakuba Škody a 304 žáků ze Střední školy technické Přerov. V případě gymnázia jsme oslovili pouze žáky vyšších ročníků, tedy žáci nižšího gymnázia se výzkumu nezúčastnili. Dotazník vyplnilo 342 dívek a 373 chlapců. Celkově se výzkumu zúčastnilo více dívek než chlapců. V rámci popisné analýzy nás dále zajímalo bydliště respondentů. Z celkového počtu dotazovaných uvedlo 343 respondentů jako své bydliště vesnici a 372 respondentů uvedlo jako své bydliště město. Dále nás také zajímalo, zda žáci vyznávají některé náboženství. Na tento dotaz reagovalo kladně 19 žáků, oproti tomu 696 žáků uvedlo, že nejsou věřící. Poměr věřících byl tedy 3%, což je mírně pod celorepublikovým průměrem (4 %). Další položka v dotazníku se týkala sexuální výchovy. Zde nás zajímalo, zda se žáci setkali se sexuální výchovou. Pouhých 161 žáků, tj. 23% uvedlo, že se setkali se sexuální výchovou na střední škole. Tuto skutečnost považujeme za znepokojující, jelikož právě na střední škole řada mladých homosexuálů prochází procesem coming out. Zároveň považujeme za důležité mezi mladými lidmi šířit osvětu týkající se prevence přenosu pohlavních nemocí a prevence nechtěného těhotenství. V nespolečné řadě také zvýšit povědomí o odlišné sexuální orientaci.

Ve výzkumu jsme zjišťovali postoje žáků k homosexuálům. Na základě teoretických východisek i aktuálních společenských témat jsme vytvořili výroky, s kterými žáci měli možnost souhlasit nebo nesouhlasit. Míra postoje byla dána rozsahem Likertovy škály (Chrásková, 1967), v našem případě jsme pracovali s pětibodovou škálou, kdy:

1 = naprosto nesouhlasím,

2 = spíše nesouhlasím,

3 = neutrální postoj,

4 = spíše souhlasím,

5 = naprosto souhlasím.

Jelikož některé škálové položky byly reverzní, museli jsme jejich význam při zpracování dat obrátit. Cílem bylo eliminovat případné možné zkreslení získaných dat při porovnávání výsledných průměrů. Konkrétně se jednalo o výroky č. 3, 5, 6, 10, 11, 15 a 18. Celkový průměr postojů žáků ke všem výroky byl 3,64. Tato skutečnost vypovídá o celkově pozitivním přístupu mladých lidí k homosexuálům.

Průměrná míra souhlasu s jednotlivými tvrzeními se pohybovala v rozmezí 3,81 až 2,65. Průměrné míry platnosti jednotlivých postojů se pohybovaly v rozmezí stupně spíše nesouhlasím až spíše souhlasím. Nejvíce negativně se žáci vyjádřili k výroku 3.2. „Myslím si, že o homosexualitě jsme ve škole velmi dobře informováni.“ Tento výzkum tak potvrdil náš předpoklad nedostatečné informovanosti mladých lidí o odlišné sexuální orientaci. Tuto skutečnost považujeme za alarmující, jelikož ve společnosti se nachází 4% homosexuálně orientovaných lidí. Některé odhady dokonce udávají až 10% odlišně sexuálně orientovaných. Pokud pak mají žáci ve škole nějakou z forem sexuální výchovy, často je zaměřena pouze na osvětu přenosu sexuálních nemocí. Netvrdíme tím, že by měla být zařazena sexuální výchova do českých středních škol, ale doporučujeme vytvořit žákům zajímavé preventivní a osvětové programy ve spolupráci se sdruženími.

Nejvíce pozitivně se vyjádřili respondenti k položce 2.5. REV „Myslím si, že homosexuálové by měli mít možnost uzavírat registrované partnerství.“ Stejně pozitivně se respondenti vyjádřili k výroku 2.4. REV „Nemyslím si, že homosexuální rodiče vychovávají děti, které budou v budoucnu také homosexuálně orientované.“

Žáci se také ve velké většině shodli na tom, že by homosexuál neměl svou orientaci skrývat. Výsledek výzkumu poukazuje na postupné proměňování české společnosti a zvyšující se otevřenost mladých lidí. U žáků střední odborné školy byl celkový průměr 3,56, u žáků gymnázia pak byl celkový průměr 3,69. Na základě průměru můžeme říci, že žáci gymnázia byly ve svých postojích vůči homosexuálům více otevřenější.

Hlavním cílem výzkumu bylo porovnat postoje k homosexuálům mezi žáky Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické Přerov. Celkem jsme ověřovali 6 hypotéz, z nichž právě 3 byly zaměřené na srovnávání rozdílů v postojích mezi těmito dvěma skupinami. Pomocí bivariační analýzy jsme zkoumali, zda existují rozdíly v postojích vůči homosexuálům mezi muži a ženami. Výzkum nám potvrdil, že v postojích jsou statisticky významné rozdíly. K obdobnému závěru jsme došli také při porovnávání názorů věřících a nevěřících žáků. Zde také jasně vyplynulo, že mezi skupinami žáků jsou statisticky významné rozdíly. Rozdíly se také potvrdily při porovnávání postojů žáků, kteří měli a neměli sexuální výchovu. U všech verifikací jsme přepokládali statisticky významné rozdíly a ty se nám také potvrdily. Závěrem můžeme říci, že mezi žáky gymnázia i odborné školy existovaly statisticky významné rozdíly v postojích k homosexuálům.

Výzkumné šetření nás celkově velmi příjemně překvapilo, i když se potvrdil náš předpoklad pozitivnější orientace gymnazistů k této problematice. Z výsledků výzkumného šetření je zřejmý postojový posun mladých lidí. Na základě získaných dat můžeme říci, že jsou mladí lidé k homosexualitě jako fenoménu relativně otevření. Přesto se mezi mladými respondenty našla i řada negativních postojů k této problematice. Odpovědi byly v celém výzkumném souboru různorodé, někteří respondenti na předložený výrok reagovali souhlasně, jiní naopak daný výrok zcela odmítli.

5.3 Diskuse a doporučení

Náš výzkum potvrdil, že míra tolerance našich respondentů je poměrně vysoká. Ve srovnání s předchozími výzkumy se jedná o pozitivní vývoj. Při realizaci výzkumného šetření ředitelé obou škol projevíli zájem o výsledky našeho dotazníkového šetření. Po skončení našeho výzkumu jsme je tedy seznámili s výsledky dotazníkového šetření. Při následné diskusi vyjádřil jeden z ředitelů názor, že povinné zavedení sexuální výchovy na středních školách by zvýšilo povědomí o dané problematice, v současnosti je ale středoškolské studium zaměřené spíše na předávání znalostí tak, aby byl žák připraven na složení závěrečných zkoušek (vyučení, maturita). Tento názor je jistě zajímavý, my bychom tedy doporučili určitou alternativu v podobě zavedení pravidelných workshopů a spolupráci s organizacemi zabývajícími se touto problematikou. Zároveň doporučujeme, aby se těchto workshopů účastnili také pedagogové, jelikož předsudky a negativní postoje nejsou pouze mezi studenty.

Doporučuji pedagogům zapojit tematiku odlišné sexuální orientace do běžné výuky. Ideálním předmětem vyskytujícím se i na technických školách je občanská nauka, český jazyk případně anglický jazyk. Práce se zajímavým textem nebo písničkou může rozpoutat následnou diskusi. Důležité je s dospívajícími žáky mluvit o jejich problémech i aktuálních tématech. Posílit tak nejenom pozitivní vztah mezi pedagogem a jeho učitelem, ale zároveň zvýšit informovanost v dané problematice. Učitel by zároveň měl být příkladem pro své žáky. Pokud by měl žák problémy, například prochází procesem coming out anebo byl obětí homofobní šikany, s velkou pravděpodobností se svěří právě učiteli, k němuž má důvěru. Doporučovala bych provést osvětu také mezi pedagogy. Dále bych doporučila zaměřit minimální preventivní program na obou školách také na prevenci homofobní šikany.

Je všeobecně známo, že se míra tolerance vůči homosexualitě za posledního čtvrt století výrazně zvýšila. Je to jistě dáno tím, že i starší generace je lépe informovaná v oblasti homosexuality. Myslíme si, že se jedná o pozitivní trend a tato informovanost by se měla ještě zvýšit. Vyspělost společnosti se může hodnotit podle toho, jak se chová ke svým členům

ZÁVĚR

Tématem této diplomové práce byly postoje žáků středních vůči homosexualitě. V teoretické části jsme vymezili teoretická východiska a základní pojmy, které jsou spjaty s problematikou homosexuality. Snažili jsme se popsat homosexualitu od historie až po současnost a odhalit její vývoj v širších souvislostech. Naše pozornost směřovala i do specifických oblastí, jako je například armáda nebo církve. Prioritou diplomové práce byl výzkum postojů a z tohoto důvodu jsme se podrobněji zabývali definicí postojů a předsudků ve společnosti. Naše snaha se upínala také na charakteristiku homofobie. S ohledem na věk žáků, jsme popisovali i souvislosti spojené s homosexualitou ve školním prostředí. Empirická část přímo navazuje na teoretickou část. V rámci výzkumu jsme ověřovali míru souhlasu či nesouhlasu s námi definovanými výroky. Zajímalo nás, jak žáci vybraných středních škol pohlíží na problematiku homosexuality ve čtyřech oblastech. Tyto oblasti jsme rozdělili dle tematického zaměření na oblast společenskou, výchovy dětí a registrovaného partnerství, školství a poslední oblastí byla osobní. Zkoumali jsme postoje žáků Gymnázia Jakuba Škody a Střední školy technické v Přerově.

Diplomová práce má sloužit jako prostředek k nahlédnutí do názorů a postojů dnešní dospívající mládeže. Teoretická část má čtenářům nabídnout ucelený přehled na aktuální fenomén homosexuality. Výzkumem získané informace by nám měly napomoci poznat smýšlení a míru tolerance vůči sexuálně vyhraněné skupině naší společnosti.

Koncepce diplomové práce odhaluje vývoj postojů a míry tolerance od historie až po aktuální, námi realizovaný výzkum. Žáci vykazují poměrně dobrou míru tolerance vůči homosexuálům ve svém okolí. Tím máme na mysli společné soužití. Naopak co nás velmi znepokojuje, je fakt jak se vyjádřili k výroku přiznání své homosexuality rodičům. Byli bychom rádi, když by současní žáci stále měli stále tak velkou míru tolerance i v dospělém věku vůči svým dospívajícím dětem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ALLPORT, Gordon Willard, 2004. *O povaze předsudků*. Překlad Eduard Geissler. Praha: Prostor. ISBN 80-7260-125-3.
- [2] BRZEK, Jan a Jaroslava PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, 1992. *Třetí pohlaví*. Praha: Scientia medica. ISBN 80-85526-03-4.
- [3] BURYÁNEK, Jan a Martina VANĚČKOVÁ, 2002. *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy*. Praha: Člověk v tísni.
- [4] DUBAJ, Štěpán, 1994 cit. podle JANOŠOVÁ, Pavlína, 2000. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-954-5.
- [5] FANEL, Jiří, 2000. *Gay historie*. Praha: Portál. ISBN 80-7272-010-4.
- [6] HAYES, Nicky, 1998. *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-763-9.
- [7] HENDL, Jan, 2004. *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-820-1
- [8] HIML, Pavel, Jan SEIDL a Franz SCHINDLER, 2013. *Miluji tvory svého pohlaví: homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo. ISBN 978-80-257-0876-7.
- [9] KOLÁŘ, Michal, 2001. *Bolest šikanování*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-513-X.
- [10] JANDOUREK, Jan, 2001. *Sociologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-535-0.
- [11] JANOŠOVÁ, Pavlína, 2000. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-954-5.
- [12] JANOUSEK, Jaromír, 1988. *Sociální psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- [13] KRECH, David, Richard S. CRUTCHFIELD a Egerton L. BALLACHEY, 1968. *Člověk v společnosti: základy sociální psychologie*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- [14] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.

- [15] MACHOVÁ Jitka a Jana HAMANOVÁ, 2002. *Reprodukční zdraví v dospívání*. Praha: H&H.
- [16] MORUS, 1969. *Světové dějiny sexuality*. Praha: Horizont.
- [17] ONDRISOVÁ, Sylvia, Marianna ŠÍPOŠOVÁ a Ivana ČERVENKOVÁ, 2002. *Neviditelná menšina: Čo (ne)vieme o sexuálnej orientácii*. Bratislava: Občan a demokracia.
- [18] PLUMMER, David a John De Cecco, 2016. *One of the Boys: Masculinity, Homophobia, and Modern Manhood*. Abingdon: Routledge. ISBN 978-1-56023-974-1.
- [19] PRŮCHA, Jan, 2007. *Interkulturní psychologie: sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-280-5.
- [20] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ, 2013. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.
- [21] STEHLÍKOVÁ, Džamila, 2007. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR. ISBN 978-80-7367-182-2. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/CZ_analyza_web.pdf
- [22] SMETÁČKOVÁ, Irena a Richard BRAUN, 2009. *Homofobie v žákovských kolektivech: homofobní obtěžování a šikana na základních a středních školách – jak se projevuje a jak se proti ní bránit: doplňkový výukový materiál pro ZŠ a SŠ včetně didaktické aplikace tématu*. Praha: Úřad vlády České Republiky. ISBN 978-80-7440-016-2.
- [23] TALANDOVÁ, Jaroslava, 1997. *Sociálních postavení lesbických žen a alternativní rodinné modely v kontextu heterosexuální společnosti*. Praha: L-klub Lambda.
- [24] VACULÍK, Martin a Petra ČERVENKOVÁ, 2007. *Československá psychologie: Formování postoje k homosexualitě*. Brno: Katedra psychologie FSS MU.
- [25] VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK, 2008. *Sociální psychologie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1428-8.

- [26] ZVĚŘINA, Jaroslav, 2003. *Sexuologie nejen pro lékaře*. Brno: Cerm. ISBN 80-7204-264-5.
- [27] ZVĚŘINA, Jaroslav a Václav Budinský, 2004. *Sexuologie a sexuální praxe pro každého*. Praha: Ikar. ISBN 80-249-0460-8.
- [28] *MAGAZÍN PÁTEK: magazín Lidových novin*. Praha, Lidové noviny, 2010, č. 43.

SEZNAM POUŽITÝCH LEGISLATIVNÍCH DOKUMENTŮ

- [1] ČESKO. Zákon č. 115 ze dne 26. ledna 2006 o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2006, částka 38, s. 1362-1376. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2006&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=16>
- [2] ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2012, částka 33, s. 1026-1365. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2012&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=16>
- [3] ČESKO. Zákon č. 117 ze dne 26. května 1995 o státní sociální podpoře ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbíрка zákonů České republiky*. 1995a, částka 31, s. 1634-1653. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>
- [4] ČESKO. Zákon č. 155 ze dne 30. června 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1961, částka 66. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155>
- [5] ČESKO. Zákon č. 66 ze dne 9. prosince 1995 o důchodovém pojištění. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1995b, částka 41, s. 1986-2011. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155>
- [6] ČESKO. Nález Ústavního soudu č. 234/2016 Sb. ze dne 14. června 2016 sp. zn. Pl. ÚS 7/15 ve věci návrhu na zrušení § 13 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2016, částka 91. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-234>

SEZNAM POUŽITÝCH ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ

- [1] GAY-INICIATIVA. *Archiv SOHO vývoje boje za prosazení registrovaného partnerství v ČR.* [online]. © 2016a [cit. 2016-12-20]. Dostupné z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=74>
- [2] GAY-INICIATIVA. *Nemám radši všechno skončit?* [online]. © 2016b [cit. 2016-12-20]. Dostupné z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=180>
- [3] GAY-INICIATIVA. *Coming out?* [online]. © 2017 [cit. 2017-1-30]. Dostupné z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=172>
- [4] EPP-E. Jaroslav zvěřina: Proč nerealizovat sen českých gayů a lesbiček? [online]. © 2004-2017 [cit. 2017-1-5]. Dostupné z: <http://mep.zverina.cz/226/cz/normal/sexuolog-proc-nezrealizovat-sen-ceskych-gayu-a-lesbicek-/>
- [5] ČESKÁ TELEVIZE. *Papež František: Církev by měla žádat homosexuality o odpuštění.* [online]. © 1996 - 2017 [cit. 2017-1-6]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1829351-papez-frantisek-cirkev-mela-zadat-homosexuality-o-odpusteni>
- [6] ČESKÝ ROZHLAS. *Gayové a lesby budou mít děti.* ©1997-2017 [cit. 2017-3-15]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/interviewplus/_zprava/gayove-a-lesby-budou-mit-deti-spolecnost-si-na-to-musi-zvyknout-rika-petr-lane-z-proud-1703489

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

č.	Číslo
ČR	Česká republika
GJŠ	Gymnázium Jakuba Škody.
mj.	mimo jiné
např.	sapříklad
resp.	respektive
s.	strana
SŠT	Střední škola Technická Přerov.
tj.	to je
tzv.	tak zvaný
vyd.	Vydání

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Přehled významných oblastí týkajících se registrovaného partnerství	36
Tabulka č. 2 Oblast společenská - shrnutí	67
Tabulka č. 3 Souhrnná tabulka - pořadí postojů oblasti 1	68
Tabulka č. 4 Oblast výchovy dětí a registrovaného partnerství - shrnutí	72
Tabulka č. 5 Souhrnná tabulka - pořadí postojů oblasti 2	73
Tabulka č. 6 Oblast školství - shrnutí	75
Tabulka č. 7 Souhrnná tabulka - pořadí postojů oblasti 3	76
Tabulka č. 8 Souhrnná tabulka - pořadí postojů oblasti 4	80
Tabulka č. 9 Souhrnná tabulka – celkové pořadí postojů	81
Tabulka č. 10 Tabulka četností H1	83
Tabulka č. 11 Výpočet chí-kvadrátu H1	83
Tabulka č. 12 Tabulka četností H2	84
Tabulka č. 13 Výpočet chí-kvadrátu k H2	84
Tabulka č. 14 Tabulka četností H3	85
Tabulka č. 15 Výpočet chí-kvadrátu k H3	86
Tabulka č. 16 Tabulka četností H4	87
Tabulka č. 17 Výpočet chí-kvadrátu k H4	87
Tabulka č. 18 Test normality	88
Tabulka č. 19 F-test, t-test H5	90
Tabulka č. 20 U-test H5	90
Tabulka č. 21 Test normality H6	91
Tabulka č. 22 F-test, t-test H6	92
Tabulka č. 23 U-test H6	93

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Sexuální orientace.....	22
Graf č. 2 Sexuální identifikace	23
Graf č. 3 Sexuální chování.....	23
Graf č. 4 Přehled uzavřených registrovaných partnerství v letech 2006 až 2015.....	37
Graf č. 5 Pohlaví respondentů.....	60
Graf č. 6 Bydliště	61
Graf č. 7 Obor studia.....	61
Graf č. 8 Náboženství	62
Graf č. 9 Sexuální výchova.....	62
Graf č. 10 Skrývání orientace	63
Graf č. 11 Promiskuita	64
Graf č. 12 Projevování se na veřejnosti	64
Graf č. 13 Homosexuálové v armádě.....	65
Graf č. 14 Presentace v médiích	66
Graf č. 15 Generační tolerance	67
Graf č. 16 Vztah k dětem	68
Graf č. 17 Nárok na vdovský/vdovecký důchod.....	69
Graf č. 18 Adopce dětí registrovaným párem.....	70
Graf č. 19 Homosexuálové vychovávají homosexuálně orientované děti.....	70
Graf č. 20 Možnost uzavírat registrované partnerství.....	71
Graf č. 21 Soužití v heterosexuálním svazku	72
Graf č. 22 Homosexuálně orientovaná žáci	74
Graf č. 23 Informovanost.....	74
Graf č. 24 Homosexuálně orientovaní rodiče	75
Graf č. 25 Homosexualita a rodiče	77
Graf č. 26 Homosexuálně orientovaný spolubydlící	78
Graf č. 27 Homosexuální rodiče	78
Graf č. 28 Homosexuálně orientovaný spolužák	79
Graf č. 29 Homosexuálně orientovaný blízký přítel.....	80
Graf č. 30 Kvartilový graf.....	89
Graf č. 31 Kvartilový graf H6.....	92

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

Příloha P II: Informovaný souhlas

Příloha P III: Informovaný souhlas

Příloha P IV: Rešerše vybrané literatury

Příloha P V: Základní charakteristiky datového souboru

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Jmenuji se Hana Mrvová a jsem studentkou oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Na Vaší škole provádím výzkumné šetření ke své diplomové práci na téma „Postoje studentů středních škol k homosexualitě“. Prosím Vás o vyplnění tohoto krátkého anonymního dotazníku, jehož výsledky budou využity v mém výzkumu v rámci diplomové práce.

Děkuji Vám za Váš čas a ochotu při vyplňování dotazníku.

1. Jakého jste pohlaví?
 - a) Muž
 - b) Žena

2. Kde bydlíte?
 - a) Na vesnici (méně než 3000 obyvatel)
 - b) Ve městě (3000 a více obyvatel)

3. Kde studujete?
 - a) Gymnázium Jakuba Škody
 - b) Střední škola technická Přerov

4. Jaký typ studijního oboru studujete?
 - a) Učňovský (3 roky)
 - b) Maturitní (4 roky)
 - c) Maturitní (8 let)
 - d) Maturitní nástavbový (2 roky)

5. Vyznáváte některé náboženství?
 - a) Ano
 - b) Ne

6. Měl jsi na střední škole, třeba i v rámci občanské nauky, sexuální výchovu?
 - a) Ano
 - b) Ne

Dále prosím zakroužkujte odpověď, která nejlépe vystihuje Váš postoj k uvedenému výroku, kdy: 1 = naprosto nesouhlasím, 2 = spíše nesouhlasím, 3 = neutrální, 4 = spíše souhlasím, 5 = naprosto souhlasím.

1	Nevadilo by mi, kdyby byl některý z mých blízkých přátel homosexuálně orientovaný.	1	2	3	4	5
2	Myslím si, naše generace je k homosexuálům tolerantnější než generace mých rodičů.	1	2	3	4	5
3	Myslím si, že homosexuál by měl svoji orientaci potlačit a měl by volit soužití v heterosexuálním svazku.	1	2	3	4	5
4	Nevadilo by mi, kdybych měl homosexuálně orientovaného spolužáka.	1	2	3	4	5
5	Vadí mi, že homosexualita je v současnosti často zobrazována médií jako módní trend.	1	2	3	4	5
6	Myslím si, že homosexuálové by neměli mít možnost uzavírat registrované partnerství.	1	2	3	4	5
7	Nevadí mi, pokud se homosexuálně orientovaní lidé projevují na veřejnosti (např. držení za ruce, políbek).	1	2	3	4	5
8	Nevadilo by mi, kdybych byl vychováván homosexuálním párem.	1	2	3	4	5
9	Myslím si, že o homosexualitě jsme ve škole velmi dobře informováni.	1	2	3	4	5
10	Jsem přesvědčen, že homosexuálové jsou promiskuitnější než heterosexuálové.	1	2	3	4	5
11	Myslím si, že homosexuální rodiče vychovávají děti, které budou v budoucnu také homosexuálně orientované.	1	2	3	4	5
12	Nevadilo by mi, kdybych měl homosexuálně orientovaného spolubydlicího.	1	2	3	4	5
13	Jsem přesvědčen, že většina homosexuálů svou orientaci raději skrývá ze strachu z nepřijetí okolní společnosti.	1	2	3	4	5
14	Myslím si, že lidé, kteří uzavřeli registrované partnerství, by měli mít stejnou možnost adoptovat děti jako manželské páry.	1	2	3	4	5
15	Myslím si, že homosexuálové by neměli sloužit v armádě.	1	2	3	4	5
16	Myslím si, že homosexuálně orientovaní žáci to mají ve třídě těžší.	1	2	3	4	5
17	Myslím si, že mým rodičům by nevadilo, kdybych zjistil/a, že jsem homosexuálně orientovaný/a.	1	2	3	4	5
18	Myslím si, že by ve škole neměli učit homosexuálně orientovaní učitelé.	1	2	3	4	5
19	Myslím si, že by měl mít registrovaný partner nárok na vdovský/vdovecký důchod po svém zemřelém partnerovi.	1	2	3	4	5
20	Myslím si, že nezáleží na sexuální orientaci rodiče, ale na kvalitním vztahu k dětem.	1	2	3	4	5

PŘÍLOHA P II: INFORMOVANÝ SOUHLAS GJŠ

PŘÍLOHA P III: INFORMOVANÝ SOUHLAS SŠT PŘEROV

Souhlas s prováděním dotazníkového šetření

Věc: Žádost o umožnění dotazníkového šetření

Organizace: Střední škola technická, Přerov, Kouřilkova 8

Adresa školy:

Střední škola technická

Kouřilkova 8

750 02 Přerov

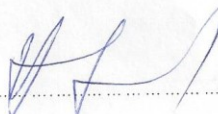
Dobrý den,

jmenuji se Hana Mrvová a studuji 2. ročník navazujícího magisterského studia Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulty humanitních studií-obor sociální pedagogika.

Chtěla bych Vás požádat o spolupráci při výzkumné činnosti. S Vaším souhlasem bych požádala žáky na Vaší škole o vyplnění anonymního dotazníku. Dotazník použiji k výzkumu, který se týká názorů studentů středních škol na homosexualitu a jejich přístupu k této problematice. Výzkumné šetření se týká žáků ve věku 15-19 let. Získaná data pak použiji v mé diplomové práci na téma „Postoje studentů středních škol k homosexualitě“.

Pokud projevíte zájem o téma mé práce, ráda vás následně seznámím s výsledky tohoto dotazníkového šetření.

Děkuji za Váš čas a ochotu.

Hana Mrvová

S dotazníkovým šetřením:

Souhlasím

Nesouhlasím

Razítko a podpis:

STŘEDNÍ ŠKOLA TECHNICKÁ
750 02 Přerov, Kouřilkova 8
IČ: 190 13 833
DIČ: CZ19013833

V Přerově dne : 1. 10. 2016

Mgr. Roman Novotný, zástupce ředitele pro teoretickou výuku

PŘÍLOHA P IV: REŠERŠE VYBRANÉ LITERATURY

Název knihy: Homosexualita v názorech současné společnosti

Autoři: Pavlína Janošová

JANOŠOVÁ, Pavlína, 2000. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-954-5.

Tuto publikaci napsala Pavlína Janošová pod záštitou Univerzity Karlovy v Praze. Publikaci byla napsána na základě přesvědčení autorky, že v české republice je poměrně málo dostupné odborné literatury, která by se zabývala homosexualitou. V užším smyslu měla na mysli nízkou odbornou informovanost osob, kteří rozhodují o osudu homosexuálů. Jsou tím myšleni například reprezentanti z řad odborných, sociálních, církevních či politických členů naší společnosti. Publikace je primárně ale určena pro věřící spoluobčany, kteří chtějí pomáhat homosexuálům. Měla by jim usnadnit chápání jejich životní situace a poskytnout návod jak jim být více nápomocni.

Obsah knihy je rozdělen do dvou základních kapitol a dalších oddílů. První kapitola se zabývá teoretickými východisky, u kterých chceme vyzdvihnout snahu autorky využít co nejvíce zahraničních zdrojů. Druhá kapitola je zaměřena na praktickou část. Autorka realizovala dotazníkové šetření u 408 respondentů z řad studentů středních, vysokých škol a pracujících v některých profesích.

Jako zajímavost nám připadá to, že se autorka poměrně hodně staví na stranu této sexuální menšiny. Tento postoj oproti srovnání s jinou odbornou literaturou je poněkud ojedinělý.

Název knihy: Třetí pohlaví

Autoři: Jan Brzek, Jaroslava Pondělíčková-Mašlová

BRZEK, Jan a Jaroslava PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, 1992. *Třetí pohlaví*. Praha: Scientia medica. ISBN 80-85526-03-4.

Tuto publikaci napsali sexuologové Antonín Brzek a Jaroslava Pondělíčková – Mašlová. Oba autoři mají za sebou mnohaletou klinickou praxi a podíleli se i na výzkumech v oblasti homosexuality. Autoři se ale zároveň snaží upozornit čtenáře, že mnohé otázky zůstávají i pro ně stále nejasné a jen velmi těžko rozšifrovatelné. Publikace je jakousi kuchařkou, která by měla poskytnout jednoznačné rady, jak v daných situacích reagovat a postupovat.

Obsah knihy je rozdělen do většího počtu kapitol a podkapitol. Není účelem, abychom některé vyzdvihovali, protože každá je ucelená a popisuje konkrétní problémy spojené s homosexualitou. Převážná část je zaměřená na muže, zatímco ženy zůstávají poněkud v pozadí. Je způsobeno tím, že v oblasti mužské homosexuality bylo uskutečněno nesrovnatelně více výzkumů. Oproti tomu výzkumy u žen se v širším měřítku začaly provádět až v posledních letech.

Za zajímavé považujeme konstatování sexuologů, jak jsou nuceni bezmocně přihlížet beznaději homosexuálů, kteří onemocněli AIDS.

PŘÍLOHA P V: ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY DATOVÉHO SOUBORU

Descriptives

	Škola		Statistic	Std. Error		
Data	GJŠ	Mean	2,7494	,04964		
		95% Confidence Interval for Lower Bound	2,6518			
		Mean Upper Bound	2,8470			
		5% Trimmed Mean	2,7393			
		Median	3,0000			
		Variance	1,013			
		Std. Deviation	1,00631			
		Minimum	1,00			
		Maximum	5,00			
		Range	4,00			
		Interquartile Range	1,00			
		Skewness	,115	,120		
		Kurtosis	-,602	,240		
		SŠT		Mean	2,5033	,04445
				95% Confidence Interval for Lower Bound	2,4158	
Mean Upper Bound	2,5908					
5% Trimmed Mean	2,5000					
Median	2,0000					
Variance	,601					
Std. Deviation	,77502					
Minimum	1,00					
Maximum	5,00					
Range	4,00					
Interquartile Range	1,00					
Skewness	,139			,140		
Kurtosis	-,159			,279		

Descriptives

	Škola		Statistic	Std. Error
data	GJŠ	Mean	3,6858	,03594
		95% Confidence Interval for Lower Bound	3,6151	
		Mean Upper Bound	3,7564	
		5% Trimmed Mean	3,7376	
		Median	3,9000	
		Variance	,531	
		Std. Deviation	,72861	
		Minimum	1,65	
		Maximum	4,95	
		Range	3,30	
		Interquartile Range	,80	
		Skewness	-1,177	,120
		Kurtosis	,495	,240
		SŠT	SŠT	Mean
95% Confidence Interval for Lower Bound	3,4969			
Mean Upper Bound	3,6261			
5% Trimmed Mean	3,6218			
Median	3,7000			
Variance	,328			
Std. Deviation	,57251			
Minimum	1,55			
Maximum	4,55			
Range	3,00			
Interquartile Range	,30			
Skewness	-1,997			,140
Kurtosis	3,351			,279